

TRADIȚII DE PAȘTE ÎN ANOTIMPUL RENĂȘTERII

Prof. Popescu Gabriela & Prof. Alexandrescu Gabriela
Colegiul Național de Informatică "Matei Basarab", Rm. Vâlcea

Pentru moșii și strămoșii noștri, Paștele însemna mult mai mult decât câteva zile libere și un alt prilej de a sărbători cu mâncare și băutură. Pe vremuri, oamenii trăiau cu nădejdea Învierii în toată perioada postului și respectau cu sfințenie toate tradițiile și obiceiurile pe care le impunea această mare sărbătoare. Cei mai în vârstă sunt de părere că sărbătorile de altădată erau sărbători în toată regula, aveau acel element de sfințenie și sacralitate, dat de tradițiile și obiceiurile de care tânăra generație s-au desprins și le-au uitat. Oamenii trăiau cu nădejdea Învierii în toată această perioadă și respectau cu sfințenie toate etapele. De Paște, relațiile cu oamenii se schimbau, iar cele cu Dumnezeu trebuiau să fie mai intense.

În apropierea Paștelui, se vopseau zidurile și se făcea curățenie generală, iar întreaga familie trebuia să-și cumpere ceva nou, care trebuia purtat în noaptea de Înviere. Înainte, înnoirea anului avea loc primăvara, iar sărbătoarea Învierii lui Hristos marca renașterea umanității. Această renaștere era obținută prin purificare spirituală, prin post, obicei care începe tot mai mult să se piardă, potrivit istoricului Dan Falcan. Săptămâna Luminată era o însumare a patimilor lui Hristos, pe care oamenii o jertfeau prin post aspru și rugăciune. În practicile celor de altădată, postul era mai aspru, de exemplu, în Săptămâna Mare, oamenii mâncau puțin de Florii, iar apoi mai mâncau în Joia Mare. La 24 de zile înaintea Postului și 24 de zile după post, femeile de altădată căutau ouăle cele mai bune, de la păsări negre hărăpești, pe care trebuiau să le păstreze pentru pască, cozonac și ouă roșii. Aceste ouă erau preferate pentru că se spunea că erau cele mai tari.

„Floriile” era sărbătoarea reînvierii naturii, elementul central al sărbătorii fiind salcia, care trebuia să fie dusă la biserică pentru a fi sfințită și păstrată la icoană tot anul. Acest obicei se păstrează încă, în majoritatea zonelor. Fiind o sărbătoare care marca învierea naturii, în ziua de Florii, nu se mâncau plante. Duminica Floriilor era întotdeauna precedată de Sâmbăta lui Lazăr, un Lazăr mitic despre care se spune că ar fi murit de dorul plăcintelor. De aceea, în această sâmbătă se dădea de pomană plăcinte, pentru a alina dorul de plăcinte a lui Lazăr. În centrul sărbătorii stă salcia sau răchita, iar această sărbătoare mai era denumită popular și Sărbătoarea Înfloririi Salciei. Legende spun că în drumul către locul în care era răstignit Iisus Hristos, Maica Domnului a întâlnit o apă pe care trebuia să o treacă, iar o salcie bătrână i-a venit în ajutor și și-a aplecat crengile pentru a face posibilă trecerea Maicii. De aceea, salcia a fost binecuvântată de Maica Domnului, să fie primul copac care înflorește și anunță primăvara. Ziua de Florii este și reper în ceea ce privește starea vremii din ziua de Paște, întrucât o vorbă din popor spune că ziua de Paște se va prezenta meteorologic la fel ca cea de Florii. Apoi urma Săptămâna Luminată, în care oamenii trebuia să se roage foarte mult pentru iertarea păcatelor. În Săptămâna Mare, toată lumea era cuprinsă de febra pregătirilor, a curățeniei exterioare și interioare.

Foarte importantă era Joia Mare, zi în care se celebrau spiritele morților, se aprindeau focuri imense în grădini și în grădinile bisericilor, cu scopul de a chema spiritele morților care vin în Noaptea de Înviere pe pământ. Tot în această zi, femeile nu aveau voie să aibă nicio activitate, curățenia de Paște trebuia să fie gata, pentru că, altfel, intra în scenă Joimărița, o creatură hidoasă care avea ac de jocul femeilor leneșe. Joimărița era o închipuire a unei

ființe înspăimântătoare, dar care reușea să-i determine pe oameni să respecte întocmai regulile impuse de aceasta. În Joia Mare, cerurile se deschid și vin pe pământ spiritele celor morți. Tot în Joia Mare, femeile trebuiau să înroșească ouălele. Pe vremuri, ouăle nu se încondeiau, ci se înroșeau, iar în Bucovina se închistrau, adică erau frumos decorate de femeile gospodine. Legende noastre vorbesc despre sângele care a curs de pe cruce, iar Maica Domnului și femeile mironosițe au așezat un coșuleț de ouă și ele s-au înroșit. Cojile de la ouă trebuiau să se dea pe apa sâmbetei, de unde și vorba folosită astăzi, pentru că astfel omenirea anunța trecerea sărbătorilor de Paște pe pământ. Legende spun că la marginea lumii trăiesc blajinii, iar aceste coji de ouă sunt trimise lor, ca înștiințare că pot sărbători și ei sfintele sărbători de Paște. În Vinerea Mare, ziua care stă sub semnul răstignirii, oamenii țineau post negru, iar cine îl ținea cu strictețe, se spunea că nu-l mai doare capul.

În Ajunul Învierii, femeile pregăteau o câniță de apă, în interiorul căreia se puneau un ou roșu, un ban de argint și câteva fire de busuioc, iar în ziua de Paște toată familia se spăla cu acea apă, ceea ce-i fereau de boli, farmede sau descântece. În această noapte sfântă, toți membrii familiei mergeau fără excepție la biserică, aveau voie să doarmă doar copiii. Cei care ignorau acest lucru, ajungeau să se îmbolnăvească. Coșul cu bucatele tradiționale gătite de gospodine în casă era dus la biserică de capul familiei. Spre dimineață, oamenii veneau spre case cu lumânările aprinse și se înconjura casa cu sfânta lumină. Apoi, în casă, se gusta câte puțin din alimentele sfințite. Cine își găsea sfârșitul în Noaptea de Înviere, se știa că acela va merge direct în rai, oricât de multe păcate ar fi avut, deoarece se spunea că din Noaptea Învierii și până la Rusalii raiul este deschis, iar iadul încuiat. În a doua zi de Paște, copiii mergeau „De-a oulea”, un fel de colind prin care ei adunau cât mai multe ouă.

Bibliografie:

- Ghinoiu, Ion - *Obiceiuri populare de peste an, Dicționar*, Editura Fundației Culturale Române, 1997;
- Simion, Florea Marian- *Sărbătorile la români*, Editura Fundației Culturale Române, 1984.

OBICEIURI ȘI TRADIȚII STRĂVECHI DE SĂRBĂTOAREA DRAGOBETELUI

Prof. Popescu Natalia
C.N.I. „Matei Basarab”, Rm.Vâlcea

“*Azi e Dragobetele, se sărută fetele...*” Este 24 februarie și celebrăm Dragobetele românesc... Ziua lui Dragobete, zeul tinereții, al veseliei și al iubirii în mitologia românească coincide din punct de vedere al calendaristicii ortodoxe cu sărbătoarea aflării Capului Sfântului Ioan Botezătorul. Sărbătoarea are însă origini străvechi. Dragobete este un personaj preluat de la vechii daci și transformat ulterior într-un protector al tinerilor și patron al iubirii.

Urmând firul anumitor legende populare, se pare că Dragobete (numit și “Cap de primăvară”, “Năvalnicul” sau “Logodnicul Păsărilor”) nu era nimeni altul decât fiul babei Dochia, un flăcău extrem de chipeș și iubăreț, care seducea femeile care îi ieșeau în cale. Dragobete a rămas însă până în ziua de astăzi ca simbolul suprem al dragostei autohtone.

Sărbătoarea Dragobetelui are o simbolistică bogată și interesantă. Dragobetele îngemănează în esență sa atât începutul, cât și sfârșitul - începutul unui nou anotimp și al reînsufletirii naturii, sfârșitul desfătărilor lumești căci începe Postul Sfânt al Paștelui.

În vremuri de demult (în anumite zone chiar și astăzi!), în această zi de mare sărbătoare, tinerii îmbrăcați în straie frumoase, cuviincioase obișnuiau să se strângă în păduri și să culeagă în buchețele cele dintâi flori ale primăverii. Culesul florilor se continuă cu voie bună și cântece, cu un fel de joc numit “zburătorit”. La ceasul prânzului, fetele porneau în fugă către sat, iar băieții le fugăreau, încercând să le prindă și să le dea un sărutat. Dacă băiatul îi era drag fetei, aceasta se lăsa prinsă, ulterior având loc și sărutul considerat echivalent al logodnei și al începutului iubirii între cei doi. Înspre seară, logodna urma să fie anunțată comunității satului și membrilor familiei. Cei care participau la sărbătoare, respectând tradiția, erau considerați a fi binecuvâtați în acel an. Ei vor avea parte de belșug, fiind feriți în schimb de boli și febră. Conform anumitor superstiții din bătrâni, cei care nu sărbătoreau această zi erau pedepsiți să nu poată iubi în acel an.

Dacă vremea era mohorâtă în această zi, dacă era foarte frig, ploua sau ninge, tinerii se strâneau într-o casa “să facă de Dragobete”, să petreacă, să lege prietenii, să se țină de jocuri și ghidușii. În anumite zone fetele tinere obișnuiau să arunce acuzații pentru farmecele de urâciune făcute împotriva rivalelor în iubire. De asemenea, tinerii flăcăi își creștau ușor brațul în forma unei cruci și își atingeau tăieturile rostind jurământul de a ramane pe viață frați de sânge.

Cu ocazia acestei zile, bătrânii satului acordau o îngrijire specială animalelor din ogradă, dar și păsărilor. Bătrânii credeau că în această zi păsările își aleg perechea pe viață și se urnesc în construirea cuiburilor. La sfârșit de iarnă și început de primăvară, Dragobete oficia nunțirea păsărilor în cer. Sacrificarea animalelor este interzisă în această zi. În rostul împerecherii păsărilor nu ai voie să intervii, se crede.

În anumite zone ale țării, în această zi, tinerii își unesc destinele prin logodnă, promițându-și credință și iubire.

În vremuri de demult exista obiceiul ca fetele tinere necăsătorite să strângă zăpada rămasă pe alocuri, zăpadă cunoscută drept “zapada zânelor”. Apa rezultată prin topire era considerată ca având proprietăți magice în iubire și în descântecurile de iubire, dar și în ritualurile de înfrumusețare. Se credea ca această zăpadă s-a născut din surasul zânelor. Fetele își clăteau chipul cu această apă pentru a deveni la fel de frumoase și atrăgătoare ca și zânele.

În aceasta zi, fetele trebuie să se întâlnească cu persoane de sex masculin. Altfel nu vor avea deloc parte de iubire de-a lungul întregului an... Totodată, în sate se credea că fetele care ating un bărbat dintr-un sat învecinat vor fi dragăstoase tot timpul anului.

În anumite sate uitate ale României, din pământ se scot rădăcini de spânz pe care oamenii le folosesc ulterior drept leac pentru vindecarea anumitor boli. Este obligatoriu ca în această zi bărbații să se afle în relații cordiale cu persoanele de sex feminin. Bărbații nu au voie să necăjească femeile și nici să se angajeze în gâlcevi căci astfel îi așteaptă o primăvară cu ghinion și un an deloc prielnic. Atât băieții, cât și fetele au datoria de a se veseli în această zi pentru a avea parte de iubire întreg anul. Dacă vor ca iubirea să rămână vie de-a lungul întregului an, tinerii care formează un cuplu trebuie să se sărute în această zi.

Lucrarile câmpului, țesutul, cusutul, treburile grele ale gospodăriei nu sunt permise în această zi. În schimb, curățenia este permisă, fiind considerată aducătoare de spor și prosperitate.

Nu ai voie să plângi în ziua de Dragobete. Se spune că lacrimile care curg în aceasta zi sunt aducătoare de necazuri și supărări în lunile care vor urma.

În unele zone ale țării, ajunul Dragobetelui este asemănător ca simbolistica nopții de Bobotează. Fetele tinere, curioase să își afle ursitul, își pun busuioc sfințit sub pernă, având credința că Dragobetele le va ajuta să găsească iubirea adevărată.

Bibliografie:

- Niculiță - Voronca, Elena, *Datinile și credințele poporului român adunate și așezate în ordine mitologică*, Editura Polirom, Iași, 1998 (ediție îngrijită de Victor Durunea)

CAPRA

UN ALAI CARNAVALESC DE ANUL NOU

Prof.: Neagoie Mădălina-Gabriela
Liceul Tehnologic "Astra", Pitești

Carnavalul este una dintre manifestările cunoscute din cele mai vechi timpuri. Acesta reprezintă un complex ritual care se desfășura anual sau bianual și urmarea răsturnarea completă a ordinii și ierarhiei stabilite și renașterea spirituală din acest haos produs, retrăind astfel timpul sacru în care a început lumea, după cum arată Romulus Vulcănescu în *Mitologie română*.

Numele carnavalului se pare că se trage de la un car cu roți care imagina o navă celtică (*carrus navales*). În România, arheologii au descoperit astfel de bărci votive și care votive în aproape toate regiunile țării.

Romanii, la fel ca și noi, aveau două tipuri de carnavaluri - unul solstițial, de Anul Nou, și altul echinocțial, la lăsata secului. În țara noastră, mai ales în Bucovina, carnavalul solstițial este reprezentat de un colind cu un scenariu calendaristic - cu 12 personaje care întruchipează cele 12 luni ale anului. Alaiul se oprește pe la casele gospodarilor, unde protagoniștii sunt cinstiți cu mâncăruri și băuturi alese.

La noi în țară se mai practică însă și alte alaiuri carnavalești: *Capra*, *Plugușorul*, *Sorcova*.

CAPRA este cel mai vechi și mai spectaculos dintre alaiurile carnavalești de iarnă. El amintește de alaiul dionisiac al făpturilor antro-po-caprine de la traci, grecii antici și romani. Capra domină alaiul. În jurul ei sunt plasate alte personaje de tipul satirilor, faunilor și panilor, reprezentați prin moși și babe, ghiduși, păcălici, care contribuie la desfășurarea ritualului magico-mistic al prolificității și fertilității telurice. În Moldova și Bucovina se alcătuiesc ciopoare compuse din mai multe capre (9-11-13), care joacă separat în alai sau împreună. Un efect spectaculos îl produce convoiul de capre care execută o mișcare muzical-coregrafică, clănțănitul boturilor caprelor acordându-se pe timbre diferite. Acest clănțănit este acompaniat de tobe, fluier și însoțit de tropytul picioarelor, asemănător cu o simfonie de xilofone, care transpune publicul într-o stare de euforie, datorită tropytului obsedant, clinchetului de zurgălăi și mișcării panglicilor și mărgelilor, realizată prin scuturarea capetelor caprelor. Această stare de euforie este probabil asemănătoare cu aceea produsă de trenele dionisiace prin consumul de alcool. Totul se încheie cu dansuri exaltate și cu strigăte de extaz: "Țac-țac-țac căpriță țac./ țac-țac-țac căpriță țac!" în satele din regiunile Hunedoara, Sibiu, Mureș, Alba - *Capra* din Moldova se numește *Cerbul* sau *Turca*. În aceste zone este obiceiul ca fiecare fată să participe la împodobirea *Caprei*. Cine refuză să primească alaiul sau nu oferă daruri nu va fi primit la "Sărbătoarea Caprei" și se zice că nu se va căsători în acel an. Prin împrejurimile Hunedoarei acest colind se termină, în Ajunul Anului Nou, cu îngroparea *Caprei*, o serbare cu măști care sugerează îngroparea anului vechi.

Iată o variantă a *Caprei*:

"Ța, ța, ța căprița mea
Da' diseară ce-i mânca?"

Îi mânca ce s-o-ntâmpla
Și te-oi vinde-n Sadova
Și-i mânca cât îi mânca
Până burta ți-o crăpa.
Ța, căpriță de la munte
Cu steluță albă-n frunte
Ța, ța, ța căpriță, ța
Sai în sus și nu mai sta.
Unde joacă căprița
Clocotește Moldova
Unde joacă ieduțu',
Clocotește pământu'.
Clocotește și tot geme
De opinci și de obiele,
De hurmuz și de mărgеле
Și de fete frumușele.
Ța, ța, ța căpriță, ța
Sai în sus și nu mai sta.
Țapu meu din Spania
L-am adus cu sania
Și-am să-l vând în joia mare
Pentr-o oală de sarmale
Și-un butoi ca din povești
Cu vin alb de Odobești.
Foaie verde foi negară
Ia poftim căpriț-afară
C-ai jucat deajuns în casă
Și-ai luat o pungă grasă.
Ța, ța, ța căpriță, ța,
Te-am adus din Africa,
Te-am adus cu avoinu'
Te-am hrănit cu biberonu'.
Am o capră, n-am o sută
Dar mi-i drag că mă ascultă.
Dacă nu m-ar asculta,
Altă capră mi-aș căta
Și pe tine te-oi lăsa.
A-așa-i capra dorului
Ca la Capu-Satului.
Astă capră ce-o joc eu
Și-o jucat-o moșu meu,
Moșul meu cu comanac.
Și-o jucat pân-o crăpat.
Am o capră jucăușă
Stă ascunsă după ușă.
Am o capră democrată
Desculță și dezbrăcată. [...]
Eu cu capra unde-ajung
Joc capra din Câmpulung
Și degeaba și pe bani

La anu' și la mulți ani!
Stai o țără, stai pe loc,
Ca să între alții-n joc.

Bibliografie:

1. *Datini de Crăciun și Anul Nou*, Casa Editorială Regina, Iași, 1996;
2. *Frumoase colinde și obiceiuri de Crăciun*, Editura Porțile Orientului, Iași, 1993;
3. Kiseleff, Beatrice - *Crăciunul: tradiții, legende, colinde*, Editura Elis, București, 2004;
4. Vulcănescu, Romulus - *Mitologie română*, Editura Academiei, București, 1987.

CEREMONIILE PRIMĂVERII ÎN BIHOR

Prof. Klementina Ardelean,
Liceul Teoretic „Ady Endre”, Oradea

Obiceiurile de primăvară marcau diferitele etape în desfășurarea vieții satești, legate de sărbătorile mai importante ale ciclului calendaristic de primăvară. Sosirea primăverii pentru săteni este un prilej de bucurie. Primele semne ale primăverii se duc în casă și se așează pe masă și fereastră, pentru a înviora aerul și a aduce bucurii. Primii ghiociei se aduc în casă și se păstrează în pahare de apă. Tot acum, sătenii practică fumăgăitul pomilor, pentru a ferii mugurii și florile de îngheț și pentru a avea recolte bogate.

În ziua de Sântoader, fetele culeg flori de corn și iederă, le duc acasă, le pun în apă caldă, în care-și spală părul, ca să se facă mândru și frumos, lucios și mătăsos. De Florii, se culeg mătute (lăstari de salcie), care se aduc acasă și se pun la ferestrele din afara casei. Acestea nu se introduc în casă deoarece, se spune, ar lua norocul păsărilor domestice.

În ziua Sângiorgiului, se aduc din pădure crengi de rug, care se pun la ferestrele și ușile caselor, grajdurilor, cotețelor, ca să oprească strijile să nu fure laptele de la vaci, și se țin până se usucă, iar copiii strigă: „*Hop, strigă / Ș-on strigoi / Arunci-te dracu / În furcoi / Și nu duci / Laptele de la vaci*”.

Tot la Sângiorgiu, feciorii udă fetele cu apă proaspătă, ca să fie curate și să se poată mărita cât mai repede. Femeile și fetele mari aduc brazde de pământ cu iarbă din câmp, le așează mai întâi, în pragul casei, apoi lângă casă și pe lângă straturile de flori, pentru a opri ca răul să se bage în casă, și cei din casă să fie fericiți și sănătoși, frumoși ca iarba câmpului.

Plugarii ies la arat când pământul e zvântat și vremea e bună. Când începe brazda la arat, plugarul spune: „*Doamne ajută ca lucrul început să fie într-un ceas bun și cu noroc!*”. Când începe a semăna, acesta se oprește în loc, aruncă câteva semințe spre răsărit, apoi spre miazăzi, apoi spre apus și spre miazănoapte, ca să fugă toate vremile grele, care bat holdele, să fugă păsările în toate părțile, și să nu mănânce sămânța, iar rodul să umple toate podurile, hambarele. Cel care semăna, se izola o săptămână de copii și de nevastă, să nu cumva să cadă în păcat, că astfel recolta va fi compromisă. Cel ce va semăna, trebuie să fie curat ca sămânța.

Lăsata Secului era sărbătorită cu mai multe manifestări care marchează, pe de o parte, încheierea perioadei căsătoriilor, iar, pe de altă parte, venirea primăverii, începutul

lungii perioadei de privațiune, de reținere, de asceză a postului cel mare. Începutul acestei perioade era marcat prin petrecerile de Lăsatul Secului, petreceri cu mâncare, băutură, cântece și jocuri. În unele locuri poporul le numește Refenele, în altele Vergel. La jocurile feciorești, dansatorii trebuiau să sară cât mai sus, pentru a crește cânepa mare. În strigături și cântecele de Lăsatul Secului, feciorii își băteau joc de fetele care au rămas nemăritate sau de cele care nu și-au tors cânepa, torsul fiind o muncă de iarnă care trebuia terminată înainte să înceapă munca pe ogoare. Pe lângă Refenele sau Vergeluri, Lăsatul Secului era prăznuit cu un obicei care se cheamă, în general, Alimori. În Hunedoara acest obicei se cheamă Hodăițe, iar în Banat, Priveghiul. Tineretul satului aprindea în noaptea de Lăsatul Secului, pe un deal apropiat sau într-un loc mai ridicat, un foc mare în jurul căruia se aduna tot satul pentru a petrece și a dansa.

Ghimpi, „armindenii” și apă de... Sângiorz. Sângiorzul este o divinitate protectoare a cailor, vitelor și holdelor, identificată cu un zeu autohton – Cavalerul Trac – peste care biserica creștină l-a „suprapus” pe Sfântul Mare Mucenic Gheorghe. În tradiția populară, în data de 23 aprilie, începe anul nou agrar, vara pastorală. În Bihor, s-a păstrat tradiția ca, în această zi, să se formeze turmele, să se despartă mieii de oi și să se tocmească păstorii. La Beiuș, este chiar un târg de Sângiorz, moment prielnic pentru ca oamenii să angajeze ciobanii. Deoarece se crede că, în această perioadă, duhurile rele sunt foarte active, că strigoii care fură mana laptelui ar da târcoale gospodăriilor, pe valea Crișului Repede se obișnuiește ca, de Sângiorz, să se împodobească porțile și ușile grajdurilor cu crengi cu ghimpi. Pe valea Crișului Negru, în zona Chișcău, se practică împodobirea gospodăriilor cu ramuri verzi de fag, obicei denumit „armindenii”. Tot de Sângiorz, feciorii obișnuiesc să ude cu apă fetele de măritat.

Un vechi ritual, păstrat cu sfințenie de locuitorii de pe Valea Crișului Negru, este "Lioara" sau însurășirea fetelor. Florica Bradu interpretează cu drag cântecul acestui ceremonial regăsit în unele sate sub numele de „Juguț” sau „Feleaga”.

*”Lioară, lioară,
Fată milioară,
Vrei să-mi fii surată,
Soră apropiată?”*

Purtând coronițe din flori proaspete, în zona Bihorului fetele devin surate într-un ceremonial peste care nu s-a așezat colbul uitării. Fetele și feciorii aleg un pom înflorit din care își fac cununițe. Înconjoară pomul de trei ori pe melodia unui cântec, apoi doi câte doi se sărută de trei ori prin cununa de flori, spunând: <<Să fim - surate sau fârtati - până la moarte>>. Se ridică apoi unul pe altul în brațe. Obiceiul «Lioara» se desfășoară în anotimpul primăverii, în cadrul ciclului pascal (în prima sau a doua zi de Paști). Fetele și feciorii își aleg locul unde se va desfășura jocul <<Lioarei>>.

Primăvara este întotdeauna un prilej de bucurie pentru locuitorii din Apuseni, care de îndată ce soarele se arată pe cer deretică în gospodării și prin curțile caselor. Sosirea anotimpului verde este marcată de o serie de sărbători și obiceiuri populare, pe care oamenii locului le respectă cu sfințenie de ani de zile. Prima sărbătoare a primăverii, cu o tradiție străveche în Țara Moților, este „Jocul Fărșangului”. Sărbătoarea are origini maghiare și simbolizează trecerea de la frigul năpraznic al iernii la primăvară. Fărșangul se aseamănă cu un carnaval, fiind un mod inedit de a petrece în numele binelui, care a reușit să învingă răul, așa cum spun legende populare. Cu această ocazie, fetele se îmbracă în haine bărbătești și poartă pălării largi pe cap, în vreme ce băieții se costumează cu rochii și își desenează fețele cu funingine. Alaiul colorat pornește apoi la pas pe străzi și bate la porțile caselor, jucând farse celor care le deschid.

”Înmormântarea Fărșangului”, obicei maghiar care marchează sfârșitul iernii și intrarea în Postul Paștelui. Obiceiul de Lăsatul Secului era foarte popular la sași, fiind întâlnit

sub diverse nume fashung – fărșang, cârnilegiu sau bătaia găștii. “Înmormântarea Fărșangului” este practică și de către români, în unele localități, în principal în Munții Apuseni, cel mai reprezentativ fiind ”Fărșangul românesc” de la Cetea.

Un alai ce însoțea un căruț tras de un măgăruș, în care se afla un sicriu (Fărșangul) pe care l-au purtat pe toate ulițele satului. Sosirea alaiului a fost marcată de un grup de tineri în costume populare maghiare care pocneau din bice. După ce au colindat tot satul, primind ouă, alaiul s-a deplasat la izvorul din centrul localității, unde cei doi preoți au făcut un inventar al tuturor celor bune sau rele din viața satului de-a lungul anului, iar la sfârșit tinerii au distrus cu bătele sicriul aflat în apa izvorului. Toți cei prezenți au fost mânjiți cu funingine de către tinerii îmbrăcați în drăcușori, fiind astfel protejați de lucrurile rele.

Paștele morților - Obiceiul numit în alte părți ale țării „praznicul bisericii”, se confundă în Țara Crișurilor cu „ziua morților” sau „paștele morților”. În Totoreni, paștele morților se sărbătorește în prima duminică după Paști, în Duminica Tomii. Obiceiul există și în satele din vecinătate, ziua în care se ține această sărbătoare putând fi și a doua zi de Paști. Sărbătoarea este rezervată evocării celor dispăruți, ocazie cu care neamurile se reîntâlnesc în cimitirul satului. Biserica fiind în centrul cimitirului, se înțelege că una din funcțiile ei era și funcția ceremonial-funerară. Cu această ocazie se pun pomeni pe morminte, ocazie cu care se aduc la cimitir vase de ceramică ce se dau în dar spre pomenirea celui dispărut. Se aduce la cimitir mâncare și țuică, în unele sate oamenii cinstindu-se între ei ca la o adevărată sărbătoare.

Bibliografie:

- Aurel Gavril Moț, *O vatră folclorică Aștileu*, Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Bihor, Editura Abaddaba, Oradea, 2006
- Ovidiu Bîrlea, *Folclorul românesc I*, Editura Minerva, București, 1981
- Mihai Pop, *Obiceiuri tradiționale românești*, Editura Univers, București, 1999
- Pozsony Ferenc, *Az erdélyi szászok jeles napi szokásai*, Krónika Könyvek, Csíkszereda, 1997
- ***, *Biserici de lemn din România (nord-vestul Transilvaniei)*, Editura Meridiane, București, 1996
- <http://www.informatiadebihor.ro/> accesat la 14 martie 2016
- <http://www.cjalba.ro/farsangul-la-rimetea/accesat> la 14 martie 2016

DRAGOBETE SAU VALENTINE’S DAY?

Prof. Ghițulescu Daniela
Liceul Tehnologic Costești, Argeș

Imediat după revoluția din 1989 din România poporul român și-a deschis larg brațele pentru tot ce a apărut nou, mai ales dacă acest nou ne dă prilej de petrecere și sărbătoare. Astfel, de câțiva ani, românii sărbătoresc Valentine’s Day, cunoscută sub numele de Ziua Îndrăgostiților, zi în care oamenii își caută perechea sau își fac mici cadouri simbolice ca dovadă a sentimentelor lor.

Puțini sunt cei care știu, dar și mai puțini cei care sărbătoresc Dragobetele, sărbătoarea românească a iubirii, în data de 24 februarie, zi în care natura se trezește la viață, păsările ne încântă auzul și ultima zăpadă se topește vestind începutul primăverii. Această zi este prin excelență o sărbătoare a fertilității care era ținută la date variabile (24-28 februarie, 1 sau 25 martie) în diferite zone ale țării.

Dragobetele, numit și Năvalnicul sau Logodnicul Păsărilor, apare pentru prima dată acum 3000 de ani în mitologia tracă și este fiul Dochiei. Legenda amintește de Dragobete ca fiind un personaj mitologic, similar lui Eros al vechilor greci și lui Cupidon al romanilor, care oficia în cer, la începutul fiecărei primăveri, nunta tuturor animalelor. Această tradiție s-a extins treptat în rândul oamenilor și a dat naștere unor tradiții specifice românilor din sudul țării. Spre deosebire de blajinul Sfânt Valentin care în tradiția catolică era un preot ce oficia căsătorii pe ascuns, Dragobetele este cunoscut ca un tânăr chipeș, neastâmpărat și năvalnic ce a devenit protectorul celor care se întâlnesc în această zi și care se iubesc tot anul, așa cum păsările își găsesc perechea în această zi și își fac cuibul împreună.

În ziua de Dragobete, în special în mediul rural, fetele și băieții se îmbrăcau în haine de sărbătoare și porneau cu cântece și plini de voie bună spre pădure unde întindeau hora și adunau ghiocei, viorele, tămâioasă pe care le uscau și le puneau la icoane. Acestea puteau fi folosite pentru diverse farmece de dragoste. La întoarcere, fetele porneau în fugă spre sat, fiecare dintre ele fiind urmărită de un flăcău. Acest obicei este cunoscut în sudul țării sub numele de *Zburătorit*. Dacă acesta o prindea, își dădea o sărutare ce simboliza începutul logodnei lor, logodnă care ținea tot anul. De obicei, aceste sărutări anunțau viitoarele nunți din toamnă. De aici vine zicala *Dragobetele sărută fetele!*

De asemenea, fetele și femeile aveau obiceiul în această zi de a strânge omătul netopit denumit și *zăpada zânelor* sau apă de izvor despre care se spunea că are efecte magice în a le menține frumoase și drăgăstoase tot anul. Fetele trebuiau să rădă și să vorbească cu băieții pentru a se mărita cât mai curând.

Acestei zile românești a îndrăgostiților i se mai spune în popor *Când ies nevestele la sărutat*. În sudul țării există un obicei ca nevestele măritate de mai puțin de un an să iasă pe ulițe cu bărbații lor de mână, cu o sticlă de vin sau de rachiu și să oprească bărbații străini pe care îi întâlnesc, să-i sărute și să le dea de băut. Nevasta tânără trebuie să fie roditoare, să nască prunci sănătoși, și pentru asta se apelează la puterea altor bărbați. Așa că, o dată pe an, bărbații renunță la gelozie și ies pe stradă împreună cu soțiile lor care îi cinstesc pe trecători cu vin și sărutări.

Un alt obicei era acela de a se face frați de cruce. Băieții și fetele își creștau brațul stâng în formă de cruce, își suprapuneau tăieturile și gustau fiecare din sângele celuilalt ca simbol al viitoarei frății de sânge.

În această zi cunoscută și sub numele popular de *Cap de primăvară*, tradiția creștină sărbătorește *Aflarea Capului Sfântului Ioan*, zi în care se opreau toate muncile câmpului pentru a-și aranja casa în așteptarea zeului iubirii ce nu venea singur, ci însoțit de zânele *Dragostele* care le șopteau vorbe de amor îndrăgostiților. Oamenii aveau grijă de păsările și animalele din ogradă, iar sacrificatul lor era total interzis pentru că astfel s-ar fi stricat rostul împerecherilor.

Acestă zi nu trebuia să-i găsească singuri, fără pereche, deoarece era semn rău, semn că tot anul ce urma îl vor petrece singuri. Cine participa la această sărbătoare era ferit tot timpul anului respectiv de boli și mai ales de febră și era ajutat de Dragobete să aibă un an îmbelșugat.

O altă tradiție spune că Dragobetele a fost transformat de Maica Precistă într-o buruiănă după ce acesta a îndrăznit să-i încurce și ei cărările.

Cu alte cuvinte, această zi trebuie sărbătorită cu râsete, chiuuituri, voie bună, bucurie pentru ca întreg anul ce urmează să fie bun și roditor.

Indiferent de originile acestei sărbători a dragostei, important e să știm să ne bucurăm că suntem, că trăim și că iubim. Că timpul nu trece inutil pe lângă noi, ci ne lasă urme frumoase în suflet, deoarece dragostea ne face să fim mai buni unii cu ceilalți indiferent ce sărbătorim: Valentine's Day sau Dragobetele.

Valentine's Day nu ne umbrește tradițiile noastre, ci, din contră, ne aduce aminte că avem și noi o sărbătoare a dragostei pe care suntem datori să o sărbătorim așa cum trebuie.

DATINI DE IARNĂ LA ROMÂNI **-Obiceiuri din zona Cîmpulung-Muscel-**

Prof. Sanda Ana-Maria
Școala Gimnazială "Mircea Nedelciu", Fundulea, Călărași

Zona etno-geografică și spirituală a Argeșului a păstrat și perpetuat o bogată zestre culturală, rod al înțelepciunii și al activității creatoare a oamenilor de aici. Locuind într-un spațiu unde s-au născut mituri și legende, oamenii acestor meleaguri, păstrători de limbă și datini, au ținut prinsă flacăra tradiției, meșteșugurilor și a dragostei de natură, prietena milenară a românilor.

Caracteristica esențială a culturii populare argeșene o constituie diversitatea creației artistice dezvoltate pe o bază ancestrală, izvorâtă din setea de frumos a celor ce și-au ctitorit viața pe aceste plaiuri.

În zona Argeșului s-au statornicit 9 obiceiuri de iarnă, concentrate reprezentativ pe Valea Vâlsanului: Colindatul în Ajunul Crăciunului, Steaua, Plugușorul, Sorcova, Jocul Caprei (păstrate în toate satele) și Buhaiul, Nuietele, Bradul și Vasilca (întâlnite mai rar, în zone izolate). Scenele jucate de colindători (Steaua, Capra, Plugușorul) sunt precedate și urmate de cântece înălțate de membrii cetelor colindătoare constituite în grupuri vocalice. Dintre toate obiceiurile de iarnă, Jocul Caprei are libertatea să creeze cele mai reușite momente vesele și satirice. Obiceiurile își încheie repertoriul prezentat printr-o urare directă, un fel de binecuvântare colectivă pentru noul an.

În unele sate de pe Valea Vâlsanului se mai urează încă în versuri tradiționale:

„Cum să prăsăște cenușa-n vatră, Așa să să prăsască puii și vitele în curtea și casa dumneavoastră”.

La sfârșitul uratului colindătorii sunt răsplătiți cu așa-zisele colindețe: covrigi, biscuiți sau produse pomicole. Pentru Steaua, Sorcova, Buhaiul, Jocul Caprei se obișnuiește în zona Argeșului să fie răsplătiți colindătorii prin „gologani”, mai vechi ori mai noi.

În general sunt colindate toate casele, cerându-se anterior acordul gospodarilor pentru urare. Numai la colindatul din Ajunul Crăciunului nu se mai cere încuviințarea gazdei, ci se colindă în virtutea tradiției din casă în casă spre a vesti apropiata Naștere a Pruncului Iisus.

Din secolul al XIX –lea pe teritoriul județului Argeș circula un frumos colind din versurile căruia reieșea, printre altele, că în zonă existau boi falnici și puternici și se plămădea o pâine micuță, cât un măr, un fel de chiflă din zilele noastre. Potrivit unor informații din epocă, în zonă circula un colind popular de o originalitate și frumusețe aparte:

„Măine veacul se-nnoieste/ Plugușorul iar pornește
Și-ncepe a colinda, / Pe la case a ura...”

De urat am mai ura / Dar ne frică c-om însera
Că nu suntem de ici, colea; / Noi venim tocmai de la Cuca
Unde sa face mămăliga cât nuca / Și-o păzește cu măciuca
Să n-omănânce furnica,
Nici cățeaua lui Nea Ilie, / C-o duce la puscărie.
Cu clopoței, cu zurgălăi / Ia mai urați măi, flăcăi!
La final de colindare / Vă mai facem o urare,
Vrem ca-n veacul care vine / Să vă găsim numai bine.
La anu' și la mulți ani /Să ne dați și gologani!

Se spune că în seara de Ajun se deschid cerurile și cei evlavioși pot auzi glasurile îngerilor, dacă vor veghea până la primul cântat de cocoș. În așteptarea acestei minuni credincioșii obișnuiesc să ardă tămâie pentru ca grijile și paguba din casă să fie alungate. Ei se roagă Mântuitorului Iisus pentru îndeplinirea dorințelor. În Ajunul Crăciunului, pe înserate, în toate satele și orașele din țară începe colindatul. Colindele și cântecele de stea poartă deopotrivă mesajul profetic atât în legătură cu împlinirea făgăduinței făcute de Dumnezeu protopărinților noștri Adam și Eva și prin ei nouă tuturor, cât și prin ceea ce va împlini Fiul lui Dumnezeu prin lucrarea Sa în lume. Colindătorii, copii și adulți, merg din casă în casă vestind prin cântec Nașterea Pruncului Iisus. Gazdele oferă colindătorilor covrigi, fructe și crăciunei (colăceii de Crăciun). De pregătirea colăceilor se ocupă gospodinele și fetele acestora. Aluatul din care se prepară colăceii este pregătit cu drojdie, după rețeta pâinii. Se prepară colaci împlețiți din mai multe fâșii, colaci ce se dăruiesc oaspeților de seamă prezenți la masa festivă de Crăciun.

Cu câteva zile înainte de începerea sărbătorilor, are loc sacrificarea porcului. Aceasta are loc în ziua de Ignat, pe 20 decembrie. Tradiția cu pricina este respectată îndeosebi la sat, unde totul se desfășoară conform unui adevărat ritual. Originile acestuia datează din vremurile de dinaintea creștinismului, acesta din urmă acceptându-l ca o parte firească din viața comunității și dându-i de asemenea o însemnătate spirituală întrucât bucatele astfel pregătite nu pot fi consumate până ce nu au fost sfințite de preot.

O variantă de structură completă poate fi considerată Capra din Vlădești.

Bătrânii considerau capra ca fiind animalul care dă semne dacă vremea va fi bună sau rea. La origini, jocul caprei (omorârea, bocirea, înmormântarea, învierea) a fost un ceremonial grav, de cult. De-a lungul timpului acesta a devenit un ritual menit să aducă prosperitate în anul care vine. În zilele noastre, acest joc a rămas un pretext pentru revigorarea unor tradiții din bătrâni, etalarea unor costume, covoare, ștergare tradiționale în culorii vii.

Un joc dramatic cu mască animalieră și măști umane, Jocul Caprei este purtat de tineri, îndeosebi de băieți de vârstă școlară în intervalul sărbătoresc dintre Crăciun și Anul Nou. Capra prezintă de exemplu vestimentație și ornamentală de Brezaie, mult mai simplificată însă, iar în personajele ce o conturează se află uneori și Mutul sau Moșul. Obiceiul se întâlnește în partea de deal și câmpie acolo unde nu mai este atestat Colindul cu Brezaie, iar jocul prezintă în afara funcției de urare, aici redusă la formă finală, o orientare evidentă spre funcția ludică și chiar satirică. Obiceiul cunoaște variante de la simplul joc al Caprei însoțit de textul cântat, până la forme propriu-zis dramatizate. O variantă de structură completă poate fi considerată Capra din Vlădești, la care după formulele introductive de acceptare, jocul se desfășoară în trei secvențe. Prima constă într-un cântec cu text versificat și particularizat, în funcție de gazdă și jocul imitativ al măștii, a doua secvență, cea centrală este o scenetă pe tema vânzării și cumpărării Caprei și în final o nouă secvență de joc al măștii și cântec având un conținut comic și chiar satiric inspirat din viața satului.

Colindatul

Colindatul deschide de obicei ciclul celor 12 zile ale sărbătorilor de Anul Nou. La sate, cu colinda merg copii și flăcăii. Aceștia sunt organizați într-o ceată, cu o ierarhie bine

stabilită, existând un conducător și un loc de întâlnire. În trecut, flăcăii cu vârste cuprinse între 18-20 ani erau cei care mergeau la colindat. Aceștia își găseau o gazdă la care stăteau pe toată perioada sărbătorilor și nu aveau voie să umble singuri pe ulițele satului, ci doar în ceată. Tot ce se petrece în această perioadă trebuie să aibă un caracter augural, colindele caracterizându-se prin crearea unei atmosfere pline de optimism în care se formulează dorințe și năzuințe ale oamenilor, acestea atingând chiar limitele fabulosului.

Pomul de Crăciun

Obiceiul bradului de Crăciun a fost împrumutat din Europa apuseană. Se presupune că ar aparține de fapt lumii germane păgâne, de unde a fost treptat asimilat de creștinism. La noi datina împodobirii unui pom sau a unei ramuri verzi se întâlnea numai la nuntă (bradul de nuntă) sau la moartea unui flăcău sau fete mari. Ca obicei de Crăciun, era practicat până la sfârșitul secolului al XIX-lea de nemții care locuiau la orașe. După primul război mondial acest obicei s-a răspândit pe tot teritoriul țării.

Crăciunul reprezintă pentru fiecare dintre noi un moment deosebit. Este o sărbătoare care ne face să ne privim viața altfel, să-i vedem pe ceilalți într-o lumină mai favorabilă, să ne deschidem sufletul mai ușor. În fiecare colț de pe glob datina Crăciunului îmbină elemente universale întâlnite, cum ar fi împodobirea bradului, cu altele, mai puțin cunoscute, specifice zonei. Tocmai despre aceste obiceiuri deosebite din Argeș am încercat să vorbesc în rândurile de mai sus.

Bibliografie:

- Rujan, Adriana; Alexandrescu, Costin - Colinde și obiceiuri de iarnă din Muscel - Argeș. Antologie (= Chants et coutumes d'hiver de Muscel Argeș. Anthologie), Ed. Paralela 45, Pitești, 1998.
- visitarges.ro/2012/02/obiceiuri-si-datini-din-judetul-arges/, accesat la 17 martie 2017

DATINI ȘI SĂRBĂTORI DE IARNĂ LA ROMÂNI

Prof. Înv. primar Moldoveanu Aurelia
Prof. Olteanu Loredana

Poporul român a păstrat cu sfințenie, din cele mai vechi timpuri, forma originală a obiceiurilor, datinilor, creațiilor materiale și cultural-artistice. Acestea, strâns legate de viața socială a țaranului, l-au însoțit de la naștere până la ultima suflare.

Sărbătorile de iarnă au avut dintotdeauna o mare importanță socială.

Începând cu 23 decembrie și până la 7 ianuarie, în fiecare an satele și orașele noastre sunt animate de o pregătire specială, tradițională, specifică poporului nostru, în întâmpinarea sărbătorilor de iarnă: Crăciunul, Anul Nou și Boboteaza. În cele 12 zile, oamenii țin să marcheze caracterul deosebit, sărbătoresc, al timpului de trecere de la un an la altul prin acte rituale, ceremoniale și spectaculoase, care sunt menite să întărească coeziunea familiei, a grupurilor sociale.

Ajunul Crăciunului, pe înserat, în toate satele și orașele din țară începe colindatul. Acest obicei a înglobat în el nu numai cântec și gest ritual ci și numeroase mesaje și

simboluri ale unei străvechi spiritualități românești. El s-a păstrat asociindu-se cu celebrarea marelui eveniment creștin care este Nașterea Domnului Iisus Hristos. Colindătorii, copii și adulți, merg din casă în casă vestind prin cântec nașterea pruncului Iisus. Gazdele oferă colindătorilor covrigi, fructe și crăciunei (colăceii de Crăciun). De pregătirea colăceilor se ocupă gospodinele și fetele acestora. Aluatul din care se prepară colăceii este pregătit cu drojdie, după rețeta pâinii. Pentru colindători se prepară colăci dintr-o singură fâșie de aluat, care se termină cu o bifurcație, amintind de mâinile ciunțite ale Mamei Crăciunoaia, pedepsită de furia bărbatului ei, Crăciun. Se prepară și colaci împlețiți din mai multe fâșii, colaci ce se dăruiesc oaspeților de seamă prezenți la masa festivă de Crăciun.

Se spune că în seara de Ajun se deschid cerurile și cei evlavioși pot auzi glasurile îngerilor, dacă vor veghea până la primul cântat de cocoș. În așteptarea acestei minuni credincioșii obișnuiesc să ardă tămâie pentru ca grijile și paguba din casă să fie alungate. Ei se roagă Mântuitorului Iisus pentru îndeplinirea dorințelor dar numărul acestora nu trebuie să depășească cifra trei.

Din ziua Nașterii Domnului și până la Sfântul Ioan, copiii colindă cu steaua. Cântecul de stea reamintește povestea Nașterii lui Iisus și poartă simbolul steluței care i-a călăuzit pe cei trei magi.

Pentru prosperitatea casei, gospodinele obișnuiesc, în prima zi de Crăciun, să pună pe un platou diferite feluri de bucate sfințite de preot la masa de ajun. Cu acest platou înconjoară casa de trei ori cu convingerea că până la Crăciunul viitor, familia va avea un trai mai îmbelșugat. O bună parte din bucate sunt consumate de membrii familiei și restul se dau animalelor din gospodărie. Pe masa festivă se așează, sub o icoană, diferite obiecte cu care membrii familiei vor lucra tot timpul anului. Timpul a demonstrat că acest obicei aduce multe satisfacții familiei care-l urmează cu sfințenie an de an.

Pentru cel mai important moment *trecerea în noul an*, pregătirile se reiau. În săptămâna dintre Crăciun și Anul Nou, în toate satele cetele de flăcăi se pregătesc pentru „urat”, sistem complex de datini și obiceiuri. Pe înserat în ajunul Anului Nou sunt așteptați să apară „Ursul”, „Capra”, „Bunghierii”, „Căiuții”, „Malanca”, „Jienii”, „Mascații” etc. Concretizarea spectaculoasă a unor mituri antice legate de simbolistica animalelor, aceste manifestări reprezintă o modalitate originală de exprimare a arhaicelor asociații rituale dintre animale și cultul cvasiuniversal al soarelui. Există și un cuvânt generic pentru aceste obiceiuri: „*mascații*”. Recuzita, măștile sunt cele care vorbesc cel mai mult despre imaginația și umorul săteanului român. Anume meșteri s-au specializat în confecționarea lor, ele devenind cu timpul adevărate podoabe de artă populară.

Faptul că aceste obiceiuri se practică la cumpăna dintre ani este justificat de simbolistica zilei de 31 decembrie care în gândirea populară reprezintă data morții dar și a renașterii ordinei cosmice. Structura ceremonială a obiceiului este în același timp plină de forță și vitalitate. Muzica și dansul remarcabile prin virtuozitate și dinamism, măștile pline de expresivitate, alcătuiesc un spectacol unic.

În diferite zone ale țării, costumația, interpretarea pot fi diferite, dar obiceiul în esență este același. Dacă acest fel de manifestare ne duce cu gândul la arhaice practici magice de alungare a maleficului, „Plugușorul”, alt obicei, este strâns legat de mitul fertilității. Vorbe frumoase de prosperitate și belșug sunt adresate de cetele care vin cu „Plugușorul”, fiecărei gospodării. Ca o incantație magică, textul urării se transmite din tată în fiu și nu este român care să nu-l cunoască.

În noaptea de 31 decembrie timpul capătă o nouă dimensiune, cosmică, iar vatra satului devine un perimetru sacru în care urmează a se oficia, marile rituri de purificare. Este noaptea în care nimeni nu are voie să doarmă deoarece este noaptea împăcărilor și a „tuturor nebuniilor”, menite a anula „ordinea existentă” pentru a instaura „legea armoniei universale”. Aproape fără egal, prin intermediul datinilor și obiceiurilor strămoșești practicate în Moldova,

sunt reiterate străvechi simboluri ale umanității. Sub semnul unor forme plastice de o excepțională expresivitate artistică și valoare documentară – măștile și costumațiile ceremoniale – firul vieții noastre se împletește tainic cu rădăcinile mitologiei românești.

În dimineața zilei de Sfântul Vasile grupuri de fete și băieți merg pe la rude și vecini cu Sorcova și Semănatul pentru a le ura sănătate și belșug în anul care începe. Copiii poartă în mâini simbolul obiceiului: Sorcova, confecționată odinioară din ramuri înflorite de pom roditor (cele puse la înmugurit de Sfântul Andrei) și împodobite cu ciucuri roșii. În zilele noastre Sorcova este confecționată din flori artificiale puse pe o nuia. Copiii intră în casele oamenilor urându-i cu Sorcova și semănându-i cu boabe de grâu, porumb sau orez având credința că acestea vor determina belșugul recoltei viitoare.

În majoritatea satelor românești din Transilvania și Moldova, în ajunul Bobotezei (5 spre 6 ianuarie) grupuri mai mari sau mai mici de fete și băieți, umblă din casă în casă, pentru a vesti sosirea preotului cu „crucea”. Ca structură ceremonială, această datină este asemănătoare colindatului din ajun de Crăciun. Copiii care umblă cu „Chiraleisa” nu rostesc însă texte versificate ci strigă doar „Chiraleisa!” de trei ori. Răsplata copiilor sunt merele, nucile, alunele pe care ei le strâng în traistuțele petrecute peste umăr.

Pe 6 ianuarie există la români obiceiul aruncării crucii în apă. În majoritatea satelor, dar și la orașe, la Bobotează există obiceiul ca după oficierea slujbei religioase din biserică, să se meargă în procesiune către o apă curgătoare (râu, fluviu) pentru a „sfinți apele”. Când preotul aruncă crucea în apa înghețată, uneori în copcile făcute de enoriași, este o mare cinste ca un bărbat să se scufunde în apă pentru a recupera crucea. Se spune că acel bărbat va fi ferit de toate necazurile tot timpul anului.

Sărbătorile de iarnă se încheie cu 7 ianuarie, ziua Sfântului Ioan, ziua în care au loc diverse ceremonialuri de sărbătorire a celor care poartă numele Ioan.

Iarna este sobră, plină de privațiuni și primejdioasă, dar sărbătorile acestui anotimp, cele mai spectaculoase din tradiția românilor, prefigurează parcă clipele în care totul va reveni la viață.

Bibliografie:

- S. Fl. Marian, *Sărbătorile la români*, Ed. Fundației Culturale Române, București, 1994
- Cojocaru, Nicolae, *Cântece , obiceiuri și tradiții populare românești*, Ed. Minerva, București, 1984
- Pamfile Tudor, *Sărbătorile la români*, Ed. Saeculum I. O., București, 1997

STUDIUL DE SPECIALITATE MĂRȚIȘORUL DE ASTĂZI - TRADIȚIE SAU AFACERE?

Prof. Neagoie Mădălina-Gabriela
Liceul Tehnologic "Astra" Pitești

Mărțișorul este simbolul primăverii, simbolul reînvierii naturii. Îl oferim pe 1 Martie persoanelor dragi și se consideră că aduce noroc și sănătate persoanei căreia îi este dat.

Astăzi, mărtişorul este oferit pe 1 Martie femeilor şi fetelor. Dar pe vremuri, în Moldova, mărtişorul era oferit bărbaţilor. Mărtişorul există din cele mai vechi timpuri, descoperindu-se obiecte vechi de mii de ani care ar putea fi considerate mărtişoare. Ele erau pietre de râu vopsite în alb şi roşu şi înşirate pe aţă. Culorile alb şi roşu pot avea mai multe semnificaţii: albul poate sugera înţelepciunea bărbatului, iar roşul, vitalitatea femeii. Împletirea culorilor alb şi roşu poate semnifica deci împletirea principiilor masculin şi feminin.

Semnificaţia şnurului mărtişorului împletit din fire albe şi roşii este pusă în evidenţă şi de câteva legende. Se spune că Soarele, coborât pe pământ sub forma unei fete frumoase, era ţinut prizonier de un zmeu. Un voinic s-a luptat cu zmeul pentru a elibera Soarele, vărsându-şi sângele în zăpadă. Soarele s-a suit iar pe cer şi acolo unde zăpada s-a topit, au răsărit ghiocei.

Un alt mit care circula în Republica Moldova ne spune că Primăvara a ieşit la marginea pădurii în prima zi din martie şi a văzut cum, într-o tufă de porumbări, de sub zăpadă răsare un ghiocel. Iarna a chemat vântul şi gerul să nimicească floarea. Ghiocelul a îngheţat, dar primăvara a înlăturat zăpada, rănindu-se la un deget datorită mărcinilor. O picătură de sânge a căzut pe floare şi ghiocelul a reînviat. Astfel, Primăvara a învins Iarna, iar culorile alb şi roşu din şnurul mărtişorului sugerează sângele roşu pe zăpada albă, triumful primăverii asupra iernii.

Se spune că, pe vremuri, mărtişorul era făcut din două fire de lână răsucite - de culoare albă şi neagră sau albă şi albastră - şi era oferit în prima zi din martie. Obiceiul mărtişorului reprezintă o parte dintr-un scenariu ritual de înnoire a timpului - primăvara, la moartea şi reînvierea simbolică a Dochiei. Tradiţia spune că firul mărtişorului, funie de 365 sau 366 de zile, ar fi fost tors de Baba Dochia pe când urca turma la munte. Dochia torcea firul anului primăvara, asemenea Ursitoarelor care torc firul vieţii copilului la naştere. Mărtişorul este numit de etnologul Ion Ghinoiu, "funia zilelor, săptămânilor şi lunilor anului, adunate într-un şnur bicolor".

Originile sărbătorii mărtişorului nu sunt exact cunoscute, dar se pare că ar fi apărut în vremea Imperiului Roman, când Anul Nou era sărbătorit în prima zi a lunii lui Marte. Acesta era zeul războiului, al fertilităţii şi vegetaţiei. Dualitatea aceasta este sugerată de culorile mărtişorului, albul semnificând pacea, iar roşul - războiul. Anul Nou a fost sărbătorit pe 1 martie până la începutul secolului al XVIII-lea.

Mărtişorul este întâlnit în toate zonele ţării. Folcloristul Simion Florea Marian povesteşte în cartea "Sărbătorile la români" că în Moldova, Muntenia, Dobrogea şi în unele părţi din Bucovina, era obiceiul ca părinţii să lege pe 1 martie copiilor lor o monedă de argint sau de aur la gât sau la mână. Moneda legată cu un şnur roşu se numea mărtişor, martigus sau mart. Se credea că mărtişorul, pus la mâinile sau la gâtul copiilor, le purta noroc de-a lungul anului, îi ajuta să fie sănătoşi şi curaţi. În anumite zone, copiii purtau mărtişorul 12 zile, iar apoi îl legau de ramura unui copac tânăr. Dacă în timpul anului copacului îi mergea bine, însemna că şi copilului îi va fi bine în viaţă. În alte zone, mărtişorul era pus pe ramuri de porumbar sau păducel înflorit, copilul fiind alb şi curat ca florile acestora.

Folcloristul Simion Florea Marian precizează că mărtişorul este pentru cei care îl poartă "ca un fel de amuletă", îi apără de rău şi le poartă noroc.

Acum, mărtişorul este purtat toată luna martie, apoi este legat de crengile unui pom fructifer. Se spune că acesta va aduce belşug în case. Se crede că, dacă cineva îşi pune o dorinţă în momentul legării mărtişorului de pom, aceasta se va împlini. La începutul lunii aprilie, în multe zone din România, pomii sunt împodobiţi de mărtişoare. În Transilvania, mărtişoarele sunt agăţate de uşi, ferestre, de coarnele animalelor, pentru a speria duhurile rele.

Mărtişorul este o tradiţie în România şi Republica Moldova. Obiceiuri asemănătoare apar însă şi în Bulgaria, Albania, Macedonia.

Astăzi, mărtişorul s-a schimbat, s-a adaptat timpurilor moderne. În fiecare an apar noi tipuri de mărtişoare: din aur, din argint, din metal, din plastic, din hârtie colorată sau chiar lucrate cu croşeta. Unele respectă tradiţia, altele sunt kitsch. Şnurul tradiţional alb cu roşu este însă nelipsit, deşi puţini sunt cei care îi mai cunosc semnificaţia.

Pentru mulţi, mărtişorul a devenit o afacere, în fiecare an încercând să găsească ceva nou pentru a atrage cât mai mulţi cumpărători. Mărtişorul devine astfel şi o manifestare a creativităţii şi originalităţii românilor. Flori, buburuze, trifoi cu patru foi, inimioare, ghiocci, coşari aducători de noroc, toate aceste mărtişoare ne încântă privirea şi sufletul. Oricum ar arăta el, mărtişorul a fost şi rămâne un simbol.

Mărtişorul, un obiect mic, dar plin de semnificaţii adânci, ne încântă în fiecare an, ne aduce bucurie în suflet şi poftă de viaţă. Chiar dacă aspectul mărtişorului s-a mai schimbat, semnificaţia lui a rămas. El este simbolul primăverii, simbolul reînvierii, al dragostei. Mărtişorul a trecut peste timp, el face legătura între trecut şi viitor. Oferirea mărtişorului este un obicei străvechi, un obicei minunat ce trebuie păstrat şi continuat de generaţiile viitoare. Oferiţi mărtişoare, oferiţi-le cu dragoste şi viaţa vă va fi mai frumoasă!

Bibliografie:

- Ghinoiu Ion, *Sărbători şi obiceiuri româneşti*, Editura Elion, Bucureşti, 2002
- Simion Florea Marian, *Sărbătorile la români. Studiu etnografic*, Editura Fundaţiei Culturale Române, Bucureşti, 1994
- stirileprotv.ro/stiri/social/1-martie-traditii-si-obiceiuri-de-martisor-care-este-povestea-sarbatorii-romanesti-a-primaverii.htm, accesat la 20 martie 2016

MOŞ CRĂCIUN – ÎNCEPUTURI

Prof. Popescu Cristina
Liceul Tehnologic “Dacia”, Piteşti

Moş Crăciun a apărut în secolul al IX-lea, fiind o varianta mai noua a Sfântului Nicolae. Tradiţia spune ca “moşul” împarte daruri copiilor cuminti în noaptea de Crăciun 24/25 decembrie.

Principala sursă de inspiraţie pentru Moş Crăciun o reprezintă Sfântul Nicolae din Myla care a trăit în secolul al patrulea şi era renumit pentru faptul că împărţea cadouri oamenilor saraci. În două cărţi din Islanda, “Poetic Edda” şi “Prose Edda”, scrise la sfârşitul secolului XIII Moş Crăciun este vazut zburând pe un cal cu opt picioare numit Sleipnir, fiind comparat cu renii.

În ajunul sărbătorii închinată lui Yule, copiii îşi umpleau încălţărilor cu legume, iar zeul le aducea dulciuri în locul acestora. Această practică a ajuns pe urma în Statele Unite, fiind adusă de către coloniştii olandezi. Versiunea olandeză a Sfântului Nicolae, numit Sinterklass, era îmbrăcat cu haine bisericesti şi trimitea cadouri prin intermediul hornului. În Marea Britanie, “Father Christmas” datează din secolul XVII, fiind imaginat ca un barbat îmbrăcat într-o haină lungă, verde şi guler de blană.

Crăciunul sau Nașterea Domnului este o sărbătoare creștină celebrată anual pe 25 decembrie. Este a treia mare sărbătoare după cele de Paști și Rusalii și face parte din cele 12 sărbători domnești. Sărbătoarea Crăciunului este o sărbătoare legală și este cinstită timp de 3 zile. De la începutul secolului al XX-lea, Crăciunul a devenit și o sărbătoare laică, celebrată atât de creștini cât și de necreștini, cuprinzând foarte multe obiceiuri și tradiții, începând de la participarea la biserică până la schimbul de cadouri, sau primirea darurilor de la Moș Crăciun.

Începând cu secolul al IV-lea în Vest și cu cel al V-lea secol în Est, Crăciunul a început să fie sărbătorit pe 25 decembrie. În primele 2 secole creștine mulți Părinți ai Bisericii s-au opus celebrării zilelor de naștere a martirilor și a lui Iisus. Aceștia au emis comentarii sarcastice legate de sărbătorirea zilelor de naștere, ei considerând că sfinții și martirii ar trebui celebrați la data martirului lor, adică la “adeverata lor naștere”. Veselia și festivismul sărbătorii nu era privit cu ochi buni de către creștinii din primele secole, care vedeau acest mod de manifestare ca fiind caracteristic păgânismului. Însă, ei aveau dreptate să afirme asta întrucât Evanghelia nu da nici un detaliu legat de data nașterii lui Iisus, iar faptul că sărbătoarea a fost plasată la sfârșitul lunii decembrie (25 decembrie) sau la începutul lunii ianuarie (6 ianuarie) se datora copierii tradiției păgâne.

La datele de 25 decembrie și 6 ianuarie în lumea romană, germanică, și orientală se celebrau diverse date de naștere ale zeilor păgâni, iar acest lucru a contribuit și la alegerea momentului sărbătoririi Nașterii Fiului lui Dumnezeu de către creștini. Cele mai multe culte din acele perioade adorau câte un zeu, iar povestea unui salvator care se născuse din fecioară nu era străină pentru nimeni. Pe 6 ianuarie egiptenii sărbătoreau revărsarea apelor Nilului, nașterea pruncului-zeu Dusares din fecioară, la greci se sărbătoreau sărbătoarea misterelor și nașterea zeului Dionis, zeul care ca și Iisus, transforma apa în vin. La Roma, pe 15 decembrie se sărbătoreau nașterea Soarelui neînvins (Dies solis Invicti, Deus Sol Invictus), sărbătoare ce simboliza renașterea soarelui și alungarea iernii. După ce creștinii au început să celebreze Nașterea lui Iisus pe 25 decembrie, scriitorii creștini au început să facă legături între renașterea Soarelui și nașterea lui Hristos.

În triburile nord-europene (germanice) se sărbătoreau, la aceeași dată “Iule”, prilej de a comemora “renașterea soarelui dător de lumină și căldură”. Anumite reprezentări romane ale lui Sol invictus prezentau adesea un chip cu o coroană de raze, după cum, în reprezentările creștine, Iisus era prezentat cu o coroană de spini. În secolului al V-lea Papa Leon I cel Mare a început să-i mustre pe rătăciții care sărbătoreau nașterea zeului-soare în detrimentul nașterii lui Iisus Hristos, dar afirma că și zeul-soare trebuie cinstit, însă într-o măsură mai mică decât Fiul lui Dumnezeu.

Creștinii din secolul al III-lea erau de părere că creația lumii a avut loc la echinopțiul de primăvară, situat atunci la data de 25 martie. Numărând începând de la această dată 9 luni (sarcina, gestația) se obține data de 25 decembrie pentru nașterea lui Iisus.

Sărbătorile din jurul solstițiului de iarnă au origini precreștine, și sunt legate de evenimentele astronomice ce au loc în acea perioadă.

Moș Crăciun este îmbrăcat într-un costum roșu cu blaniță albă pe margini, cizme negre și o căciulă roșie, pufoasă, cu o barbă mare și albă ca zăpada și locuiește în Finlanda, în Laponia, la Rovaniemi, alături de soția sa Crăciunița. În timpul anului construiește jucării alături de ajutoarele moșului care sunt spiridușii. La locuința moșului sosesc zilnic o mulțime de scrisori trimise de copiii din toată lumea. Moș Crăciun duce darurile din depozitul său cu sania trasă de opt reni: Vixen, Comet, Cupid, Dasher, Donder, Dancer, Blitzen, Prancer și intră în casele oamenilor pe horn, punând cadourile sub bradul de crăciun. Atunci când nu este foarte grăbit, moșul se odihnește mâncând din prăjiturelele și laptele pe care copiii le pregătesc pentru moșul preferat.

MOȘ CRĂCIUN ÎN TRADIȚIA POPULARĂ ROMÂNEASCĂ

Prof. Neagoie Mădălina-Gabriela
Liceul Tehnologic "Astra" Pitești

Moș Crăciun este prezent în toată Europa. În țara noastră el are însă unele trăsături speciale.

În România, cultul lui Crăciun moș și strămoș pare a fi un cult solar, mai vechi decât al lui Mithra (al soarelui - luat de romani de la perși) care după romanizare a pătruns și în Dacia, și mai vechi desigur decât cultul creștin și explicațiile lui care au apărut ulterior.

Crăciunul la daci era o făptură sacră simbolizând vremea creației, când "toate se făceau și se desfăceau", după cum spune Romulus Vulcănescu. În mitologia geto-dacă se pare că el era un strămoș care simboliza echilibrul elementelor din stadiul inițial al *Facerii* lumii, de la începutul creației. Denumirea *Kartum* (creație) a unor localități din Dacia pare să susțină această ipoteză. Însă etimologii susțin că numele lui în limba română ar proveni din latinul *creatio*/ naștere, nașterea naturii, transpusă în nașterea lui Crăciun, sau din cuvântul *incarnatio*/ încarnare, renaștere - renașterea naturii prin încarnarea de Crăciun.

Mitul arhaic al unui cioban - zeu - moș s-a transformat la creștini în mitul unui cioban rău, care nu vrea să o primească pe Fecioara Maria să nască în staulul lui. Nevasta ciobanului, care o primește, este aspru pedepsită, tăindu-i-se mâinile. Dar minunea făcută de Maica Domnului (sau de copilul Iisus, după alte variante ale poveștilor), de a-i lipi alte mâini, îl convinge pe Crăciun să se convertească la creștinism. Bucuros, dă o mare petrecere la care își invită slugile. În curte aprinde un foc din lemn de brad și împarte daruri ciobănești (lapte, urdă, brânză) tuturor, de unde ia naștere obiceiul darurilor de Crăciun. Acest obicei se suprapune cu amintirea darurilor aduse de regii magi noului Mesia, în staulul în care se născuse - după cum susțin Evangheliile.

De-a lungul timpului, moșul a purtat haine diferit colorate. Se pare că abia prin 1870 acesta a apărut în mantie roșie.

Românul îl vede pe Crăciun sub înfățișarea unui om bătrân, cu barba albă ca zăpada, care acoperă câmpiile și dealurile în ziua sărbătorii. Și cum moș este Crăciunul, moș este și vestitorul sosirii sale, adică Ajunul (Moș Ajun).

Odinioară, în noaptea Ajunului, pe ulițele strâmte ale orașelor răsunau glasurile colindătorilor și la toate ferestrele se vedea lumină și veselie. Cete de copii mergeau din casă-n casă, unde vedeau lumină și cântau:

"Bună dimineața la Moș Ajun!
Ne dați ori nu ne dați?"

Dacă cei din casă întârziu să-l primească și să le ofere "colindeți", colindătorii cântau în continuare:

"Am venit și noi odată
La un an cu sănătate,
Și la anul să venim
Sănătoși să vă găsim.
Ne dați, ne dați,
Ori nu ne dați?"

Atunci gazdele împărțeau copiilor covrigi, nuci, mere, dulciuri, bani. Îi întrebau pe copii câți sunt, iar copiii vicleni răspundeau: "Suntem trei, mititei, ca bobul de mei!"

Se zice că Moș Ajunul a fost baciul aflat în slujba lui Moș Crăciun, stăpânul staulului unde l-a născut Maica Domnului pe Iisus Hristos. Numele de Ajun ar veni din latinescul *eunum* = *jejunium* = nemâncare, post. Deci cuvântul *ajun* amintește de viața grea a creștinilor, care în preajma Crăciunului posteau mai aspru ca în alte zile ale postului. Se spune că în ziua de Ajun este bine chiar să ajunezi, deci să nu mănânci nimic toată ziua, deși atunci se prepară numeroase bunătăți (friptură de porc, curcan, cozonac etc.).

În unele ținuturi ale Transilvaniei, bătrânii au grijă ca în noaptea sfântă a Ajunului să nu se termine fânul din ieslea vitelor, iar prin alte locuri, în fața casei se pun paie întru amintirea nașterii lui Hristos în ieslea de la Bethleem. Însă nimeni nu are voie să doarmă în grajduri, deoarece în acea noapte *boii vorbesc unii cu alții, în limba lor, despre Iisus Hristos*, cel născut în iesle și încălzit de vite cu suflarea lor.

Bibliografie:

- *Datini de Crăciun și Anul Nou*, Casa Editorială Regina, Iași, 1996
- *Frumoase colinde și obiceiuri de Crăciun*, Editura Porțile Orientului, Iași, 1993
- Kiseleff Beatrice, *Crăciunul: tradiții, legende, colinde*, Editura Elis, București, 2004
- Vulcănescu Romulus, *Mitologie română*, Editura Academiei, București, 1987

NUNTA ÎN ZONA FOLCLORICĂ TEIUȘ CU SATELE LIMITROFE – STREMT, BELDIU, MIHALȚ

Autori: Cetean Ioan Emil, Draschan Nicoleta
Colegiul Economic 'D.P.M.', Alba-Iulia

Deși vechile cutume și-au pierdut puterea, totuși astăzi mai funcționează anumite interdicții cu privire la cei care se pot căsători. Și anume, căsătoria este interzisă până la rudele de gradul II sau III fiind "oprită de preot pentru că nu e bine".

În satul Mihalt, nunta e oprită și între rudele de gradul IV, existând credința conform căreia dintr-o căsătorie de acest gen se vor naște copii bolnavi.

În general se consideră nepotrivită căsătoria între fiii de suflet și copiii părintelui care i-a adoptat, deoarece sunt considerați rude. Uneori, se menționează faptul că nu ar fi piedici morale decât dacă e vorba de o căsătorie între copiii de suflet și părinții adoptivi.

Din păcate, s-a pierdut obiceiul “înfrățirii” și nu se mai fac prietenii pe viață de tipul “fărtaților”. Astfel această interdicție a dispărut.

Dacă părinții nu erau de accord cu căsătoria se practica obiceiul furatului fetei. Aceasta era dusă de fecior la joc și de acolo furată.

Înainte de căsătorie, fetele fac și astăzi vrăji de dragoste. Dintre practicile divinatorii sunt active următoarele: la prinderea postului Crăciunului se pun șapte farfurii pe masă cu capul în jos și sub fiecare se așează câte un obiect magic “un cocian de porumb, un tăciune, un pieptene, un inel, lână, sare și boabe de porumb. Fiecare fată alege o farfurie și interpretează semnele.

S-a pierdut semnificația acestor obiecte dar se crede că fiecare sugerează o însușire a viitorului soț: coceanul – sărăcia, sarea – bogăția, boabele – fecunditatea, tăciunile – fața negriciosă, inelul – fidelitatea, pieptenele – virilitatea etc. În satul Beldiu, la Anul Nou, fetele așezau și ele șapte farfurii cu capul în jos și sub ele diverse obiecte cu valențe magice. Semnificația lor este însă diferită. Astfel: sarea însemna sărăcie, pâinea – bogăție, piaptănul – un fecior colțat. La ora 12 noaptea se făceau plăcinte și erau chemați feciorii să se ospăteze. Tot în această noapte flăcăii furau porțile fetelor iubite și le ascundeau.

Fetele mai folosesc busuiocul de la Bobotează pe care-l așează sub pernă ca să-și viseze ursitul. Acest obicei este practicat în satul Mihalț și de Sânzâiene. În această zi se crede că se deschid cerurile și e benefică magia premaritală.

Tot în satul Mihalț, care e mai conservator, încă se pun păpuși la feciorii și fetele bătrâne pentru a-i ironiza. Un alt obicei păstrat este stropitul cu apă primăvara pentru stimularea fecundității femeilor.

Mereu s-a crezut că există anumite semne care prevestesc norocul sau necazul în căsătorie. Se spune că e de rău augur ca mireasa să întoarcă capul când pornește la cununie. Este de asemenea nefast gestul de a călca pe rochia ei. Pentru a se proteja de forțele malefice, aceasta poartă în sân o bucată de pâine cu sare, cunoscându-se puterea apotropaică a acestor alimente. Nu este bine ca două mirese să se întâlnească pe drum căci una dintre ele se va despărți de soț. De aceea vornicul este foarte atent în alegerea drumului evitând să folosească aceeași rută.

Este benefică ploaia în ziua nunții, crezându-se că va fi o căsătorie binecuvântată cu copii și norocoasă. În satul Beldiu se crede că ploaia în ziua nunții înseamnă că mireasa nu a fost fată mare. Ploaia apare ca simbol uranian al spiritualizării, ea reprezintă efortul pentru reconstituirea valorilor banalizate, garanția apariției unei noi lumi.

Dacă fata și băiatul pornesc cu dreptul din casa părintească vor avea noroc în căsnicie. Semnele de pe corpul uman pot fi de asemenea interpretate. Alunițele mai ales sunt considerate peceti tainice, după care se poate prezice viitorul unei persoane și trăsăturile sale de caracter. La femei, o aluniță pe sprânceana dreaptă indică o căsătorie timpurie, pe stânga – o căsătorie târzie. La bărbați, alunița de pe partea dreaptă a frunții aduce glorie și bogăție, în mijloc indică o căsătorie fericită.

După cum se observă, se valorifică o străveche simbolistică iar principala axă și scară de valorificări pozitive sau negative este ancestrala opoziție drept-stâng.

Vârsta potrivită pentru căsătorie diferă în funcție de sex: fetele se căsătoreau între 16-26 de ani, iar feciorii între 18-30 de ani. După această vârstă erau considerați bătrâni.

În urmă cu 30 de ani vârsta era mai mică: 19 ani pentru fete și 21 de ani pentru băieți. Pentru că erau mulți copii cei necăsătoriți erau considerați “ca o piatră în casă”.

Astăzi limita de vârstă a ajuns la 28 de ani la fete și la 30 de ani la băieți. De la această vârstă sunt considerați “tomnateci”.

Se crede că cei care nu se căsătoresc până la această vârstă sunt săraci sau nu au avut ocazia; sunt mofturoși sau părinții nu-i lasă să plece din casă; au fost mai puțin frumoși și nu

au avut noroc la fete; sunt prea ambițioși, bolnavi, n-au găsit fata potrivită sau părinții n-au fost de acord cu alesul lor.

Fetele bătrâne nu renunță la speranță. Ele cred că le vor mărita babele și se fălesc cu averea lor. Încearcă să cucerească flăcăii dând petreceri, făcând mâncăruri delicioase sau țin postul Sf. Anton, patronul îndrăgostiților.

Bătrânii satului își amintesc faptul că tinerii se cunoșteau în vederea căsătoriei la șezători și hore, dar asta se întâmpla în urmă cu 20-30 de ani.

Astăzi tinerii se cunosc în baruri, discoteci sau în alte împrejurări.

Mai demult, căsătoria era aranjată de către părinți, între familii de același rang (fata bogată se căsătorea cu un flăcău bogat). Astăzi fiecare are criteriile lui: fata să fie frumoasă, băiatul bogat; să se iubească, să aibă caractere compatibile etc.

Peșitul urmează un anumit ritual: în satul Mihalț, mirele împreună cu părinții merg la părinții fetei pentru a o cere în căsătorie și pentru a stabili data nunții. Cei doi cuscii se laudă cu averea pe care o vor da tinerilor iar tatăl miresei le arată zestrea. Dacă socrul mare nu este mulțumit nu o primește alături de el.

În Stremț, feciorul merge însoțit de unul dintre părinți sau de un frate, sau de un prieten numit “om de încredere”. La Teiuș această persoană se numește “peșitor” sau “grăitor”. Uneori cel care peștește este vornicul dar mai recent tatăl mirelui sau chiar mirele.

Ritualul care s-a mai păstrat este următorul: “omul de încredere” începe un dialog cu părinții fetei, de genul: “Iacă de ce am venit, c-am auzit de fata asta și vrem să ne înțelegem dacă vrea să se mărite cu Cutare.” Părinții fetei îi întreabă dacă le place unul de altul iar tinerii răspund: ”Ne place, ne place!”. Atunci feciorul ia fata pe genunchi și o sărută în fața părinților. Mama fetei le oferă plăcinte și băutură. La plecare fata le spune când le dă “valostul” (răspunsul), după care urmează vizita fetei la fecior, numită “mersul pe vedere”.

În Mihalț acest obicei se numește “mersul pe uspat”. Părinții fetei și ai feciorului se întâlneau și se sfătuiau cum să organizeze nunta. Părinții fetei merg la casa mirelui iar socrii ca să-I impresioneze organizează o masă bogată.

În satul Beldiu “grăitorul” care îl însoțește pe fecior la peșit i se adresează gazdei cu următoarea orăție:

“Gazdă bună, lăudată,
Primește-ne și pe noi în casă
Că noi când la drum am plecat,
Spre această casă ne-am îndreptat,
Aflând că aveți aici o fată bună,
La care noi să-i punem cunună.
O fată lăudată-n sat
Pe care noi de mult am căutat.” (Popei Vasile)

Urmează o perioadă de logodnă numită mai demult prin sintagma “se bagă-n drot” (după Stânea Maria-Stremț). Un alt apelativ era “cumânt” sau “tocmeală”, deși ultimul termen se referă mai degrabă la zestre.

Logodna se consacră cu o masă care se făcea sâmbăta sau duminica cu o lună sau chiar cu un an înainte de nuntă. Cu acest prilej băiatul îi dăruiește fetei un inel și se merge la biserică unde preotul le face o slujbă specială.

După cum se observă s-a pierdut semnificația zilelor săptămânii dar s-a păstrat interdicția ca logodna să nu se facă vinerea. În Mihalț se face în orice zi în afară de miercuri sau duminică.

În cazul “cumântului”, practicat cu 20-30 de ani în urmă, se organiza o masă la casa miresei la care participau: părinții celor doi tineri, nașii, mirii și stegarii. Acum se stabilea organizarea și desfășurarea ospățului de nuntă. Uneori fata primea acum un inel pe care-l purta pe mâna dreaptă, semn că era logodită.

Zestrea se stabilea de fecior împreună cu părinții lui și consta în diverse bunuri gospodărești, terenuri, animale etc. necesare întemeierii noii familii. Fata trebuie să mai primească: lenjerie, mobilă, perini, covoare, ladă, fețe de masă, plapumă, lepedee, țol de lână. Astăzi se cer: bani, mașină, casă, terenuri și nu se mai face foaie de zestre. Foaia de zestre se întocmea pentru pământuri.

Mai demult invitațiile la nuntă se făceau prin “chemători” cu o săptămână două înainte. În Mihalț călușerii mergeau din casă în casă și chemau oamenii la nuntă. Ei erau îmbrăcați în haine albe și se numeau “mânători”. În Beldiu mânătorii la nuntă erau doi flăcăi, care se duceau cu o săptămână înainte pe la oameni și-i chemau la ospăț. Ei aveau o sticlă învelită în panglici sau hârtie creponată, cu care se cinsteau. Uneori vornicul era cel care făcea invitația.

Astăzi se fac invitații scrise care sunt duse cu o săptămână înainte de nuntă de miri sau de părinții lor.

Înainte de nuntă preotul anunță viitoarea căsătorie în trei duminici, după liturghie „se făceau strigările”.

Nașii sunt două perechi, una pentru mire și alta pentru mireasă. Ei sunt considerați sfătuitoarii tinerilor sau părinții lor spirituali. Rolul lor în cadrul ceremonialului e foarte important: conduc miri la altar, păzesc mireasa în timpul nunții. Nașii vor boteza copiii cuplului nășit.

Nașii sunt aleși dintre prietenii mirilor, de regulă tineri căsătoriți. Mai demult erau nașii de botez. Pot fi și rudele dar nu frați sau surori deoarece se crede că e de rău augur (cuplul va divorța curând). Pot fi și copiii nașilor părinților și o singură pereche.

Se pare că în Apuseni obiceiurile sunt mai bine conservate. Iată cum descrie Achim Emilian de 62 de ani originar din Almașu Mare, momentele ce anticipează nunta: după ce se pun de acord tinerii merg la preot pentru binecuvântare, la doctor, „își bagă cărțile” și după două săptămâni urmează „împotrocolarea” (nunta). Părinții fac pregătirile, mirele îi cumpără miresei „șlaier”, tocmește muzicanții (în vechime erau doar cu lăuta cu gurduna sau la cei săraci cu fluierul). Se alege „socăcițele”, femeii din sat care se pricep să facă de mâncare și vornicul. Doi feciori numiți chemători fac invitațiile la nuntă.

Lăutarii erau angajați, de obicei, de mire, din sat; ceata era formată din trei lăutari, alteleori cinci. În Mihalț se crede că trebuie să fie patru lăutari ca simbol al legături dintre miri. Se aducea muzică de la oraș pentru mirii bogați. Totuși în acest sat mentalitatea e următoarea: „Tineretul de la noi din sat a fost învățat de bătrâni să prețuiască muzica populară de aceea preferă lăutarii” (Sabău Carolina – Mihalț).

În Stremț și Teiuș sunt angajați 6 lăutari numiți „suflători” care însoțesc alaiul cântând pe drum. La masă cântă o formație sau mai nou se folosește muzica pe calculator.

Nunta este condusă de vornic. Personajele principale ale nunții sunt: mirii, nașii, druștele (împodobeau mireasa), „crâșmarii” (serveau la masă țuica), părinții (aranjau oamenii la masă), rudele mai apropiate (serveau mâncarea), sora miresei (punea florile în piept), frații mirilor sunt chemători (ei se mai numesc și „fărtați”), „colăceșii” duc părinții, stolnic (nu i se mai cunoaște rolul), socăcița (bucătăreasa), „deveri” (domnișoarele de onoare). În Beldiu domnișoarele de onoare se numeau „fete de nănaș”.

Pregătirile pentru nuntă încep cu o săptămână înainte.

Se făceau separat la casa mirilor: la mire se pregătea mâncarea, se împodobeau steagul, se împodobeau curtea (poarta) iar la mireasă se împodobeau casa și curtea.

Cei invitați la nuntă (femeile) aduceau din timp ouă, găini iar familia tăia un porc, un vițel, uneori capre. Joia se făceau tăiței pentru supă și prăjiturile, vinerea se tăiau animalele iar sâmbăta se pregătea mâncarea. Uneori porcul se tăia joia și păsările vinerea iar tăiței se puteau face luna.

Inițial nunțile se făceau în cort. Acum se fac la restaurante și s-a renunțat la prepararea mâncării acasă. Totuși se mai taie porc și se fac prăjituri de casă.

Steagul se mai face rar, oricum obiceiul este cunoscut. Steagul se închiria de către stegari de la o familie și se împodobeau cu sasău și busuioc.

În timpul nunții stegarul joacă cu mireasa și cu alte fete scuturând steagul.

În Mihalț steagul e făcut din crengi de brad care se împodobesc de 5-6 fete chemate de mireasă. Un flăcău, prieten cu mirele, îl ducea până la biserică și nu trebuia să-l dea nimănui. După cununie îl puteau lua și alți feciori și-l jucau. Se crede că acești feciori se vor căsători în curând. După nuntă steagul se arde iar cenușa se aruncă în grădină.

În Stremț steagul era făcut de tineri din baticuri frumos colorate, hârtie creponată, verdeață și clopoței. Se păstrează la masa mirilor și se desface după nuntă, fiind purtat de un fecior numit „stegar„. Acest steag, care azi nu se mai face, avea rolul de a vesti nunta și de a crea o atmosferă de veselie.

Nunta durează o zi și o noapte. Mai demult se făcea duminica dar dura trei zile. Acum se face sâmbăta sau duminica. Nu se face miercurea sau vinerea pentru că sunt zile de post.

Explicația e de cele mai multe ori pragmatică: sâmbăta și duminica sunt zile libere, de odihnă. Foarte puțini își amintesc de vremurile în care nunta dura trei zile.

În ajunul zilei de nuntă se face o petrecere la casa miresei la care participă prietenele ei ajutând-o să pregătească lada de zastre. Și la mire are loc o petrecere cu prietenii lui, care împodobesc steagul. Această petrecere e numită mai nou „petrecerea burlacilor„.

Despre obiceiul bradului își amintește o singură informatoare, Popa Ana de 72 de ani, dar ea este venită de la Secășel (Sebeș). Acest brad împodobit, spune ea, se ducea de la casa miresei la biserică.

Altfel bradul a supraviețuit doar ca ornament la porțile mirilor.

Gătitul miresei începe dimineața, înainte de nuntă. Ea este ajutată de prietenele și rudele ei, uneori de nașa ei (dacă sunt două perechi de nași). Mai demult costumul miresei era alcătuit din: cătrînțe, ie, poale brodate, chiștineu cu ciucuri, straiță, vestă, pantofi.

Îmbrăcămintea mirelui consta din: cămașă de in, cioareci sau pantaloni de cânepă, cheptar, vestă, pălărie cu struț, cizme.

Astăzi mireasa poartă rochie albă, pantofi albi, mănuși, voal cu coroniță, buchet de flori. Mirele este îmbrăcat în: costum alb sau negru, cămașă, pantofi, cravată și poartă floare albă în piept. Tendința este de a se înlocui florile artificiale cu flori naturale (trandafiri albi sau roșii). Aceste flori se prind în pieptul rudelor apropiate: părinți, surori, frați, cumnați, nepoți, naș, domnișori de onoare.

La îmbrăcatul mirelui participă feciorii și nașii din partea lui. Nu se mai practică obiceiul bărbieritului, dar, atunci când se făcea, era realizat de fratele sau tatăl mirelui. Balțul miresei (voalul) era pus de nașă. În satul Beldiu voalul se numește „șlaier„. Îi era pus miresei de către prietenele ei.

În zona Munților Apuseni ritualul îmbrăcării este mai arhaic: mirele se îmbracă în portul tradițional, „îmbălțat„, cu chișchineu alb, peste umăr, iar pe celălalt umăr are o panglică tricoloră.

Nunta pleacă cu alaiul ei de la mire, la nași, apoi la mireasă.

Nașii mulțumesc de invitație, îi omenesc pe nuntași, cu colaci și vin, apoi alaiul se îndreaptă spre casa miresei. Aici sunt întâmpinați de ceata miresei. Vornicul de casă închide poarta și iese doar el în față. În apropiere în cel mai înalt copac era legată o oală cu cenușă, pe care feciorii din ceata mirelui trebuie să o spargă cu pietre.

Cenușa apare în acest obicei ca având proprietăți magice obținute prin ritul cremațiunii. După V. Propp, în conștiința omului arhaic, strămoșul, focul, cenușa se întretaie, formând ideea strămoșului protector ce poate să se reîncarneze într-un erou. Această primă

probă la care e supusă ceata mirelui este una de vitejie și agilitate. Urmează nu duel verbal, un schimb de replici între cele două cete prin care se probează istețimea și inventivitatea lingvistică.

Oala cu cenușă trebuie spartă cu o piatră pentru că roca dură e simbolul solidarității, al tăriei, statorniciei și perenității.

Alaiul mirelui este lăsat să intre în curtea miresei, vornicul rostind un fel de formulă magică: „Deschide-te poartă-n două / Că a venit lume nouă”.

La intrarea în curte femeile stropesc nuntașii cu grâu și apă, rit purificator și propitiator benefic.

Uneori la poartă se leagă o funie și mirele sau nașul plătesc ca să intre.

Mireasa nu este adusă de la început ci substituită cu un bărbat îmbrăcat în haine femeiești sau cu o bătrână zdremțaroasă. Vornicul refuză falsele mirese apoi este adusă o fetiță îmbrăcată în mireasă (mireasa mică), care are ceva de lucru în mână, o cusătură. Mirele o refuză și pe aceasta iar nașii îi oferă bani.

La sosirea mirelui, mireasa se uită prin inel la el pentru a le începe căsătoria bine.

La plecare alaiului i se pun în cale obstacole, obicei numit „legatul drumului”. Inițial era practicat doar dacă mirele era din alt sat și trebuia să-și răscumpere mireasa de la flăcăii cu care a fetit. Alteori le promitea acestora că o va respecta și nu mai plătea vamă. Obstacolele erau: o scară de lemn, o sfoară, un lanț. Astăzi copiii leagă drumul pentru amuzament și pentru recompensă. Cel care plătește este nașul.

Spre biserică se formează un singur alai nupțial, dar, mai demult mirele pleca primul și aștepta mireasa. Pe drum se cântau cântece de voie bună de genul: „Tot pe drum, pe drum / Și la mândra nicidecum”.

Cât timp durează slujba de cununie, mirii stau în fața altarului dispuși astfel: mirele în dreapta cu nașul lângă el, mireasa în stânga cu nașa lângă ea, iar domnișorii de onoare în spatele lor. Nașii țin lumânările de cununie aprinse în timpul slujbei. O lumânare va rămâne la preot iar alta la miri având rol apotropaic.

Există credința conform căreia, dacă unul dintre miri îl calcă pe celălalt pe picior în timpul slujbei acela va conduce în casă. Alte credințe sunt relaționate cu inelul și cu coroana: dacă verigheta era scăpată pe jos mirii se vor despărți curând, iar dacă cade coroana cel care a purtat-o va muri în scurt timp.

În timpul oficierei mirii sunt încoronați, schimbă inelele de cununie, înconjoară de trei ori altarul sărutând icoanele, li se cântă „Isaia dănțuiește” și își rostesc jurămintele unul față de celălalt.

De obicei, preotul care a oficiat căsătoria este invitat să „dezlege masa”, ospățul.

La ieșirea din biserică se aruncă deasupra mirilor cu grâu sau cu orez pentru a le ura bogăție și prosperitate. Uneori sunt stropiți cu apă cu busuioc.

Masa se organiza în comun, de obicei la mireasă în cort, sau la căminul cultural. Înainte de a se așeza la masă, mirii înconjurau, în curte, de trei ori o masă pe care se puneau pâine și sare. Nu se mai cunoaște semnificația acestui gest ritualic.

Există și un ritual de întâmpinare a miresei. Soacra o îmbrățișă, o învelea într-un „ștergar” și-i zicea: „Adă mâna-n mâna mea / Și-mi zi soacră dacă-i vrea / Adă mâna în mână / Dacă vrei să-ți fiu măicuță”. (Popei Vasile) În Beldiu soacra își sărută nora pe obraji și-i zice: „Draga mea noră frumoasă, / Draga mea noră aleasă, / Bine mi-ai intrat în casă” (Man Olivia)

Lăutarii cântă și femeile strigă aruncând cu grâu și apă peste miri: „Dragu-mii la veselie / Cu oameni de omenie / Și mi-i drag la ospățare / Cu oameni de viță mare”.

Dacă masa se făcea acasă la mire, soacra îi întâmpina în prag cu strigături aruncând și ea grâu și apă peste miri: „Vă stropesc cu busuioc / Ca să aveți mare noroc / Io țap grâu și peste nuni / Că-s oameni de viță, buni!”

Apoi mirii și nașii se spală pe mâini iar acest gest simbolizează curățirea de viața singuratică și intrarea într-o familie. Soacra le mai spune: „Haideți la mama copii / Sunteți ca strugurii-n vii. / Noi bine să ne-mpăcăm / Ca să nu ne și certăm.”

Dacă preotul nu a fost invitat sau nu a venit, vornicul dezleagă masa rostind:

„În numele mirilor vă vorbesc

La fel vă poftesc

Să luați loc la masă,

Să vă ospătați ca acasă

Cu mâncare și băutură

Și cu multă voie bună.” (Achim Emilian)

La sfârșitul ospățului vornicul însoțit de miri, eventual de părinții strâng cinstea. Mai demult se ofereau produse alimentare (un blid cu plăcinte, un miel, un purcel etc.) sau casnice (plapumă, chișchineu, un jolj pentru o cămașă etc.). Azi se dau bani.

Vornicul mulțumește pentru daruri și zice: „Să trăiești să mai cinstești!”

Înainte de cinstire apare obiceiul „furatul miresei”. Ea este jucată de niște feciori și furată. Dacă e luată înainte de miezul nopții plătește nașul o răscumpărare (bani, băutură), dar dacă a trecut de această oră, plătește mirele. Mai nou se fură și mirele de niște fete și nașul e supus unei pedepse hazlii: să joace cu finul lui, să se dezbrace urcat pe o masă.

Foarte rar se mai practică jocul și cântecul găinii. Aceasta e adusă pe o tavă de o femeie care știe obiceiul. Găina este împodobită cu flori și asparagus și are o țigară în gură. Se cântă: „Găina-i ca-n poveste / Cântă dar și duhănește!”

Se cunoaște semnificația acestui obicei: rit de prosperitate, găina fiind asociată cu belșugul.

După cinste se practică „jocul miresei”, pe bani și ultimul o joacă mirele. E ultima dată când mireasa mai joacă cu feciorii de acum înainte va juca doar cu soțul ei. Vornicul cu un blid și o lingură bate începutul și sfârșitul fiecărui joc.

După acest joc se făcea „învălitul miresei”, de către nașă și aceasta devenea nevastă. Uneori după ce nevasta era îmbrobodită cu un batic se juca „jocul nevastei noi”.

La Mihalț la sfârșitul ospățului toți nuntașii se strâng și joacă „cântarea periniței”.

A doua zi există obiceiul organizării unei mese, mai mult în familie, numită „vindecare” (în Teiuș), „la direș” sau „reparatul mesei” (la Mihalț).

Exista de asemenea obiceiul ca mireasa să nu se ducă la casa părinților ei timp de o săptămână, când se mai organiza o masă, numită „cale întoarsă”.

În satul Mihalț, ceremonialul nunții are câteva semne distincte. Astfel: sâmbăta dimineața, nașul împreună cu neamuri de-ale lui mergeau la casa mirelui, unde era așteptat de fete și flăcăi. Împreună confecționau „mărul”, un obiect ritualic obținut din crengi de brad, împodobit cu turte, nuci, mere și un chindeu țesut la război.

În timp ce flăcăii se ocupau cu împodobitul fetelor cântau.

Duminica după amiază se strâneau feciorii și fetele, îmbrăcați în costume populare și duceau mărul la casa nașilor. Astfel începea nunta.

Nuntașii erau poftiți în casă de nași, închinau un pahar de vin, mâncau o felie de cozonac, apoi alaiul pornea spre casa mirelui. În frunte mergeau flăcăii care duceau „mărul” spre a aduce noroc mirilor. El simboliza de asemenea bogăția și dărnicia.

Ajungând la poarta miresei, mirele avea sarcina de a împușca „ciuha”, care era pusă în poartă de feciori. Acest obiect ritualic era făcut dintr-un material în care era pusă cenușă și învelită în hârtie colorată. Ciuha era agățată într-un par care era pus în vârful porții. Aceasta era frumos împodobită cu brad și hârtie creponată.

Mireasa împreună cu alaiul ei, așteptau în fața casei. Două femei iscusite începeau să strige:

„ Deschide-te poartă-n două

Că ne vine nună nouă
Cu poale făcute-n lat,
Ca nuna nu este-n sat.
Deschide-te poartă-n tri
Să vedem cine-o vini
Vine nunul cu nuna
Ca soarele este ea.
Da nu-s singuri singurei
Au o floare lângă ei.”

După acest ritual nuntașii intră în curtea miresei. Aici o femeie aduce o farfurie cu „o creastă de zahăr” în ea, pune farfuria pe capul miresei și împreună cu soacra mare se învârtesc pe după masă zicând: „-Hai, noră să te sărut / Să trăim bine și mult / Să te mai sărut o dată / Să trăim mult laolaltă!”.

Între timp muzica cântă în curtea miresei iar nuntașii beau vin și mănâncă cozonac. Ei joacă și strigă în drumul lor spre biserică: Ajută-ne Doamne nouă / Ca-m plecat pe cale nouă, / Cale nouă neumblată, / Unde n-am fost niciodată. Ajunși la biserică, flăcăii pun „mărul”, în fața altarului iar preotul oficiază taina sfântă a cununiei.

Dacă „mărul”, e împodobit frumos înseamnă că nașul este un om înstărit, de viță bună. Uneori mărul este lăsat la biserică ca ofrandă rituală.

De aici nuntașii pleacă la petrecere.
„ Hai să bem, să bem,
C-o bute de vin avem,
Legată cu șapte cercuri,
Nu se gată până miercuri.
Și de miercuri până joi,
Om mere când om vrea noi!”

Bibliografie:

- Bârlea Ovidiu, *Folclorul românesc*, vol.I-II, Editura Minerva, București, 1983
- Idem, *Folclorul românesc, Momente și sinteze*, vol. II, București, Editura Minerva, 1981
- Idem, *Poetica folclorică*, Editura Univers, București, 1979
- Bernea Ernest, *Cadre ale gândirii populare românești*, Editura Cartea Românească, București, 1985

OBICEIURI DE DE IARNĂ ÎN JUDEȚUL VÂLCEA

Statie Daniela
Școala Gimnazială Nr. 4, Râmnicu Vâlcea

Poporul român a păstrat cu sfințenie, din cele mai vechi timpuri, forma originală a obiceiurilor, datinilor, creațiilor materiale și cultural-artistice. Sărbătorile și obiceiurile populare, grupate în preajma solstițiului de iarnă (20 decembrie - 7 ianuarie), poartă numele

generic de sărbători de iarnă. Perioada este deschisă și închisă de sărbători prefațate de ajunuri, atât Crăciunul, cât și Boboteaza, și intersectate la mijloc de noaptea Anului Nou.

Începând cu 23 decembrie și până la 7 ianuarie, în fiecare an satele și orașele din județul Vâlcea sunt animate de o pregătire specială, tradițională, specifică poporului nostru, în întâmpinarea sărbătorilor de iarnă: Crăciunul, Anul Nou și Boboteaza. În cele 12 zile, oamenii țin să marcheze caracterul deosebit, sărbătoresc al timpului de trecere de la un an la altul, prin acte rituale, ceremoniale și spectaculoase, care sunt menite să întărească coeziunea familiei, a grupurilor sociale.

În Ajunul Crăciunului, pe înserat, în majoritatea satelor și orașelor din județ începe colindatul. În prezent, se poate vorbi de un caracter în general creștin al colindatului. Colindătorii îi simbolizează pe îngerii care cântau deasupra ieslei din Betleem, slăvind nașterea Pruncului Iisus. Pe lângă această "veste minunată", care se află în centrul celor mai multe colinde contemporane, colindele religioase mai vorbesc despre Patimile Domnului, despre sfinți, despre Maica Domnului, despre bătrânul Crăciun, despre trădarea lui Iuda, etc. Uneori filonul popular și cel creștin coexistă; există chiar variante creștine ale unor colinde consacrate. Influența creștină se manifestă și sub formă de refrene, corective creștine aduse colindei populare, personaje, soluții dramatice. Colindatul este un scenariu compus din texte ceremoniale (colinde), formule magice, dansuri, gesturi, interpretat în casă, pe ulițe, de o ceață sacră. În calendarul popular, acest fenomen apare sub diferite denumiri zonale în perioadele solstițiului de iarnă ("Steaua", "Plugușorul", "Sorcova"), echinocțiului de primăvară, solstițiului de vară și echinocțiului de toamnă. Colindele transmit urări de sănătate, rod bogat, împlinirea dorințelor în noul an. Colindatul este cea mai răspândită tradiție a românilor. Când persoanele colindate nu primesc colindătorii, închid ușile sau nu oferă daruri, efectele magice sunt opuse, ei încălcând regulile acestui obicei. Se spune că în seara de Ajun se deschid cerurile și cei evlavioși pot auzi glasurile îngerilor, dacă vor veghea până la primul cântat de cocoș. În așteptarea acestei minuni, credincioșii obișnuiesc să ardă tămâie pentru ca grijile și paguba din casă să fie alungate. Scormonitul în foc: este un obicei practicat în majoritatea satelor oltenesști, în Ajunul Crăciunului. Toți membrii familiei se adună în jurul focului și, pe rând, dau cu o joardă în foc, zicând: "Bună dimineața lui Ajun/Că-i mai bună a lui Crăciun/Într-un ceas bun/Oile lănoase/Vacile lăptoase/Caii încurători/Oameni sănătoși/Să se facă bucatele, porombul, grâul." Din ziua Nașterii Domnului și până la Sfântul Ioan, copiii colindă cu steaua. Cântecul de stea reamintește povestea Nașterii lui Iisus și poartă simbolul steluței care i-a călăuzit pe cei trei magi. În unele sate, cum ar fi satul de sub munte Costești, „stelarii” trebuie să fie prezenți, dis-de-dimineață, în biserică, pentru a le fi binecuvântate stelele de către preot.

Vicleimul

În unele sate din județ, în noaptea Crăciunului putem întâlni și cântarea religioasă cunoscută sub numele de Vicleimul sau Irozii, la care participă copiii. Această dramă religioasă ne înfățișează misterul Nașterii Domnului în toate fazele sale. Personajele dramei sunt Irod și ceata sa de Vicleim, un ofițer și soldați îmbracați în portul ostașilor romani, trei crai sau magi: Melchior, Baltazar și Gaspar, un cioban, un prunc și în unele părți o paiată.

Pentru cel mai important moment trecerea în noul an, pregătirile se reiau în săptămâna dintre Crăciun și Anul Nou. În toate satele cetele de flăcăi se pregătesc pentru „urat”, sistem complex de datini și obiceiuri. Pe înserat în ajunul Anului Nou sunt așteptați să apară „Ursul”, „Capra”, „Turca”. Începând cu Ignatul și sfârșind cu zilele Crăciunului, există obiceiul ca flăcăii să umble cu turca sau capra. Ca și în celelalte jocuri cu măști practicate în timpul sărbătorilor de iarnă, și în jocul caprei și-au făcut loc, pe lângă măștile clasice (capra, ciobanul, țiganul, butucarul), măștile de draci și moși care, prin strigăte, chiote, mișcări caraghioase, măresc nota de umor și veselie, dând uneori o nuanță de grotesc. Jocul "caprei" (omorârea, bocirea, înmormântarea, învierea) la origine a fost, desigur, un ceremonial grav,

un element de cult. În cadrul sărbătorilor agrare jocul a devenit un ritual menit să aducă rodnicie anului care urmează, spor de animale în turmele păstorilor, succesul recoltelor - invocat și evocat de boabele care se aruncau de gazdă peste cortegiul "caprei". Capra joacă după fluier, iar la terminare, unul din flăcăi, apropiindu-se de membrii familiei, începe să vornicească. Flăcăii joacă cu stăpâna casei, cu fetele de măritat și apoi, mulțumind, se îndepărtează. Capra, Turca, fac parte dintre datinile de Crăciun și Anul Nou. Dimitrie Cantemir spune în "Descrierea Moldovei" că "Turca este o joacă iscodită încă din vremurile bătrâne, din pricina ciudei și scârbei ce o aveau moldovenii împotriva turcilor". Cu turca sau capra umblă tinerii începând de la Ignat și sfârșind cu zilele Crăciunului și prin unele părți în ziua de Sf. Vasile până seara. Numele de Turca sau Capra îl poartă unul dintre tinerii mascați.

În noaptea de 31 decembrie timpul capătă o nouă dimensiune, cosmică, iar vatra satului devine un perimetru sacru în care urmează a se oficia, marile rituri de purificare. Este noaptea în care nimeni nu are voie să doarmă deoarece este noaptea împăcărilor și a „tuturor nebuniilor”, menite a anula „ordinea existentă” pentru a instaura „legea armoniei universale”. Obiceiuri pentru aflarea ursitului: De Anul Nou se credea că fetele nemăritate își pot afla ursitul îndeplinind anumite ritualuri prestabilite. Astfel, acestea numărau și legau cu ochii închiși al zecelea par din gardul de nuiele, iar a doua zi se duceau să vadă cum este parul, ca să știe cum o să arate ursitul. Dacă parul era drept, viitorul soț va fi un bărbat frumos. În cazul în care bucata de lemn era una scorojită, fetele vor avea un bărbat urât, iar dacă acesta era noduros, atunci vor avea parte de un partener bogat.

Plugușorul

Plugușorul este un străvechi obicei agrar, simbolizând principală ocupație a țăranilor români și care are ca mesaj munca pământului (aratul, semănatul, seceratul, treieratul, rodnicia câmpului, belșugul semănăturilor, măcinatul grâului, cernutul făinii, facerea pâinii și colăceilor, precum și hărnicia și sănătatea gazdelor). Primii porniți cu Plugușorul sunt copiii (doar băieți), apărând apoi și flăcăii care însoțesc "Plugul" tras de boi sau cai, astfel completând imaginea de poveste a sărbătorii. El e întotdeauna însoțit de strigături, pocnete de bici și sunete de clopoței, dar plugul adevărat, tras de boi, a fost înlocuit cu timpul de un plug miniatural, mai ușor de purtat, sau de buhaiul care imită mugetul boilor. Textul plugușorului și-a pierdut astăzi caracterul de incantație magică. Recitată într-un ritm vioi, urarea devine tot mai veselă, mai optimistă, pe măsură ce se apropie de sfârșit. Vorbe frumoase de prosperitate și belșug sunt adresate de cetele care vin cu „Plugușorul”, fiecărei gospodării. Ca o incantație magică, textul urării se transmite din tată în fiu și nu este vâlcean care să nu-l cunoască. *Plugul cel Mare*: este un obicei practicat noaptea de Anul Nou în satele din sudul județului. Plugul se organizează de către flăcăii din sat, și este condus de un băiat mai viteaz numit "staroste", ce are sarcina de a ține plugul de coarne și a rosti urarea. Ceata este compusă de obicei din 12 flăcăi, iar spre deosebire de Plugușor, merge numai la familiile înstărite din sat.

În dimineața zilei de Sfântul Vasile grupuri de fete și băieți merg pe la rude și vecini cu Sorcova și Semănatul pentru a le ura sănătate și belșug în anul care începe. Aparținând obiceiurilor de Anul Nou, umblatul cu sorcova e mai cu seamă bucuria copiilor. Aceștia poartă o crenguță înmugurită de copac sau o sorcovă confecționată dintr-un băț în jurul căruia s-au împletit flori de hârtie colorată. Numele de sorcovă vine de la cuvântul bulgar "surov" (verde fraged), aluzie la ramura abia îmbobocită, ruptă odinioară dintr-un arbore. Înclinată de mai multe ori în direcția unei anumite persoane, sorcova joacă întrucâtva rolul unei baghete magice, înzestrate cu capacitatea de a transmite vigoare și tinerețe celui vizat. În majoritatea satelor, dar și la orașe, la Bobotează există obiceiul ca după oficierea slujbei religioase din biserică, să se meargă în procesiune către o apă curgătoare (râu, fluviu) pentru a „sfinți apele”. Când preotul aruncă crucea în apa înghețată, uneori în copcile făcute de enoriași, este o mare

cinste ca un bărbat să se scufunde în apă pentru a recupera crucea. Se spune că acel bărbat va fi ferit de toate necazurile tot timpul anului. Sărbătorile de iarnă se încheie cu 7 ianuarie, ziua Sfântului Ioan, ziua în care au loc diverse ceremonialuri de sărbătorire a celor care poartă numele Ioan.

Cântecele și jocurile ce fac parte din repertoriul obiceiurilor legate de schimbarea anului sunt documente prețioase pentru studiul dezvoltării culturii populare la români. Între ciclul sărbătorilor noastre de iarnă și ciclul sărbătorilor de iarnă romane, mai cu seamă Saturnaliile, Calendele și Dies natalis Solis invicti, cercetătorii cred a stabili legături indiscutabile. Multe din cântecele, urările și jocurile ce se desfășoară în timpul acestor sărbători, chiar și atunci când nu se poate stabili legătura lor cu antichitatea, ne duc, cum se vede, spre forme de viață în care concepția magică era dominantă.

Dar dincolo de acestea, cântecele și jocurile din repertoriul sărbătorilor de iarnă sunt realități ale folclorului nostru. Din vechile cântece și jocuri de Anul Nou, poporul a selecționat în cursul secolelor și a adus în vremea noastră, pe cele ce au exprimat pe plan general uman dorința unui an fericit și îmbelșugat, bucuria cu care oamenii întâmpină de veacuri Anul Nou. În general, poporul cultivă azi aceste cântece și jocuri tradiționale.

Bibliografie:

- S. Fl. Marian, *Sărbătorile la români*, Ed. Fundației Culturale Române, București, 1994
- Cojocaru Nicolae, *Cântece, obiceiuri și tradiții populare românești*, Ed. Minerva, București, 1984
- Pamfile Tudor, *Sărbătorile la români*, Ed. Saeculum I. O., București, 1997
- Brătulescu M., *Colinda românească*, Ed. Minerva, București, 1981

OBICEIURI DE IARNĂ LA ROMÂNI

Prof. înv. Primar Manta Maria

Prof. Olteanu Lorian

La români sărbătorile de iarnă se desfășoară între 24 decembrie și 7 ianuarie și au ca puncte centrale zilele Crăciunului, Anului Nou și Bobotezei (cu ajunurile respective), caracteristica lor cea mai importantă fiind repertoriul neasemuit de bogat în datine și credințe, în realizări artistice literare, muzicale, coregrafice etc.

Colindele, colindele de copii, urările de belșug și recoltă bogată cu Plugul, Plugușorul, Sorcova, Vasilca, Jocurile cu măști (Capra, Cerbul, Brezaia, Turca). Cântecelile de stea sunt câteva din manifestările folclorice care fac din sărbătorile de iarnă unele din cele mai spectaculoase manifestări spirituale ale poporului nostru.

Colindatul

Colindatul deschide de obicei ciclul celor 12 zile ale sărbătorilor de Anul Nou. La colindat participă tot satul tradițional, deși efectiv colindă doar copiii și flăcăii, constituiți în cete, ceata fiind alcătuită după o orânduială bine stabilită, având o ierarhie proprie, un conducător și un loc de întâlnire. Ea este structura care stăpânește, în timpul sărbătorilor Anului Nou, viața satului.

Amploarea colindatului este determinată de "Festum incipium" al Anului Nou, caracter care a imprimat obiceiurilor legate de noul an nuanțe de ceremonie deschisă, primitoare de înnoiri. Tot ce se petrece în această perioadă trebuie să aibă un caracter augural, colindele caracterizându-se prin crearea unei atmosfere pline de optimism în care se formulează dorințe și năzuințe ale oamenilor, acesta atingând chiar limitele fabulosului. Iată Urarea pițărăilor (colindători copii) din Hunedoara:

"Câți cărbuni în vatră,
Atâția pețitori la fată,
Câte pietre pe râu,
Atâtea stoguri de grâu;
Câte așchii la tăietor,
Atâția copii după cuptor."

Darul oferit de gazde colindătorilor (în forma tradițională a obiceiului) este colacul, el însuși semn de belșug și roade bogate.

Colinde cunoscute:

Trei pastori

Trei păstori se întâlniră

Trei păstori se întâlniră

Raza soarelui

Floarea soarelui

Și așa se sfătuiră:

Haideți fașilor să mergem

Haideți fașilor să mergem

Raza soarelui

Floarea soarelui

Floricele să culegem

Și să facem o cunună

Și să facem o cunună

Raza soarelui

*Floarea soarelui
S-o împletim cu voie bună
Și s-o ducem lui Hristos
Și s-o ducem lui Hristos
Raza soarelui
Floarea soarelui
Să ne fie de folos
La anul și la mulți ani!
(Galați, informator Băcanu Stanca)*

*O, ce veste minunată
O ce veste... O, ce veste minunată
În Bethlehem ni s-arată
C-astăzi s-a născut
Cel fără de-nceput
Cum au spus prorocii
C-astăzi s-a născut
Cel fără de-nceput
Cum au spus prorocii:
Că la Bethlehem Maria
Săvârșind călătoria
Intr-un mic sălaș
Din acest oraș
A născut ea pe Hristos
Pe fiul cel fără de nume
Tatăl l-a trimis în lume
Să se nască
Și să crească
Să ne mântuiască
Să se nască
Și să crească
Să ne mântuiască.
(Județul Galați, Informator: Băcanu Neculai)*

Plugul

În ajunul Anului Nou, în Moldova, cete de flăcăi și de bărbați de curând însurați pleacă cu Plugul-străvechi obicei agrar derivat dintr-o practică primitivă, trecut printr-un rit de fertilitate, a ajuns o urare obișnuită de recolte bogate în anul care abia începe. Urarea de plugușor este de fapt un adevărat poem care deschide cu har, recurgând la elemente fabuloase, toate muncile agricole. Obiceiul contribuie la veselie generală a sărbătorilor de Anul Nou, colorând desfășurarea acestei sărbători cu acele elemente care ilustrează una din principalele ocupații ale poporului nostru - agricultura.

Umblatul cu capra

Acest obicei ține, de regulă, de la Crăciun până la Anul Nou. Măștile care evocă la Vicleim personaje biblice sunt locuite aici de masca unui singur animal, al cărui nume variază de la o regiune la alta: cerb în Hunedoara, capră sau țurcă în Moldova și Ardeal, borița (de la bour) în Transilvania de sud. În Muntenia și Oltenia, capra e denumită "brezaia" (din cauza înfățișării pestrițe a măștii) și obiceiul se practică mai ales de Anul Nou.

Capra se alcătuiește dintr-un lemn scurt, cioplit în formă de cap de capră, care se învelește cu hârtie roșie. Peste această hârtie se pune o altă hârtie neagră, mărunț tăiată și încrețită în forma părului. În loc de aceasta se poate lipi și o piele subțire cu păr pe ea.

În dreptul ochilor se fac în lemn două scobituri unde se pun două boabe de fasole mari, aloe, cu pete negre, peste care se lipește hârtia neagră cu încrețituri sau pielea cu păr. În loc de urechi, capra are două găvane de lingură.

Pe ceafă are patru cornițe, frumos împodobite cu hârtie colorată, pe care se află înșirate șiraguri de mărgelă sau hurmuzi. În dosul coarnelor se află o oglindă care răsfrânge foarte mândru lumina de pe la casele unde intră capra noaptea.

În cele două fălci de sus ale capului, se pune falca de jos, care se mișcă în jurul unui cui care nu se vede. Această falcă este îmbrăcată la fel ca și capul. Sub ceafă este o gaură în care se pune un băț lung de un cot, de care se ține capra. De partea de dinaintea fălcii de jos se află atârnat un clopoțel, iar de partea de dinapoi se afla legată o sârmă. Dacă această sârmă se lasă slobodă, partea de dinaintea fălcii de jos atârână și astfel gura caprei se deschide. Dacă s-ar trage scurt de sârma, gura caprei s-ar închide printr-o clămpăneală seacă, de lemn. Firește clopoțelul sună. Atât bățul, cât și sârma sunt acoperite cu un sac de formă tronconică, de pânză groasă de sac, care, spe a sta umflată și a acoperi astfel pe cel ce va ține capra de băț, va clămpăni-o și va juca-o, are legate pe dinăuntru niște cercuri de sârmă sau de lemn.

Masca este însoțită de o ceată zgomotoasă, cu nelipsiții lăutari ce acompaniază dansul caprei. Capra saltă și se smucește, se rotește și se apleacă, clămpănind ritmic din fălcile de lemn.

Un spectacol autentic trezește în asistență fiori de spaimă. Mult atenuat în forma sa citadină actuală, spectacolul se remarcă mai ales prin originalitatea costumului și a coregrafiei.

Cercetătorii presupun că dansul caprei, precum și alte manifestări ale măștilor (căiuții-feciori travestiți în crai, țurca-mască de taur), întâlnite în satele românești la vremea Crăciunului provin din ceremoniile sacre arhaice închinat morții și renașterii divinității.

Umblatul cu ursul

Spre deosebire de Capră, această datină e întâlnită doar în Moldova, de Anul Nou. S-a avansat chiar ipoteza că la originea ei s-ar afla un cult traco-getic. Ursul este întruchipat de un flăcău purtând pe cap și umeri blana unui animal ucis, împodobită în dreptul urechilor cu ciucuri roșii. Alteori, masca este mai simplă: capul ursului se confecționează dintr-un schelet de lemn acoperit cu o bucată de blană, iar trupul dintr-o pânză solidă, astfel ornată încât să sugereze perii maronii caracteristici.

Masca este condusă de un "Ursar", însoțită de muzicanți și urmată, adesea, de un întreg alai de personaje (printre care se poate afla un copil în rolul "puiului de urs").

Ațâțată de ursar ("Joacă bine, măi Martine,/Că-ți dau pâine cu măsline"), în răpăitul tobelor sau pe melodia fluierului, ținându-și echilibrul cu ajutorul unui ciomag, masca mormăie și imită pașii legănați și sacadați ai ursului, izbind puternic pământul cu tălpile. Jocul său trebuie să fi avut, la origine, rolul de a purifica și fertiliza solul în noul an. Reprezentația se încheie cu obișnuitele urări adresate asistenței.

Plugușorul

Urare tradițională la români în preajma Anului Nou, plugușorul a păstrat scenariul ritualic al unei invocări magice cu substrat agrar.

El e întotdeauna însoțit de strigături, pocnete de bici și sunete de clopoței, dar plugul adevărat, tras de boi, a fost înlocuit cu timpul de un plug miniatural, mai ușor de purtat, sau de buhaiul care imită mugetul boilor. Textul plugușorului și-a pierdut astăzi caracterul de incantație magică. Recitată într-un ritm vioi, urarea devine tot mai veselă, mai optimistă, pe măsură ce se apropie de sfârșit.

Sorcova

Aparținând obiceiurilor de Anul Nou, umblatul cu sorcova e mai cu seamă bucuria copiilor. Aceștia poartă o crenguță înmugurită de copac sau o sorcova confecționată dintr-un băț în jurul căruia s-au împletit flori de hârtie colorată.

Numele de sorcovă vine de la cuvântul bulgar “surov” (verde fraged), aluzie la ramura abia îmbobocită, ruptă odinioară dintr-un arbore.

Înclinată de mai multe ori în direcția unei anumite persoane, sorcova joacă întrucâtva rolul unei baghete magice, înzestrată cu capacitatea de a transmite vigoare și tinerețe celui vizat. Textul urării, care amintește de o vrajă, nu face decât să întărească efectul mișcării sorcovei.

Obicei augural din ciclul manifestărilor închinat întâmpinării Anului Nou. Însemnul ritual este alcătuit dintr-un băț sau o ramură verde, împodobită. Obiceiul se practică de către un băiat, iar gazdelor li se adresează urări de bun augur, invocându-se sănătatea, belșugul și prosperitatea:

"Sorcova, vesela,
Să trăiți, să-mbătrâniți,
Peste vară, primăvară,
Ca un păr, ca un măr,
Ca un fir de trandafir,
Tare ca piatra,
Iute ca săgeata,
Tare ca fierul,
Iute ca oțelul.
La anul și la mulți ani!"

PLUGUȘORUL - OBICEI STRĂVECHI

Elev: Ninu Georgiana, clasa a XII-a B

Liceul Tehnologic "Astra", Pitești

Prof. coordonator: Neagoie Mădălina-Gabriela

Plugușorul este o urare tradițională a românilor, practică în preajma Anului Nou. Plugușorul a păstrat scenariul unei invocări magice cu substrat agrar. Este un obicei străvechi, însoțit mereu de strigături, pocnete de bici și sunete de clopoței. Plugul adevărat, tras de boi, a fost însă înlocuit de un plug în miniatură, mai ușor de purtat și de buhaiul ce imită mugetul boilor.

Textul plugușorului și-a pierdut însă astăzi caracterul de incantație magică. Urarea este recitată într-un ritm vioi. Ea devine tot mai veselă, mai optimistă spre sfârșit.

Plugușorul este mai întâi un obicei agrar și mai apoi o colindă. El are rădăcini adânci în spiritualitatea românească. Plugușorul conține și elemente teatrale. Principalul subiect este munca depusă pentru a obține pâinea de toate zilele. Plugușorul și Sorcova sunt două dintre cele mai importante colinde practicate cu ocazia sărbătorilor de iarnă. Plugul, împodobit cu hârtie colorată, flori și panglici, este prezent în mijlocul colindei. Acesta este o prezență simbolică atunci când urătorii merg să colinde.

În seara Ajunului Anului Nou, colindul se rostește din casă în casă, până la sosirea dimineții. Conform tradiției populare, Plugușorul era practicat doar de bărbații în puterea vârstei. După colindat, gazdele dădeau colindătorilor fructe, colaci sau cârnați.

Plugușorul este un frumos obicei străvechi. El trebuie transmis generațiilor viitoare, pentru ca și urmașii noștri să se bucure de acest minunat obicei.

Bibliografie:

- www.traditieialomita.ro/obiceiuri/cu-data-fixa/colinde-si-obiceiuri-de-iarna/, accesat la 1 martie 2016
- calendarulortodox.ro/datini-obiceiuri-traditii/plugusorul-traditii-si-obiceiuri/, accesat la 1 martie 2016
- Simion Florea Marian, *Sărbătorile la români. Studiu etnografic*, Editura Fundației Culturale Române, București, 1994
- Ghinoiu Ion, *Sărbători și obiceiuri românești*, Editura Elion, București, 2002

TRADIȚII DE IARNĂ LA ROMÂNI

Prof. Cozlosche Claudia
Liceul Tehnologic Costești, Argeș

Probabil că nimic altceva nu poate defini mai bine spiritul unui popor decât străvechile sale tradiții și obiceiuri. Călătorul va fi surprins să descopere în România un loc plin de legende, mituri și tradiții păstrate de-a lungul secolelor.

Decembrie este cea mai așteptată și mai îndrăgită lună a anului de toată lumea, dar în special de copii.

Marile bucurii pe care ni le aduce această ultimă lună a anului sunt Sărbătorile Crăciunului, cu toate credințele și datinele care le însoțesc.

Primul semn că se apropie Sărbătorile este dat de Sfântul Nicolae: în fiecare casă, copiii (dar și unii adulți) își pregătesc ghetele, lustruindu-le și punându-le lângă ușă.

Vine noaptea de 5 spre 6 decembrie, atunci când Moș Nicolae trece pe la toate gospodăriile pentru a lăsa câte ceva în ghete: cadouri pentru cei care au fost buni și cuminți sau câte o nuia pentru cei neascultători.

Pe 24 decembrie, în aceasta zi de Ajun a Crăciunului, începe marea Sărbătoare a Nașterii Domnului. Primele semne le dau grupurile de colindători, care pornesc din casă în casă, cu o traistă încăpătoare pe umăr, pentru a le ura gazdelor fericire, sănătate și prosperitate.

Aceste colinde sunt creații populare cu text și melodie, care conțin mesaje speciale (religioase sau satirice la adresa celor urați).

Colindătorii vestesc Nașterea Domnului, urează gazdelor sănătate și bucurii, primind pentru aceste urări cozonac, prăjiturile, covrigi, nuci, mere și chiar colăcei pe care gospodinele care respectă tradiția le-au pregătit cu mult timp înainte.

Datina Bradului de Crăciun este o practică veche, pe care unii o consideră chiar mai veche decât creștinismul și care simbolizează "pomul vieții".

În Ajunul Crăciunului, în fiecare casă se împodobește câte un brad (cu beteală, globuri, figurine, ghirlande, bomboane, artificii și lumânări sau becuțe). Noaptea, Moș Crăciun aduce daruri, pe care le pune sub brad.

"*Steaua*" este un colind care începe din prima seara a Crăciunului și se încheie la Bobotează.

Cei care merg cu *Steaua* sunt mai ales copii între 7 și 14 ani. Obiceiul are o semnificație religioasă fiind legată de steaua care s-a aratat celor trei magi de la răsărit.

Copiii merg la colindat cu o stea mare, din lemn, gătită cu hârtie colorată și crenguțe de brad.

În unele locuri, în noaptea Crăciunului, putem întâlni și obiceiul cunoscut sub numele de Vicleimul (Vișlaiemul, Vitleimul) sau Irozii, la care participă copiii.

Personajele dramei sunt Irod și ceata sa de Vicleim: un ofițer și soldați îmbrăcați în portul ostașilor romani, trei crai sau magi (Melchior, Baltazar și Gaspar), un cioban, un prunc și, în unele părți, o paiață.

Sursa de inspirație a acestei piese de teatru o constituie evenimentul religios al Nașterii lui Iisus.

Deși cu caracter religios, Vicleimul interacționează cu celelate jocuri cu măști, împrumutând diferite figuri, tipuri de măști și moduri de desfășurare. Grupul de Vicleim activează timp de 2-3 zile în preajma Crăciunului.

Pe lângă acestea, al căror subiect este Nașterea Domnului, românii mai fac urări prin intermediul unor alte colinde, create pe baza unor obiceiuri laice: "*Plugușorul*", "*Capra*", "*Ursul*", "*Sorcova*".

"*Capra*" este - de fapt - un om mascat, ascuns sub un costum larg, care ține deasupra capului un băț în vârful căruia este cioplit un fel de cap de capră. "Falca" de jos a "caprei" este mobilă, astfel încât gura acesteia se poate închide sau deschide, dar mai ales poate "clămpăni", făcând un zgomot specific.

În jurul caprei cântă și dansează alți colindători mascați și costumați specific, unii dintre aceștia fiind instrumentiști cu acordeon, fluier, toba sau chiar vioara.

Este un colind vesel, cu umor, care provine dintr-un străvechi ritual agricol, practicat pentru a aduce rodnicie în anul ce vine. Pe vremuri, în fața caprei se aruncau boabe de grâu, orz sau porumb.

Jocul "caprei" la origine a fost un ceremonial grav, un element de cult, un ritual menit să aducă rodnicie anului care urmează, spor de animale în turmele păstorilor, succesul recoltelor - invocat și evocat de boabele care se aruncau de gazdă "caprei".

Se pare că își are originea în obiceiurile romanilor și elinilor.

În ajunul Anului Nou, se merge cu "*Plugușorul*" în cete de flăcăi și de bărbați care pleacă cu *Plugul* (*plugușorul*).

Este un străvechi obicei, derivat dintr-o practică veche inițiativă, trecut printr-un rit de fertilitate, și care a ajuns o urare obișnuită pentru recolte bogate, sănătate în anul care abia începe.

Plugușorul copiilor este tot un obicei străvechi agrar. În Ajunul Anului Nou, cetele de copii intră din casă în casă ca să ureze, purtând bice (harapnice) din care pocnesc, buhaie (un instrument specific), clopoței, tălângi etc. Urarea ce se face la "*Plugușorul*" de Anul Nou

este un lung poem în versuri, care prezintă succesiunea muncilor agricole - de la aratul ogorului până la coptul colacilor.

Obiceiul de a merge cu “Plugușorul” contribuie la veselia generală a Sărbătorilor de Anul Nou, colorând desfășurarea acestei sărbători cu acele elemente care ilustrează principalele ocupații ale poporului nostru - agricultura și creșterea animalelor.

Asemănător cu “Capra” este obiceiul de a umbla cu “Ursul”, această datină avându-și de asemenea originea într-un cult geto-dac, ce urmărea fertilizarea și purificarea solului și a gospodăriei.

Ursul este întruchipat de un flăcău care poartă pe cap, pe umeri și pe spate blana unui astfel de animal, având în jurul urechilor niște ciucuri roșii. “Ursul” este însoțit de un grup de colindători mascați și costumați, care reprezintă diverse animale sau personaje și care îl ațâță prin strigături.

În timp ce “ursul” mormăie și joacă în ritmul tobelor și al fluierăturilor, ursarul strigă: “Joaca bine, măi Martine,/Că-ți dau pâine cu măsline”. La sfârșit, toți le urează gazdelor multă sănătate, fericire, recolte bogate, mese îmbelșugate și “La mulți ani!”

“Călușii” (“Căiușii”) este un dans adresat tinerelor fete de măritat. La limită, se poate spune că este o variantă relativ nouă a dansului Călușarilor, deși foarte puține dintre elementele magice ale acestuia au fost păstrate.

Copiii sau tinerii sunt îmbrăcați în rochii albe și în jurul mijlocului au un cerc de lemn prevăzut cu un cap de cal, tot din lemn, de culoare albă și împodobit cu accesorii colorate.

Dansatorii cântă din fluier, se mișcă ritmat și în cerc, iar la sfârșit fac urări vesele. În multe cazuri, copiii sunt cei care preferă să se mascheze în căluși.

Jocurile cu măștile din Moldova sunt obiceiuri arhaice, agrare și pastorale de tradiție multimilenară, ce au loc cu prilejul Anului Nou.

Măștile sunt confecționate din piele și blană de animale, țesături de pânză sau postav gros, lut ars, lemn cioplit, sfoară groasă colorată, pene de păsări, câlți, păr de cal sau de porc, boabe de fasole și de porumb, paie, pănușe de porumb, hârtie și carton colorat, mărgelă, nasturi, coarne de animale etc. Unele dintre aceste materiale se colorează.

Doar bărbații sunt cei care se maschează și este interzisă divulgarea numelui celui mascat.

Măștile sunt rămășițe ale unei lumi stranie, simbolice.

Crăciunul reprezintă pentru fiecare dintre noi un moment deosebit. E o sărbătoare care ne face să ne privim viața altfel, să-i vedem pe ceilalți într-o lumină favorabilă, să ne deschidem sufletul mai ușor.

TRADIȚII ȘI OBICEIURI DE IARNĂ

Prof. Popescu Cristina
Liceul Tehnologic Dacia, Pitești

Pentru noi toți, iarna nu este numai anotimpul zăpezii și al frigului, ci și acela al bucuriilor prilejuite de atâtea datini și obiceiuri legate de sărbătorirea Nașterii Domnului.

Vechi datini românești te ajută în fiecare an să simți și să trăiești atmosfera plină de căldură și veselie a Sărbătorilor de iarnă. Nu știi întotdeauna cu exactitate care este semnificația sau originea lor și te gândești ca, în fond, nu este așa de important. Noi îți

dezvăluim însă câteva dintre aceste tradiții, pentru ca tu să le poți gusta din plin și să le simți mai aproape de suflet.

Perioada Sărbătorilor de iarnă începe de la Sfântul Nicolae, sărbătorit de credincioșii ortodoxi pe 6 decembrie, și se termină de Bobotează, pe 6 ianuarie. Așadar, o lună plină în care tradiția este la loc de cinste

Sfântul Nicolae

Pe 6 decembrie, este ziua Sfântului Nicolae iar, după tradiția populară, aceasta este prima zi de iarnă. Credincios, Sfântul Nicolae este făptuitor de minuni și martir pentru credința în Iisus. La romani, Sfântul Nicolae este închipuit ca un moș cu barbă albă care poate aduce ninsoarea scuturându-și bărbia. Datorită tradiției occidentale, Moș Nicolae este și cel care face cadouri celor mici. În seara din ajun (5 decembrie), părinții pun în încălțăminte copiilor, pe care aceștia și-o pregătesc cu mare grijă, multe dulciuri și, uneori, jucării. În unele locuri există și obiceiul de a pune alături de cadouri și o nuielușă care ar trebui să îi cumințească, măcar în principiu, pe copiii care nu s-au purtat bine în timpul anului.

Ignatul

Pe 20 decembrie în calendarul ortodox se sărbătorește ziua Sfântului Ignat. În aceasta zi datina rânduiește să fie tăiat porcul de Crăciun. Pentru că țărani cred că un porc neînjunghiat în această zi nu se mai îngrașă pentru că își visează cuțitul. Nerespectarea acestui obicei poate provoca, după unii, incidente neplăcute. În mod evident, și acest obicei păstrează elemente de ritual păgân (în Egiptul Antic și în Grecia Antică porcul era sacrificat în cinstea unor zeități).

Ajunul Crăciunului

Pe 24 decembrie este Ajunul Crăciunului, iar obiceiurile specifice acestei zile sunt de natură religioasă. Din dimineața acestei zile până spre miezul nopții, cete de copii între cinci și paisprezece ani merg cu " Moș Ajunul"- text augural scurt care anunță venirea colindătorilor. Tot în această noapte, Moș Crăciun vine la copii și le pune cadouri sub brad. Dar nimeni nu știe cu siguranță, cum ajunge Moșul în casele oamenilor, dar toate poveștile își păstrează nota de mister. Unii copii cred că intră pe fereastră, alții cred că un bețișor fermecat îl ajută să se facă mic și să pătrundă prin gaura cheii, iar alții, mai cosmopoliti, consideră că Moșul vine pe hornul casei.

Steaua

În prima zi de Crăciun, cete de copii merg cu "Steaua", cântecele de stea constituind un repertoriu tipic creștin. Acest obicei evocă momentul în care, la nașterea lui Isus, pe cer a apărut steaua călăuzitoare a magilor. Textul este de factură religioasă și a fost transmis pe cale scrisă prin numeroase culegeri. Ceata de copii duce o stea, luminată din spate cu o lumânare și care are în centru o reproducere a scenei Nașterii Domnului.

Colindatul se desfășoară în seara și în noaptea de Crăciun. Colindătorii sunt tineri și oameni în toată firea, organizați în grupuri care au câte un conducător și care merg de la casă la casă pentru a cânta colinde, acestea având un conținut religios. Gazda îi răsplătește cu daruri, în principal mere, nuci și colaci.

De la Crăciun și până după Anul Nou, sărbătorile și obiceiurile se țin lanț. Colindatul deschide de obicei ciclul celor 12 zile ale Sărbătorilor de Anul Nou. Tot ce se petrece în această perioadă are un caracter augural. Colindele creează o atmosferă plină de optimism în care se formulează dorințe ale oamenilor, uneori acestea atingând limitele fabulosului. Darul oferit de gazde colindătorilor (în forma tradițională a obiceiului) este colacul, el însuși semn de belșug și roade bogate.

Împodobirea bradului

Pomul de Crăciun, așa cum îl cunoaștem noi astăzi, decorat cu globuri în care se reflectă lumina scânteietoare a lumânărilor sau a instalației electrice, nu a fost dintotdeauna împodobit astfel. Deși în Europa originea sa precreștină nu mai e contestată de nimeni,

părerile rămân totuși împărțite: unii văd în el o reprezentare a „arborelui lumii”, alții îl consideră o referire directă la „arborile Paradisului”, împodobit cu mere de un roșu aprins, care amintesc de păcatele comise de primii oameni, înainte de alungarea lor din Rai.

Tradițiile vechi poartă cu ele peste timpuri podoabe și daruri ale pământului, înțelepciunea poporului și credința în Dumnezeu, iar vechile datini românești ne ajută în fiecare an să simțim și să trăim atmosfera plină de căldură și veselie a sărbătorilor de iarnă.

Boboteaza - finalul sărbătorilor de iarnă

Este sărbătorită pe 6 ianuarie, botezul lui Iisus, marchează, alături de ziua Sfântului Ioan (7 ianuarie), încheierea sărbătorilor de iarnă și, totodată, a celor dedicate nașterii lui Hristos. În Ajunul Bobotezei, în casele românilor se pregătește o masă asemănătoare cu cea de Ajunul Crăciunului. Astfel, sub fața de masă se pune fân sau otavă, iar pe fiecare colț al acesteia se pune câte un bulgăre de sare. Ritualurile creștine și precreștine sunt menite să alunge spiritele rele și să sfințească apa: agheasmă, umblatul preoților cu botezul și scufundarea crucii în apă, aprinderea focurilor, afumarea oamenilor și ușilor. De asemenea, printre alimentele specifice Bobotezei se numără piftia și grâul fiert.

Tradițiile vechi poartă cu ele peste timpuri podoabe și daruri ale pământului, înțelepciunea poporului și credința în Dumnezeu, iar vechile datini românești ne ajuta în fiecare an să simțim și să trăim atmosfera plină de căldură și veselie a sărbătorilor de iarnă.

JOCUL LIOARELOR

prof.: Pruncuț Daniela

Liceul Tehnologic Sanitar Vasile Voiculescu, Oradea

“Lioară, lioară/ Flori de primăvară/ Haideți și-om culege/Mândre le-om alege//Treceți peste vale/ La o casă mare,/ Cu ușa spre soare/ Unde-i șezătoare”.

Având o existență milenară, obiceiurile au avut un rol important în organizarea vieții sociale din satul tradițional. Reglementând relațiile omului cu natura înconjurătoare și colectivitatea din care face parte, ele marchează atât trecerea de la un anotimp la altul, de la un an sau altul, cât și momentele importante din viața omului, nașterea, căsătoria și moartea, contribuind la modelarea comportamentului uman.

Unul dintre cele mai arhaice obiceiuri de primăvară din arealul județului Bihor este cel cunoscut cu denumirea generică „Lioara”. Obiceiul, cu un cântec ceremonial propriu, avea loc în contextul sărbătorilor pascale, mai exact a doua zi de Paște când, în mai multe localități din jurul Șteiului, sătenii ieșeau la mormintele din cimitire cu pomeni abundente pentru comemorarea celor dispăruți. În alte localități din sudul Bihorului, pomenirea morților are loc la o săptămână după Duminica Învierii Mântuitorului, în Duminica Tomii, numită *Paștele Morților* sau *Droștele*.

În această zi, fetele adolescente, cu vârstă apropiată (13-14 ani) se „liorau” în fața feciorilor și a familiilor din sat, după ce, în mod cert, se „prindeau surate”, la o dată anterioară, probabil la Sântoader, când fenomenul *înfătășirii* și *însurătăririi* era răspândit în toate zonele etnofolclorice ale țării.

La Cărăsău, sat aflat pe cursul inferior al Crișului Negru, *prinderea suratelor* avea loc în ziua de Paște, fapt confirmat de cântecul „*Lioarei*”: “*Ne-om prinde surate/ Cu ouă-nvârstate/D-amu pân la moarte.*”

Deși obiceiul este apanajul cetei feminine, prezența feciorilor este motivată, formarea unor perechi (fecior și fată) care petreceau împreună în această zi, putând anticipa viitoarele cupluri nupțiale, cum se întâmpla la „Vergelul” organizat de feciori în noaptea Anului Nou.

Desfășurându-se în zi de sărbătoare, atât fetele, cât și întreaga asistență, se îmbracă în ținută nouă. Fetele își aduc cu ele *felegi* (ștergar, în graiul crișan) țesute în război, batiste brodate, ouă colorate și alte podoabe, acestea din urmă fiind darurile reciproce ale suratelor. După slujba de la biserică, unde înainte vreme era și cimitirul satului, fetele își purtau cântecul, înconjurând de trei ori biserica, apoi, printre morminte, pe care erau așezate ofrande (obiecte, mâncare și băutură) aduse de săteni pentru ospățul funerar, întru comuniunea celor vii cu moșii și strămoșii lor. Așa se explică și denumirea, e drept mai rară, a *Lioarei*: *Jocul felegii* (Jocul pe morminte).

Denumirea frecventă de *lioară* a jocului provine prin derivația de la izvoare posibile. În primul rând, de la numele popular al unor flori (*luminioară*, *vioreauă*, *mânierăoară*) care simbolizau poetic numele fetelor în limbajul popular. Această origine s-ar confirma și prin unele vocative populare comparative ale unor texte cunoscute: *Lioară*, *lioară* / *Flori de primăvară* sau *Lioară*, *lioară* / *Frunză de mioară*. Acestea și încă altele (exemplu *flori de vioară*) consemnează în mod evident motivul florilor și al frunzelor.

În alte texte apar plante și flori de primăvară, numite astfel: *liliori*, *liliuță*, *miliori*, *mânierători*, *miorele*, *viorele*, aducând imagini de primăvară climatului propice al desfășurării jocului și datinei. Acest fapt ar pleda pentru o mai mare vechime a jocului, refrenul stabilindu-se mai demult în textele unor colinde dedicate, cu precădere, tinerelor fete de măritat. În colindele bihorene se perpetuează refrene destul de concludente: *Mânerăoar’ochii-s negri*, / *Luminioară, fată mândră*, / *Liliană, fată dalbă*.

Textul, rostit sau cântat pe o melodie caracteristică folclorului copiilor sau specifică numai *Lioarei*, are versurile penta și hexasilabice, caracteristice poeziei de ritual și, ca urmare, de mare vechime.

Melodia *Lioarelor* este considerată de folcloriști un gen muzical aparte, bine încheiat și sensibil diferențiat de alte categorii. *Lioara* este numele suratei moartă, plecată pe lumea cealaltă, și cu care a fost legată, până la moarte, într-o anumită zi a anului (exemplu Sântoader) comparată de cei vii cu o floare de primăvară (liliuță, vioreaua, milioara). Dansurile rituale executate la Paște, Duminica Tomii și Rusalii poartă diferite nume: *de-a ulița*, *gardul*, *moara*, *mioara*, *luminioara*, *încâlcita*, *de-a cânepa*, *de-a furnicile*, *de-a caputu*, *jocul felegii*.

În zona Crișului Alb, suratele erau surori de cruce, despre ele se credea că „numai moartea le desparte”. Pe un alt plan însă, însurățirea a marcat în trecut primirea fetelor într-o anume grupare social, ceea ce presupune o oarecare inițiere. Hotărârea este luată de obicei din timp, la șezători sau în alte ocazii de convenire, actul fiind pregătit dinainte. La Florii, dorința trebuia reînnoită.

Funcțiile *Lioarei*

Obiceiul *Lioarei* nu se desfășoară izolat, ci într-un complex de alte jocuri de primăvară, toate având loc în aer liber. Prin urmare, se poate vorbi de funcția distractivă și de relaxare a jocului. Mărturisirile unor informatori intervievați confirmă acest adevăr. Justificarea e simplă: *e un fel de veselie*, sau *să mai treacă timpul*, sau *așa-i bine să se facă și bătrânii așa și-au petrecut*.

În mod cert, *Lioara* are și alte funcții ce vin din vremuri îndepărtate. Avem în vedere funcția formativă ce promovează sentimentul de solidaritate și prietenie feminină, fenomen

cunoscut sub denumirea de *însurățire*. Confirmă acest lucru mărturisirea oamenilor și participanților direcți la desfășurarea obiceiului. Fetele se caută, se cheamă una pe alta, utilizând în acest scop cuvântul de *surată*, stabilind, în fond, și unele pretenții, exigență și îndatoriri, un legământ veritabil cu toate aspectele sale morale și sociale.

Există și o altă funcție funerară, tot atât de importantă a obiceiului *Lioarei*. Aceasta este susținută de locul și timpul de desfășurare, la morminte, în cimitirul satului „de ziua morților”, cu dorul pentru suratele dispărute, unde aproape toată obștea sâtească e prezentă la un ospăț cu „pomni”. În unele localități, feciorii își aleg fetele cu care se prind în *Lioară* ca într-un legământ de căsătorie, legământ acceptat în fața obștii satului.

Din momentul prinderii suratelor, ele rămâneau legate pentru toată viața și niciodată nu se adresau una alteia în alt chip decât cu apelativul *surată*. Suratelor le reveneau, după tradiție, o seamă de îndatoriri. Ele se considerau rude de sânge, luând parte alături de neamuri, la toate momentele importante. Suratele erau alături una de alta la bucurie și la necaz, în viața de fiecare zi, ca și la sărbători. La moartea unei surate, ele purtau semne de doliu, dădeau ajutor la pregătirea *petrecaniei*, se „văietau” după surata lor. Una din îndatoririle suratelor era de a se feri una pe alta de clevetiri, de a-și apăra cinstea, netăinuind nimic una celeilalte. Acest aspect lărgeste sfera semnificațiilor sociale ale obiceiului, care avea o înrăurire pozitivă asupra moravurilor.

Bibliografie:

- Bocșe Maria, *Obiceiuri tradiționale românești din Transilvania. Sărbători, credințe, rituri, mituri*, vol. I-II, Editura Hiperborea, Cluj-Napoca, 2006
- Bradu Ion, Parasca Crăciun, *Folclor tradițional bihorean. Sărbători și obiceiuri în județul Bihor. Satul bihorean*, vol. II, Editura Universității din Oradea, Oradea, 2010
- Colțea Dumitru, *Obiceiul “prinderii suratelor” în Cărsău-Bihor* în volumul “Zilele folclorului bihorean”, ediția a IV-a, Întreprinderea Poligrafică “Crișana”, Oradea, 1974
- Micle Aneta, *Folclor literar românesc*, Editura Universității Oradea, 2004

SORCOVA - VECHI OBICEI ROMÂNEASC

Prof. Neagoie Mădălina - Gabriela
Liceul Tehnologic "Astra", Pitești

"Sorcova" este un obicei practicat de Anul Nou, o tradiție ce bucură copiii. Aceștia merg la sorcovit cu o crenguță înmugurită de copac sau cu o sorcovă realizată dintr-un băț pe care sunt împletite flori de hârtie colorată. Numele de "sorcovă" vine de la cuvântul bulgar "surov", care înseamnă "verde fraged", lucru ce trimite la ramura îmbobocită ruptă pe vremuri dintr-un pom și folosită la sorcovit.

Când o persoană este "sorcovită", sorcova este înclinată spre persoana respectivă și ea pare a fi o baghetă magică. Sorcova are rolul de a transmite persoanei vizate sănătate, tinerețe, vigoare și viață lungă. Textul urării pare a fi și el o vrajă menită să aducă persoanei

sorcovite viață îndelungată și tinerețe. Textul face trimitere la anumite elemente ale naturii: "măr", "păr", "fir de trandafir", "piatră", omul fiind asociat cu natura. Frumusețea și trăinicia naturii se vor răsfrânge asupra persoanei respective.

În urma sorcovitului, copiii primesc mere, nuci sau bani. În ultimii ani, se practică mai mult oferirea de bani celor ce vin cu sorcova.

"Sorcova", vechi obicei românesc, ne aduce bucurie de Anul Nou, ne face să întâmpinăm cu speranță Noul An, să ne simțim mai tineri, mai frumoși și mai viguroși. Să păstrăm acest frumos obicei românesc și să-l transmitem mai departe generațiilor viitoare!

Bibliografie:

- www.traditieialomita.ro/obiceiuri/cu-data-fixa/colinde-si-obiceiuri-de-iarna/, accesat la 13 martie 2016
- Simion Florea Marian, *Sărbătorile la români. Studiu etnografic*, Editura Fundației Culturale Române, București, 1994
- Ghinoiu Ion, *Sărbători și obiceiuri românești*, Editura Elion, București, 2002

TRADIȚII ȘI OBICEIURI DE RUSALII

Prof. pt. învă. Primar Gheorghe Sabina
Prof. pt. învă. Primar Frățilă Florentina

„Pe-un picior de plai,/ Pe-o gură de rai” ne-am născut, trăim și datoria noastră de a păstra și arăta semenilor noștri frumusețile fizice și morale ale țării noastre. Tradițiile românești constituie una dintre valorile inegalabile și incontestabile ale poporului nostru și nu trebuie să lăsăm timpul și evenimentele lumii moderne să ne facă să le uităm.

Într-o lume a informatizării, a vitezei, a noului, în care de cele mai multe ori se promovează kith-ul, adevăratele valori culturale ale unui popor încep să se piardă, să se uite asemeni unei lăzi vechi de zestre: cu toții știm că există, dar este acolo în casa bunicilor de la țară.

Tradițiile, obiceiurile, portul și folclorul sunt comori inestimabile ce definesc un popor, făcându-l unic, statornic și nemuritor în ciuda scurgerii timpului. Cu multă pricepere, dar mai ales cu pasiune, putem inocula copiilor dragostea și respectul pentru tradițiile și obiceiurile românilor.

În continuare, voi prezenta Sărbătoarea Rusaliilor, care este o străveche sărbătoare preluată din mitologia romană (Rosalia), Sărbătoarea trandafirilor, era o zi închinată cultului morților și se aduceau ofrande: alimente și trandafiri pentru îmbunarea sufletelor celor dispăruți. Această sărbătoare este suprapusă peste sărbătoarea creștină a pogorării Sfântului Duh (nașterea Bisericii creștine).

Sărbătoarea Rusaliilor sau Coborârea (Pogorârea) Sfântului Duh (Spirit) este o sărbătoare creștină care se prăznuiește în duminica de la 50 de zile după Sărbătoarea de Paște. În această zi Sfântă se comemorează coborârea Sfântului Spirit asupra ucenicilor lui Isus Hristos. După pogorârea Sa asupra Apostolilor, Sfântul Duh a rămas pentru totdeauna prezent, viu și activ în Biserica creștină. Duhul este comoara darurilor celor bune pe care credincioșii le primesc de la Dumnezeu: viața, sănătatea, puterea de muncă, sfințenia și

virtutea. În fiecare an, cei adunați în biserici de Rusalii așteaptă toate acestea. Duhul ne învață adevărul și ne călăuzește pașii și voința spre tot ceea ce este bun și plăcut lui Dumnezeu. Biserica spune că toți creștinii primesc darul Sfântului Duh îndată după botez. Astfel, devin purtători de Duh, iar trupul lor devine cum provăduia Sfântul Pavel “templul Sfântului Duh”.

În Ajunul Rusaliilor se țin Moșii de Vara sau de Rusalii, târguri unde oamenii găsesc cele necesare pomenilor dar și prilej de veselie. Se crede că sufletele morților (moșilor), după ce părăsesc mormintele în Joia Mare (cea de dinaintea Paștilor), se preumblă printre cei vii, înapoiindu-se la locul lor în Ajunul Rusaliilor. Pentru ca această reîntoarcere să se desfășoare fără incidente, oamenii săvârșeau rituri de înduplecare și de îmbunare a spiritelor morților: împodobeau gospodăriile și mormintele cu ramuri de tei și făceau pomeni fastuoase, practici ce s-au pastrat până astăzi în satele bucovinene.

Creștinii sărbătoresc Rusaliile timp de 3 zile, în zona Moldovei și a Transilvaniei, 7 zile în zona Munteniei și a Olteniei, iar în zona Banatului, timp de 8 zile.

La noi la români, Rosalia s-a transformat, suferind influențe ale cultului solar și ale miturilor autohtone, iar cele nouă zile de Rosalii au fost personificate sub forma unor făpturi fantastice tinere, frumoase, capricioase și răzbunătoare. Rusalcele sunt sufletele fetelor moarte de tinere și fetele lui Rusalim Împărat. Asemenea Ielelor, cu care sunt deseori confundate, dansează foarte frumos în aer sau pe pământ, noaptea așezate în cerc, dar dacă sunt zărite de un muritor sau dacă cineva calcă pe locul pe care au dansat, acesta se îmbolnăvește foarte grav de o boală numită, popular, „luat de rusalii”.

Sunt vestite legende potrivit cărora Rusaliile se scaldă pe timpul nopții, în lumina argintie a lunii, goale și despletite; apoi se prind într-o Hora a Ielelor, dansând cu patimă într-un cerc, cu sînii goi, părul lung despletit, purtând clopoței la picioare și voaluri transparente, executând un dans fantastic, și bogat în taine neînțelese muritorului de rând – iar din aceste descrieri putem lesne înțelege de ce acesta putea fi atât de irezistibil atras. Însa nepoftitului surprins că privește dansul lor îi sunt luate mințile.

De Rusalii, oamenii ar trebui să poarte pelin la brâu sau în sân, pentru a fi feriți de mânia lor. În Duminica Rusaliilor nu e bine să te urci în arbori sau în locuri înalte și nici să călătorești departe de casă. La poartă și în casă se pun flori, frunze de tei sau de nuc. În ziua aceasta nu trebuie să se certe nimeni, căci e luat de iele sau de Rusalii. De la Duminica Rusaliilor, timp de nouă săptămâni, nu se mai culeg ierburi de leac.

Obiceiuri și superstiții de Rusalii

De Rusalii este legat și vestitul dans al Călușarilor – dans ritual păstrat din moși-strămoși, ce se referă la săritul peste foc, fiind singurul remediu pentru vindecarea celui suflet care a privit dansul Ielelor și a fost fermecat, luându-i-se mințile.

Dansul Călușarilor este un dans păstrat din vechimi și care urmărește să îndepărteze vraja picurată peste cel sedus și să pună pe fugă ielele.

În sâmbăta Rusaliilor se țin Moșii de vară (numiți și Moșii de Rusalii, Moșii cei mari sau Moșii de sâmburi) – moment important al cultului morților de la noi. Pe vremuri exista credința că sufletele celor morți părăseau mormintele în Joia Mare (înainte de Paști), zburând slobode ori preumblându-se printre cei vii cele 50 de zile, după care se reîntorceau în lumea de dincolo, în ajunul Rusaliilor.

Pentru ca aceasta reîntoarcere să se petreacă fără evenimente neplăcute se țin anumite ritualuri de îmbunare a spiritelor celor morți - oamenii împodobesc cu ramuri de tei gospodriile, mormintele sunt curățate, de asemenea împodobite cu flori, și sunt aprinse lumânări, iar la porțile cimitirelor se întind mese cu flori, cu colaci, plăcinte, ulcele cu vin, iar preoții satelor oficiază slujbe de pomenire, după care bucatele se împart.

Poveștile spun că ar fi existat cazuri în care spiritele celor morți nu erau înduplicate, amânând momentul reîntoarcerii, transformându-se în Iele sau Rusalii și având capacitatea de a putea face mult rău oamenilor.

În ziua de Rusalii se duc la biserică crenguțe de tei și frunze de nuc, care, după ce sunt sfințite, se agață la icoane și streșinile caselor pentru a apăra de rele; s-ar părea că frunzele și florile de tei sfințite lecuiesc surzenia.

Ramurile de tei pentru Rusalii sunt ținute vara pentru a putea fi folosite în alungarea grindinii și furtunilor. Cine muncește în această zi “este luat de Rusalii”, își pierde mințile. Există obiceiul numit “udatul nevestelor” – femeile ce sunt udate în această zi de sărbătoare vor fi mai frumoase și sănătoase tot anul. Este bine ca femeile să poarte pelin și să bea vin cu pelin pentru a fi sănătoase și voinice.

Dacă de Rusalii este timp frumos, este posibil ca toată vara să fie frumoasă, și rodnică. În tradiție se spune că cei care nu țin sărbătoarea de Rusalii vor fi pedepsiți de Iele. Acestea le vor lua mințile sau îi vor schilodi. Rusaliile, cunoscute în mitologia românească sub denumirea de “Iele”, sunt făpturi fabuloase, înzestrate cu puteri magice, de seducție, sălășluiesc în văzduh, munți, peteri, păduri și pe malul apelor și cascadei. Pe timpul nopții, în lumina lunii, Rusaliile se spune că se scaldă goale în izvoare, despletite și dezlănțuite. Sunt temute mai ales dansurile Ielelor și din vremuri îndepărtate se cunoaște că dansul lor este numit Hora Ielelor, ele adorând să danseze cu sâni goi în cerc, având părul despletit, clopoței la glezne, și purtând voaluri subțiri, transparente, dansul lor fiind unul magic, bogat în taine și simboluri de neînțeles pentru muritori. Ielele nu fac rău celor care le evită, ele devin rele numai dacă sunt provocate sau dacă dansul lor este privit. Atunci se spune că se răzbună pe “vinovat” luându-i mințile definitiv. Ele, Rusaliile, pedepsesc și pe aceia care lucrează în această zi considerată a dansului lor, și nu o prețuiesc și sărbătoresc cum se cuvine.

O superstiție spune că dacă în noaptea de Rusalii vei dormi sub cerul liber sau dacă te vei duce la fântâna, vei cadea sub puterea Ielelor, deci este indicat să eviți să faci aceste lucruri. În săptămâna Rusaliilor, ce începe în Duminica Rusaliilor, nu se muncește deloc, căci atunci ele zboară prin văzduh, cântă și joacă pe la răspântii, prin poieni, pe la fântâni, pe la cruci, pe la biserici părăsite, iar pe cel ce lucrează îl schilodesc, scoțându-i ochii, asurzindu-l sau înnebunindu-l.

La sate în special se păstrează tradiția ca în această zi să se ducă la biserică pentru sfințire crengi de tei și nuc, acestea simbolizând limbile de foc ale puterii Sfantului Duh, care s-a pogorat peste Sfinții Apostoli. Aceste crenguțe se agață apoi la streășina caselor sau la icoane. Se spune că acestea te vor apăra de cele rele și în plus, se mai spune că acestea ar căpăta puteri miraculoase pentru vindecarea celor care suferă de surzenie.

Ramurile de tei folosite la Rusalii sunt păstrate peste vară pentru a putea fi folosite în practicile de alungare a furtunilor și a grindinii.

Preoții și sătenii ies pe câmp în ziua a doua de Rusalii, pentru a sfinți apa și a stropi câmpul, crezându-se că, astfel, nu va bate grindina.

În ziua de Rusalii există și obiceiul numit “udatul nevestelor”. Conform tradiției se spune că numai femeile care vor fi udate vor fi sănătoase tot anul și vor și mai frumoase. Rusaliile, Ielele, au atributele unor Nimfe, Elfe, Sirene, nu li se cunoaște numele, numele lor este tainic și inaccesibil și de aceea au fost înlocuite cu simboluri cum ar fi Fetele Codrilor, Imparatesele vazduhului, Ielele Noptilor Magice, Maiestrele, Izmele Pesterilor și padurilor, Fetele lui Rusalin Împărat, Elfele pădurilor.

În vremuri vechi bărbații care umblau singuri noaptea, drumeții care riscau să fie prinși de magia nopții de Rusalii, de Iele, purtau la brâu usturoi, frunze de tei sau nuc, fire de busuioc, pentru îndepărtarea puterii misterioase a Ielelor.

Se mai spune și că nu este de dorit să te prindă în Noaptea de Rusalii, noaptea tainică a dansului Ielelor, nici la răscruci de drumuri, nici la marginea pădurii, nici în munți, nici pe malul întunecat al apelor, căci aceia au șanse mari de a surprinde dansul Ielelor și de a-și pierde mințile.

Acest Mit al Ielelor, Rusaliilor în timp s-a suprapus peste Sărbătoarea Creștină a

Sfintelor Rusalii, iar din sărbătoare păgână, a devenit sărbătoare creștină, păstrându-se de atunci aceste obiceiuri, datini, superstiții și legende cu Iele.

Rusaliile (Coborârea/Pogorârea Sfântului Duh) sunt o sărbătoare creștină importantă, prăznuită duminică, la 50 de zile după Paști și care comemorează coborârea Sfântului Duh asupra ucenicilor lui Christos. Potrivit Faptelor Apostolilor, acest eveniment a avut loc în ziua Rusaliilor evreiești (Savuot), după moartea, învierea și înălțarea lui Isus. În Vechiul Testament, Rusaliile sunt, la început, o sărbătoare agricolă de bucurie, în care se oferă pârga din roadele pământului.

Originile acestui mit al Ielelor/ Rusaliilor se pierde în negura timpurilor; acesta așadar s-a suprapus peste sărbătoarea creștină a Cincizecimii, păstrându-se anumite datini și superstiții.

Bibliografie:

- Olteanu Antoaneta, *Calendarele poporului român*, Ed. Paideia, 2001
- Roșca Livia, *Făpturi fantastice și ritualuri de exorcizare la români*, de Livia Rosca, 2004
- Surgy P, „*Rusalii*” *Vocabular de teologie biblică*, București 2001
- I. Nicolau, *Ghidul sărbătorilor românești*, Ed. Humanitas, București, 1998

TRADIȚII DE CRĂCIUN

prof. Jucan Vasilica-Loredana,
Colegiul Vasile Lovinescu, Fălticeni

Crăciunul este o sărbătoare a luminii, a compasiunii față de semenii; o vreme de voieșie, bucate alese și clipe de neuitat petrecute cu familia. Această sărbătoare este ținută pe tot Globul indiferent de rasă pentru că este un moment în care toți uită de aceste aspecte.

Semnificația sărbătorii actuale de Crăciun este specifică geto-dacilor. În aceeași zi se celebrau Saturnaliile romane, apoi moartea și renașterea zeului solar de origine iraniană, Mithra, și, după trei secole de la apariția creștinismului, a început să se serbeze nașterea lui Isus.

În România, Crăciunul este în primul rând momentul în care se strâng toți membrii familiei, chiar dacă unii sunt plecați departe. Membrii familiei încep să se strângă pe lângă gospodina casei. Aceasta împarte sarcinile: “tu alegi orezul”, “tu toci carnea”, “tu cerni făina”, tu ții ligheanul la frământat” etc. Oricum se crează o zarvă și o agitație plăcută. Una sau două zile sunt dedicate coptului colacilor, cozonacilor, prăjiturilor. De obicei Ajunul și în preziua ajunului se pregătesc mâncărurile. Dacă la Ignat s-au făcut preparatele de porc atunci, rămâne de treabă numai pentru Ajun (sarmale, friptură, ciorbă, salată de “boeuf”, piftia sau răciturile de porc), dacă nu, atunci ea se va lupta și cu caltaboși, leber, chișcă etc. Miroase a mirodenii, mâncărurile sunt gustate doar de gospodină, dacă ceilalți postesc, sau se fac pe negustate existând convingerea că acestea vor ieși mai bune decât atunci când sunt gustate.

În dimineața de Crăciun, primii care se trezesc sunt copiii, pentru a vedea darurile moșului, apoi glasurile lor trezesc toată casa. Urmează micul dejun, la care participă toată familia. Tot în dimineața de Crăciun toată familia merge la biserică pentru a asista la slujbă. Se întorc voioși spre casele lor, și urmează să ducă de pomană o farfurie cu friptură de porc celor care nu au avut ce să sacrifice de Ignat. Gospodinele încep să pună pe masa frumos decorată tot ce au pregătit mai bun pentru ziua de Crăciun: tobă, caltaboși, piftie, sarmale, friptură de porc, cozonac, prăjituri, toate făcute cu cele mai bune ingrediente, la care se adaugă rugăciune sau măcar o cruce făcută deasupra mâncărilor la gătit și a aluatului pus la dospit. În zonele rurale ale țării, în special în Moldova sarmalele se fac și se servesc în mod traditional (pentru coacere sarmalele sunt puse într-o oală de lut, care este stropită cu apă, ca să nu crape. Astfel, sarmalele se coc în tihnă, uniform și au o aromă deosebită).

La țară bărbaii aduc lemne să pună pe foc (ca să iasă bune copturile, sarmalele și friptura focul este o întreagă știință) și apoi se ocupă de băuturile tradiționale, țuică fiartă cu piper și ușor îndulcită și nelipsitul vin fiert cu scorțișoară și diferite plante aromatice, musai servite în căni din lut, nu de alta, dar acestea păstrează savoarea băuturilor.

Odată pusă familia la masă, se face rugăciunea, și toți membrii familiei se bucură de bucate alese după un post lung. Voioșia trebuie să fie peste tot, în toate inimile. După ce toți membrii s-au săturat, masa nu se strânge, se lasă chiar și peste noapte pentru ca familia să aibă parte de un an îmbelșugat.

În preajma sărbătorii Nașterii Domnului poate fi întâlnită la satele păstrătoare de tradiții o întreagă suită de practici cu tentă magică fiecare cu importanța și însemnătatea ei pentru cei ce cred, diferențe putând fi întâlnite de la zonă la zonă pe toate meleagurile românești.

O altă practică este legată de «Colindă» sau «bățul de colindat». Cu colinda (bota, bățul de colindat) este bine să-i dai unui miel sau unei vite peste picioare ca să-i treacă orice boala o fi suferind. Sau să-i dai unei vite cu vițel în burtă cu colinda peste picioare ca să iasă vițelul frumos și sănătos. Atenție! În Ajunul Crăciunului nu se dă nimic cu împrumut deoarece se consideră că cei care vin să ceară vor să aibă noroc la furțișaguri tot anul care vine, să nu fie prinși.

La masa din Ajun se pun pe masă sare, pește, grâu și un pahar cu apă deoarece se crede că vin morții familiei și mănâncă din ele. Însă trebuie să te ferești să pui pe masă băuturi alcoolice pentru că se zice că diavolul, care a inventat băutura, își bate joc de cel ce bea zicându-i că trebuie să cinstești înainte de a mânca.

În ziua de Crăciun, dacă la casa este vreun animal deocheat, se ia apă de la vasele din bucătărie lăsate nespălate din Ajun și se spală vita sau oaia bolnavă cu credința că aceasta se va însănătoși. În intervalul de la Crăciun și până la Bobotează nu se toarce în casa unde este o fată mare deoarece se crede că aceasta nu se va mărita nici în anul care vine.

Tradiția împodobirii bradului și a casei cu crenguțe de brad este un obicei preluat pe la jumătatea mileniului trecut de la triburile germanice, bradul simbolizând prin forma sa triunghiulară Sfânta Treime, iar podoabele cu care bradul este împodobit semnificând cunoașterea și bogăția, asemeni pomului sacru din Grădina Edenului, în care se găseau merele - fructele cunoașterii. Bradul, împodobit în vechime cu fructe, flori, nuci poleite, lumânările și panglici, simboliza pomul vieții, arborele fertilizator, de bun augur. Simbolul bradului se regăsește în foarte multe piese de artă populară precum covoarele, ștergarele și iile.

În zilele noastre împodobirea bradului de Crăciun a devenit una dintre cele mai iubite datini atât în mediul rural, cât și urban, odată cu așteptarea în seara de Ajun a lui Moș Crăciun. În povestirile părinților noștri, de cele mai multe ori bradul era adus de Moș Crăciun, atunci când copiii dormeau. Sau, în locul lui Moș Crăciun, nu apucau să vadă decât bradul trecând pe sub fereastră. Beteala, globulețele colorate ce sclipesc în lumina lumânărilor și a luminițelor colorate ce dau parcă viață bradului, steaua vestitoare a Nașterii Domnului Iisus

cocoțată în vârful bradului, îngerășii care ne îndeamnă să trăim emoțiile Nașterii Pruncului Sfânt, toate ne anunță Seara cea Mare.

Bibliografie:

- Vulcănescu Romulus, *Mitologie românească*, Ed. Academiei, București, 1985
- Constantinescu N.A., Ed. Academiei, *Dicționarul onomastic românesc*, București, 1963

TRADIȚII ȘI OBICEIURI DE PRIMĂVARA

Prof.Vișan Silvia

Fiecare anotimp are frumusețea lui, însă dintre toate primăvara este marcată de o serie de tradiții care se desfășoară în toate zonele țării. Ele sunt încărcate de frumusețe și sunt împletite cu superstițiile care creează un farmec aparte. În viața oamenilor primăvara a însemnat dezghețul, topirea, trezirea la viață, reînnoirea și renașterea naturii, vieții și a societății. Printre tradițiile de primăvară se numără: *Babele*, *Mucenicii* etc.

Babele, *Mucenicii*, numiți și *Măcinici*, *Sfințișori*, *Moșii de Mărțișor* marchează în calendarul tradițional folcloric începutul noului an agrar și sunt considerați în cultura populară drept spirite.

În mod special, pentru această zi se gătesc mucenici ori colăcei din aluat dospit în forma cifrei opt sunt unși cu miere și tăvăliți în nuca pisată.

Cele 40 sau 44 de pahare de vin băute în ziua de 9 martie constituie un străvechi ritual de primăvară, având la bază credința că vinul îngurgitat se transformă în sânge, dând putere bărbaților pentru întregul an în curs. Picăturile din vinul băut de 9 martie, risipite peste pomi și vii, aveau darul de a aduce recolte bogate.

Mucenici sunt spiritele acestor stramosi mitici, carora femeile le pregatesc si le aduc ofranda preparate rituale ce urmeaza a fi consumate în context ceremonial sau împartite de pomăna la biserică.Ei poartă numele de *mucenici*, *macinici*, *brandusi*, *brandusei*, *bradosi*, *sfinti* si *sfintisori*, si au forma de opt.

Un obicei ritual specific zilei de 9 martie, este *pornirea plugului*, și constă în aducerea plugului în interiorul curții unui gospodar și înjugarea boilor la plug.

Sărbătoare consacrată agricultorilor, *scoaterea plugului* în fata casei în mod festiv reprezintă deschiderea ciclului sărbătorilor de primăvara și totodată a muncilor câmpului specifice anotimpului. Era momentul în care plugarii, până la mijlocul veacului trecut, încheiau înțelegerile pentru întovărire, pecetluite întotdeauna de o petrecere de pomină. Aceasta se organiza de bucurie că ritualul a fost împlinit în ciuda faptului că "una din grijile strigoilor este să împiedice pe oameni la pornitul plugului". (T.Pamfile) În coarnele boilor sau pe plug se aliniau mucenici pregătiți pentru această ocazie, încă de la Crăciun, și urmau a fi îngropați în brazdele ogorului sau mâncați de către oameni și vite.

Primăvara, o altă practică magică, este *Baterea pământului cu bâte* era executată de tineri sau copii, caracteristică zilei de 9 martie,fiind un obicei ritual cu scopul de a izgoni frigul și a face să iasă afară căldura din pământ.

Focurile de Măcinici, sau *Joimărița* erau aprinse în ogrăzile sau grădinile gospodarilor, fiind întreținute cu paie vechi, plante uscate, gunoi de grajd și alte rămășițe, semnificând arderea rituală a iernii și purificarea oamenilor pentru noul an.

În fiecare an, la 9 martie, se aprinde focul echinocțial de Mucenici, numit și *Focul Sfinților*. Proiecție simbolică a soarelui pe pământ, focul arde anotimpul cel vechi și îmbătrânit, pentru a-l face să renască pe cel nou, aducător de vigoare și viață cu rol fertilizator și magic. Copiii, tinerii și bătrânii sar peste focurile aprinse în fiecare ogradă, pentru a fi feriți de boli, femeile presară cenușa de jur-imperejurul gospodăriei, formând un cerc protector împotriva șerpilor, bărbații întreținând flăcările.

Retezatul stupilor din ziua de Mucenici, un obicei având darul de a înmulți albinele și mierea din noul an fiind de fapt, curățarea stupilor și ungerea lor rituală cu sirop de la mucenici și cu țuică de drojdie. În credința populară, sarbatoarea poartă numele de Mucenicii, Macinicii, Mosii de Martisor, Sfintisorii sau Sambra plugului, reprezentând începutul noului an agricol.

Babele de martie sunt capricioase și imprevizibile ele vestesc venirea primăverii, se spune că în aceste zile Baba Dochia, cea care aduce iarna începe să-și dea jos cele 9 cojoace, câte unul în fiecare zi și astfel în fiecare zi afară se face puțin mai cald, iarna lăsând loc primăverii să vină. Ele reprezintă o tradiție pur românească, care începe de pe 1 până pe 9 martie fiecare își alege o zi, sau mai bine zis o babă, așa cum va fi vremea în așa zi așa este și firea omului respectiv spun unii bătrâni, alții spun că așa cum este vremea în acea zi așa va fi și următorul an pentru omul respectiv. Adică, dacă vremea este frumoasă și soarele strălucește acel om este bun la suflet sau îi va merge bine tot anul următor, dacă este înnunecat atunci acela nu este un om bun la suflet și este cam supărăcios. Însă se mai spune că dacă ninge sau plouă în acea zi este semn că anul va fi de bogat.

Tradiția babelor este foarte veche și vine de la români și pentru alegerea babei trebuie să-ți alegi o zi oarecare între 1 și 9 martie la întâmplare sau de a-ți alege baba în funcție de ziua de naștere, dacă ziua se află între 1 și 9 ale oricărei luni atunci și baba va fi în ziua respectivă, de exemplu dacă este cineva născut pe 6 august baba lui va fi pe 6 martie; dacă data nașterii este formată din două cifre atunci se procedează astfel: de exemplu cineva este născut pe 21 decembrie, ziua în care îi pică baba se calculează astfel $2 + 1 = 3$, deci baba este pe 3 martie.

Bibliografie:

- Ghinoiu, Ion - *Mică enciclopedie de tradiții românești.*, Editura Agora, București, 2008;
- Ghinoiu, Ion - *Obiceiuri de peste an. Dicționar* .Ed. Fundației Culturale Române, 1997;
- Ghinoiu, Ion - *Atlasul etnografic român*”, Editura Academiei, București, 2003;
- Pamfile, Tudor - *Sărbătorile la români*, Editura Saeculum, 2007.

TRADIȚII ROMÂNEȘTI

- STUDIU DE SPECIALITATE -

Prof. Daniela Ghițulescu
Liceul Tehnologic Costești

Sfântul Nicolae

Luna Decembrie vine cu sărbătoarea, atât de așteptată de copii, a Sfântului Nicolae. Câți dintre noi nu au așteptat cu înfrigurare dimineața de 6 decembrie pentru a se uita dacă Moșu' a lăsat ceva în ghetele pregătite de cu seară? Acest obicei al darurilor aduse de Moș Nicolae, s-a împământenit mai mult la oraș. Este posibil să fie un împrumut din țările catolice, unde Moș Crăciun este cel care pune daruri în ghetete sau ciorapii anume pregătiți. Copiii din România li se poate întâmpla ca Moș Nicolae să aducă și câte o vârguță (pentru cei obraznici). Rolul de ocrotitor al familiei cu care a fost investit de religia ortodoxă Sfântul Nicolae îi dă dreptul să intervină în acest fel în educația copiilor.

Povestea lui Moș Crăciun începe cu un bătrân numit Sfântul Nicolae, episcopul din Myra. Se spune că el poseda puteri magice și a murit în 340 A.H. și a fost îngropat în Myra. Târziu, în secolul XI, soldații religioși din Italia au luat rămășițele sfântului cu ei înapoi în Italia. Ei au construit o biserică în memoria lui, într-un oraș port din sudul Italiei. Curând, pelerinii creștini din toată lumea au venit să viziteze Biserica Sfântului Nicolae. Ei au luat legenda lui Moș Nicolae în locurile lor natale. Legenda s-a răspândit în toată lumea și a luat caracteristicile fiecărei țări. În Europa în secolul al XII-lea ziua Sfântului Nicolae a devenit ziua darurilor și a activităților caritabile.

Germania, Franța și Olanda celebrează ziua de 6 decembrie ca o sărbătoare religioasă și oferă cadouri copiilor și săracilor. Când coloniile olandeze au călătorit în America, au adus cu ele un episcop care purta un costum roșu și mergea călare pe un cal alb. Imaginea americană a episcopului va evolua treptat până la cea a unui bătrân spiriduș vesel. A fost descris ca un bătrân olandez vesel și bucălat din comedia Istoria New-York-ului a lui Washington Irving. Anul 1823 a continuat poveștile cu Moș Nicolae cu publicarea poemului „O vizită a lui Moș Nicolae” a lui Clement Moore. Multe țări și-au păstrat propriile obiceiuri și tradiții de Sfântul Nicolae. În unele culturi, Sfântul Nicolae călătorește cu un asistent care îl ajută. În Olanda, episcopul navighează pe un vapor sosind pe 6 decembrie. Are la el o carte mare care îi spune cum s-au purtat micuții olandezi în timpul anului. Copiii cuminți sunt răsplătiți cu daruri, iar cei obraznici sunt luați de asistentul său, Black Peter. În Germania, Sfântul Nicolae călătorește tot cu un asistent, cunoscut ca Knecht Ruprecht, Krampus, sau Pelzebock și vine cu un sac în spate și o nua în mână. Cei obraznici sunt pedepsiți de asistent cu câteva lovituri de nua. În Italia, La Befana este zâna bună care se îmbracă în negru și aduce daruri copiilor pe 6 ianuarie. În multe țări latine: Spania, Puerto Rico, Mexic și America de Sud, copiii îi așteaptă pe cei trei regi să le aducă daruri de Crăciun.

Colindatul

Pentru cea mai așteptată sărbătoare din decembrie, Crăciunul, românii au apelat în egală măsură la tradiție, știind să accepte și obiceiuri mai recente. Întâmpinată cu bucurie, Nașterea Mântuitorului aduce cu ea și o sumă de practici foarte vechi prin care se celebra Echinoctiul de Iarnă, momentul în care natura dă speranțe că va renaște.

Obiceiul colindatului a înglobat în el nu numai cântec și gest ritual, ci și numeroase mesaje și simboluri ale unei străvechi spiritualități românești. El s-a păstrat asociindu-se cu celebrarea marelui eveniment creștin care este Nașterea Domnului Iisus Hristos. În ajunul Crăciunului, pe înserat, în toate satele din țară, începe colindatul. Copiii cu steaua vestesc Nașterea Domnului și sunt primiți cu bucurie de gazdele care îi răsplătesc cu mere, nuci și colaci.

În Maramureș, cei care colindă sunt oameni în toată firea. Obiceiul este să treacă pe la fiecare casă iar apoi, cu tot cu gazdele care i-au omenit, să continue colindatul.

Postul Crăciunului ia sfârșit și fiecare se poate bucura de mâncărurile rituale: preparatele din porc, sarmalele, colacii și cozonacii, prăjiturile și vinul. Cele trei zile de sărbătoare ale Crăciunului aduc liniște și pace în case.

Împodobirea bradului

Pomul de Crăciun, așa cum îl cunoaștem noi astăzi, decorat cu globuri în care se reflectă lumina scântaietoare a lumânărilor sau a instalației electrice, nu a fost dintotdeauna împodobit astfel. Deși în Europa originea sa precreștină nu mai e contestată de nimeni, părerile rămân totuși împărțite: unii văd în el o reprezentare a „arborelui lumii”, alții îl consideră o referire directă la „arborile Paradisului”, împodobit cu mere de un roșu aprins, care amintesc de păcatele comise de primii oameni, înainte de alungarea lor din Rai. Până în sec. al XV-lea, crenguțele verzi cu care erau împodobite casele cu ocazia Crăciunului, ca și darurile pe care le făceau oamenii unii altora, erau considerate tradiții păgâne. Dar nu peste multă vreme în locul acestora va fi folosit un arbore întreg. Conform documentelor, în 1605, la Strasbourg a fost înălțat primul pom de Crăciun, într-o piață publică. Nu avea încă lumânări și era împodobit cu mere roșii. În 1611, la Breslau, ducesa Dorothea Sybille von Schlesien împodobește primul brad așa cum îl cunoaștem noi astăzi. După 1878, decorațiunile (globurile) de Crăciun din sticlă argintată de Turingia au tot mai mult succes, așa că această tradiție pur germană va cuceri întreaga lume, fiind adoptată pretutindeni, fie că este vorba despre țări din Asia, Africa, America de Nord și de Sud sau Australia. La sfârșitul sec. al XIX-lea, în saloanele germane, sărbătoarea era de neconceput fără pomul de Crăciun, împodobit și scânteietor. În 1776, prin intermediul soldaților germani care participau alături de englezi la războiul de independență, tradiția pomului de Crăciun ajunge și în Statele Unite, iar în 1880 cucerește și Casa Albă.

Anul nou

Pentru cel mai important moment, trecerea în noul an, pregătirile se reiau. În săptămâna dintre Crăciun și Anul Nou, în toate satele cetele de flăcăi se pregătesc pentru "urat", sistem complex de datini și obiceiuri. Pe înserat, în ajunul anului sunt așteptați să apară "Ursul", "Capra", "Bunghierii", "Caiuții", "Malanca", "Jienii", "Mascații" etc.

Concretizarea spectaculoasă a unor mituri antice legate de simbolistica animalelor, aceste manifestări reprezintă o modalitate originală de exprimare a arhaicelor asociații rituale dintre animale și cultul cvasiuniversal al soarelui. Există și un cuvânt generic pentru aceste obiceiuri: "mascații". Recuzita, măștile, costumele sunt pregătite din vreme. Mai ales măștile sunt cele care vorbesc cel mai mult despre imaginația și umorul săteanului român. Anume meșteri s-au specializat în confecționarea lor, ele devenind cu timpul adevărate podoabe de artă populară.

Faptul că aceste obiceiuri se practică la cumpăna dintre ani este justificat de simbolistica zilei de 31 decembrie care în gândirea populară reprezintă data morții dar și a renașterii ordinii cosmice. Structura ceremonială a obiceiului este în același timp plină de forță și vitalitate. Muzica și dansul remarcabile prin virtuozitate și dinamism, măștile pline de expresivitate, alcătuiesc un spectacol unic.

În diferite zone ale țării, costumația, interpretarea pot fi diferite, dar obiceiul este în esență același. Dacă acest fel de manifestare ne duce cu gândul la arhaice practici magice de alungare a maleficului, "Plugușorul", alt obicei, este strâns legat de mitul fertilității. Vorbe frumoase, de prosperitate și belșug sunt adresate de cetele care vin cu "Plugușorul", fiecărei gospodării. Ca o incantație magică, textul urării se transmite din tată în fiu și nu există român să nu-l cunoască.

Tot ajunul anului nou prilejuiește practicarea anumitor acte misterioase, care încearcă să prospecteze viitorul. Iată unul dintre obiceiuri: "Vergelul". Este un prilej de sărbătoare la

care participă mai ales tinerii necăsătoriți și părinții acestora. Cei care fac "Vergelul" doresc să afle ce le rezervă noul an, mai ales dacă și cu cine se vor căsători. În casa unei gazde, anunțați din vreme de "colceri" sau "chierători" se adună toți cei interesați. Într-un căzânel cu apă, cei ce doresc să-și cunoască viitorul aruncă un obiect personal (inel, mărghea, pieptene, ban, cuțit etc.). Personajul cel mai de seamă este "Vergelatorul". El urmează să "proorocească viitorul", să-și potrivească vorbele și să stârnească hazul... Ajutându-se de două vergele de la războiul de țesut, acesta bate în marginea căzânelului, intonând o incantație. Obiect după obiect este scos din apă la cererea participanților. Tălmăcirea sensului obiectului este simplă: inel - nuntă, ban - bogăție, pieptene - bărbat colțos, cuțit - ceartă, piatră - căsătorie amânată etc. După ce toate răspunsurile au fost date, cu toții, tristi sau plini de speranță, se adună în jurul căzânelului din care apa a fost înlocuită cu vin și petrecerea începe.

Când se apropie miezul nopții către noul an, țăranii obișnuiesc să prevadă cum va fi vremea în anul ce vine. Se folosesc de foile unei cepe mari pe care le desprind și le așează în ordine, numindu-le după lunile anului. În fiecare din ele pun puțină sare. A doua zi, de Sfântul Vasile, cel ce dezleagă vrăjile și făcăturile, ei vor verifica cât lichid a lăsat sarea topită în fiecare foaie. Așa vor ști (pentru că în mod misterios cantitățile sunt diferite) dacă vor avea secetă sau ploaie și în ce lună anume.

Prima săptămână din ianuarie este marcată de două importante sărbători creștinești: Botezul Domnului (Boboteaza) pe 6 ianuarie, și Sfântul Ion pe 7 ianuarie. Toți românii se duc la biserica de Bobotează, pentru a lua apă sfințită, atât de necesară pentru tămăduire și purificare. În satele și orașele așezate pe maluri de ape, tinerii se întrec să scoată la mal crucea aruncată de preot în apa înghețată. Cel ce va reuși, va avea parte numai de bine. În aceste zile, atât de reci ale iernii, adunați pe lângă focuri, neavând altă treabă decât de a hrăni animalele, țăranii români își trag sufletul alături de cei dragi, petrecând cu toți Ionii și Ioanele și pregătindu-se pentru truda care va veni curând, odată cu topirea zăpezii.

TRADIȚII ÎN SĂPTĂMÂNA LUMINATĂ ÎN JUDEȚUL VÂLCEA

Prof: Săliște Mihaela & Dragomirescu Emilia
C.N.I. "M. Basarab" - G.P.P. NORD 2, Rm. Vâlcea

Lunea Albă

Tradiții:

- Datul în scrânciob

În unele zone, oamenii se dau în scrânciob sau în învârtitori pentru a fi sănătoși tot anul.

Obiceiuri:

- Umblatul cu pasca

În ziua de luni după Paști, uneori și marțea, se merge pe la rudele cele mai apropiate pentru a vesti Învierea Domnului. Merg fiii la părinți, nepoții la moși și finii la nași. Se duce o pască, câteva ouă roșii, fructe și băutură. Sunt primiți cu cozonac și ouă roșii iar la plecare se primește tot o pască și ouă roșii.

- Plugarul

În a doua zi de Paști, cel care primul cu plugul la arat este dus pe plug până la râu și este aruncat în apă. Băiatul ales trebuie să facă apoi cinste plătind o anumită cantitate de băutură. Tânărul ales plugar ascunde sub gunoiul din curte grapa și colții de la grapă, după care se ascunde și el în curte. Când ies de la biserică ceilalți feciori, acești trebuie să caute grapa, apoi pe tânăr. Când îl găsesc, îl leagă cruciș cu paie, îl așează pe grapă și este dus la râu unde este udat cu apă.

- Udatul

Feciorii prind fetele și le duc la o fântână unde le udă cu două-trei cofe de apă sau le iau pe sus și le aruncă într-o apă curgătoare. Fetele astfel udate au șanse mai mari să se mărite în anul respectiv.

Credințe și superstiții:

Cine moare în Lunea Albă merge în Rai nejudecat. În Lunea Albă se dezleagă spălatul rufelor. Lunea Albă se ține ca să nu se rătăcească drumul în călătorii. Luni și marți după Paști nu se lucrează pentru că e rău de boală-rea (epilepsie). Cine își petrece luna Paștilor pe un pod vede toate strigoaicele care trec pe acolo.

Marțea Albă – *Marțea Dracului; Marțile oprite; Oloagele*

Credințe și superstiții:

În această zi nu se lucrează pentru că e rău de viermi și de secetă. Oloagele se țin pentru a nu avea probleme cu picioarele. Marțea de după Paști se ține ca să nu fie oamenii trăsniți și ca să nu se îmbolnăvească de pelagră. În această zi nu se toarce. Marți după Paști nu se umblă cu mâinile în apă pentru ca să nu se umfle buricele degetelor. Se ține pentru ca să nu facă porumbul tăciune și să nu mănânce gândacii grâul.

Miercurea Luminată – *Nunta Șoarecilor; Paparuda*

Obiceiuri:

- Paparuda, Paparuga, Dodoloiul

Paparuda este un obicei agrar fără dată fixă, executat în mod special pentru provocarea ploii în timp de secetă. Este practicat de fete de vârstă mică, 10-12 ani, uneori țigănci, care, îmbrăcate în foi de boz (sau alte vegetale), cu cununițe de flori împletite pe cap, merg prin sat incovând ploaia și dansând. Oamenii le stropesc cu apă, pentru a provoca ploaia. Se practică în toată țara, dar mai ales în zonele de șes.

Credințe și superstiții:

În miercurea de după Paști nu se lucrează pentru că e rău de purici.

Cine nu ține Nunta Șoarecilor, îi strică șoarecii lucrurile.

Joia Paștilor – *Joia Nepomenită; Joia Necurată; Joia Rea; Slobozitul Păresimilor;*

Foca.

Tradiții:

- Foca

Foca se sărbătorește în prima joi după Paști. Se fac colaci care se duc la biserică pentru pomenirea morților. Până a se merge cu colacii la biserică, se face foc sub pomi, ca să moară viermușii și omizile.

Obiceiuri:

- Aprinderea focurilor

În Joia Luminată se aprind focuri pentru cei morți. Focul se face din nouă bețe de alun uscate. Se crede că sufletele vin să se încălzească, de aceea se invită vecinii și se dau de pomană oale noi împodobite cu flori și colaci. Femeile dau de pomană la cimitir pentru cei morți colaci, băutură, vase și haine noi. Peste morminte se aruncă și ouă roșii.

- Slobozitul Păresimilor

În afară de focurile care se aprind în această zi, o altă practică cu caracter funerar este slobozirea apei pentru cei morți, la fântână. O fată cară 40 de găleți de apă pentru o persoană

decedată. La sfârșit, se pune martor o persoană de același gen cu cel pentru cel care a murit și fata este întrebată: "Ești martor/ă că ai cărat apa lui (...)? Pe cine ai martor/ă că ai cărat apa lui (...)?". Fata răspunde: "Eu, luna și soarele!". Imediat după aceea se încrucișează două lumânări și se aprind la cele patru capete, și se aruncă în fântână, puse într-o troacă. Lumânările rămân în fântână până când se sting iar fata care a cărat apă primește un cadou (găleată, cană cearșaf), dat peste fântână. La final se organizează o masă la iarbă verde, cu 40 de colăcei, câte unul pentru fiecare dintre gălețile de apă.

Credințe și superstiții:

Joia după Paști este ținută pentru boale. Nu se lucrează pentru că e rău de tifos. În Joile după Paști (în număr de nouă) nu se toarge și nu se înțeapă pentru că e rău de boale și de bătut piatra. Bătrânii țin această zi ca să nu vină ploi torențiale. În această zi se dă de pomană pește.

Vinerea Scumpă – *Fântânița, Izvorul Tămăduirii*

Tradiții:

- Destuparea fântânilor

În această zi se crede că se desfundă izvoarele pentru ca oamenii să aibă apă. De aceea, izvoarele și fântânile amenajate în această zi vor avea apă abundentă și nu vor seca niciodată.

Credințe și superstiții:

Se ține pentru mântuirea sufletelor și pentru ca oamenii să aibă leac de boale. La Izvorul Tămăduirii curge singur untul din lemn, cu care se pot tămădui unele boli. Vinerile după Paști se țin numai de țesut: cu pânza țesută în această zi nu se îngroapă nici mortul, pentru că nu e primită pe lumea cealaltă. În această zi toate apele sunt sfințite; cine nea apă și se spală pe părțile bolnave ale trupului, se însănătoșește. Se ține pentru rodul plantelor și împotriva grindinei. Ziua de vineri după Paști se ține pentru slobozirea izvoarelor morților. În această zi se serbează Izvorul ploilor, adică încep ploile. Se ține pentru ca vara să fie ploioasă.

Oamenii își udă vitele cu apă ca să aibă rod mult și să nu bată piatra. Se ține pentru izvor în gospodărie Cine ține, are spor la casa lui. Vinerile după Paști sunt rele pentru orbit.

Sâmbăta Tomei

Obiceiuri:

- Pomenirea morților

În această zi se dau de pomană pască, ouă roșii și lumânare.

Credințe și superstiții:

Sâmbetele de după Paști (în număr de nouă) se țin pentru a nu-i apuca boalele urâte.

Duminica Tomei – *Paștile Mici; Paștele Morților; Druște*

Obiceiuri:

- Pomenirea morților – pentru cei înecați

Pentru cei morți înecați, în această zi se aprind lumânări care se pun pe pământ. Se crede că în jurul lor se adună sufletele celor înecați fără voie.

Bibliografie:

- Ghinoiu Ion, *Sărbători și obiceiuri românești*, Editura Elion, 2002
- Gorovei Artur, *Credinți și superstiții ale poporului român*, editura "Grai și Suflet – Cultura Națională", București, 1995
- Niculiță-Voronca, Elena, *Datinele și credințele poporului român adunate și așezate în ordine mitologică*, vol. I, II, editura Polirom, Iași, 1998

TRADIȚII PASCALE VÂLCENE

Prof. Ivănuș Carmen & Duțu Gabriela
C.N.I. "M. Basarab" – G.P.P. NORD 2, Rm. Vâlcea

Săptămâna Mare, sau Săptămâna Patimilor, cum mai este ea cunoscută, este încărcată de durerea și chinurile prin care Mântuitorul a trecut de când a fost trădat de Iuda, la arestarea, umilirea și răstignirea pe cruce, până la moartea și apoi învierea sa, o perioadă care începe cu Duminica Floriilor și ține până la Sâmbăta Mare. În această perioadă este bine ca toți credincioșii să ierte și să se împace cu toți cei cu care au fost în dușmănie. Multe dintre aceste tradiții și obiceiuri se mai practică și astăzi.

Praznicul Duminicii Floriilor este sărbătoarea care ne amintește de Intrarea Domnului în cetatea Ierusalimului, înainte de Săptămâna Patimilor. În această ultimă duminică din post, locuitorii satelor vâlcene, tineri și vârstnici deopotrivă, îmbrăcați în straie de sărbătoare, mergeau la biserică. Crenguțele de salcie aduse de credincioși înlocuiesc ramurile de finic și de măsline, cu care mulțimile l-au întâmpinat pe Fiul Domnului. Ele simbolizează castitatea și renașterea anuală a naturii, a vegetației, bucuria și viața. Vechea tradiție spune că ramura verde trebuie sfințită, după care încep ritualurile protejării. Sărbătoarea reprezintă debutul ciclului pascal, care are o semantică și ritualuri impresionante. În această zi se mănâncă pește, simbolul lui Hristos în perioada precreștină: „Dacă în alte zone ale țării există credința că salcia nu trebuie adusă în casă, în zona Vâlcii ramurile de salcie nu trebuie să lipsească din nici o gospodărie. Ele sunt agățate la stâlpii casei, la uși și ferestre, la icoane, la vatră și în camera bună, în grajdul animalelor etc. Se leagă ramuri de salcie la vie și grâu, pentru ca acestea să fie ferite de piatră și inundații. Aruncarea salciei era considerată un păcat și, astfel, era păstrată vreme îndelungată, chiar dacă ramura se usca în timp. Ramurile se păstrează peste an, fiind folosite la tămăduirea diferitelor boli.”

O multitudine de tradiții și ritualuri din această zonă sunt legate de beneficiile și puterile magice ale ramurilor sfințite. O legendă a locului spune că, în Săptămâna Patimilor, Maica Domnului, aflând despre caznele la care a fost supus Iisus, s-a grăbit să ajungă la locul cu pricina. Un râu vijelios însă i-a oprit drumul, dar o salcie pletoasă de la marginea apei și-a întins ramurile și, astfel, Fecioara a reușit să treacă și să-l vadă pe Iisus crucificat.

De Florii, „Hora costumelor la Pietrari”

De câțiva ani, în zona centrală a municipiului Râmnicu Vâlcea are loc „Procesiunea de Florii”, un pelerinaj creștin organizat cu prilejul acestui praznic, care începe de la Biserica „Toți Sfinții” și se încheie la Catedrala Arhiepiscopală. Duminica Floriilor este întâmpinată la Pietrari cu o sărbătoare a portului popular, numită „Hora costumelor”. În această zi de sărbătoare încep bâlciurile anuale la Vâlcea, așa cum sunt cele din localitățile Berbești, Lădești, Pietrari, Galicea și Zătreni.

Datini și tradiții vâlcene în Săptămâna Mare

Fiecare zi din Săptămâna Mare are o semnificație aparte și păstrează vii tradițiile: „În ziua de luni, credincioșii îl pomenesc pe patriarhul Iosif, vândut de frații săi cu treizeci de arginți, așa cum Hristos a fost vândut de Iuda. Se obișnuiește ca, în Lunea Mare, să se scoată totul la aerisit, să se vâruiască în casă, iar obiectele de mobilier să fie spălate sau reparate. În popor se spune că, dacă te prinde Paștele în necurătenie, îți este blestemată casa. Marți sau Marțea Seacă se pomenesc cele zece fecioare, ca o pildă care are menirea să țină trează în oameni datoria de a trăi permanent întru Hristos, ca el să se regăsească în fiecare dintre ei, în orice moment. Și în această zi se mai deretică prin casă și prin gospodărie. Se amintește și de spălarea ritualică pentru ca bolile să sece.”

Miercuri se făcea pomenirea femeii păcătoase, care a spălat cu lacrimi și a uns cu mir picioarele Mântuitorului, înainte de Patima Sa, ca simbol al pocăinței și îndreptării omului

păcătos. Miercuri spre Joi, la Sutești se făcea focul cu boji (plantă asemănătoare socului, cu tulpina goală pe dinăuntru) în toate curțile creștinilor și la morminte. Se așeza o masă cu trei picioare în curte, iar gospodinele dădeau ocolul mesei cu o lumânare în mână și tămâiau. Se spune că sufletele morților stăteau în acel loc până la ziuă, după care se reîntorceau în lumea de dincolo.

În Joia Mare (Joimarul) se rememorează cele patru momente importante din viața lui Iisus: spălarea picioarelor ucenicilor, ca să înțelegem ce este smerenia, Cina cea de Taină, la care Hristos instituie Taina Euharistiei, rugăciunea arhierescă din grădina Ghetsimani și începutul patimilor prin vinderea Domnului. În Joia Patimilor, creștinii merg la biserică să se spovedească și să se împărtășească. „Un obicei tradițional, specific zonei Drăgășaniului, este legat de arderea, în Joia Mare, a tulpinilor de boz, o plantă cu un miros respingător. Se aprinde focul în fața porților cu aceste tulpini, pentru alungarea duhurilor rele din gospodării.”.

La Sutești se împart oale de lut în Joia Mare

La Sutești și în alte sate vâlcene se împart oale de lut cu apă, flori și câte o pâine mică numită moș, pentru sufletele morților din familie: „Pe lângă faptul că se păstrează tradiția împărțirii acelor oale de lut, tot aici există și un alt obicei: credincioșii veniți de la slujba de Înviere iau brazde de pământ cu iarbă verde și le așază la pragul ușilor, acest lucru simbolizând viața nouă, învierea. În ziua de Paști se dau de pomană ouă care au fost roșite în Vinerea Mare. Tot în prima zi de Paști se dă peste morminte câte o batistă cu ouă roșii.”.

În comuna Ghioroiu, femeile coceau colacii

Și în comuna Ghioroiu, tradiția se păstrează vie în preajma Sărbătorilor Pascale. În Joia Mare, femeile coceau colacii, iar copiii se duceau seara să adune surcele de alun sau de boj, care se rup și nu se taie cu toporul, urmând să fie arse apoi în mijlocul bătăturii. Lângă foc se pune o cană cu apă, menită să aline setea morților veniți de departe.

În Vinerea Mare, vâlcenii roșesc ouăle

În Vinerea Mare se face pomenirea de sfintele Patimi ale Mântuitorului și de mărturisirea tâlharului celui recunoscător, care a dobândit Raiul. În această zi, vâlcenii roșesc ouăle: „Pe lângă ouăle monocrome se făceau și ouă încondeiate sau „ouă muncite”, cum li se mai spune. Acestea nu sunt pentru consum, ci doar ca obiecte de decor. Desenele se fac cu frunze de pătrunjel, trifoi sau leuștean. Se șterg cu un șervețel îmbibat cu puțin ulei să strălucească și se așază într-un coș, pe lucernă verde”. În Sâmbăta Mare se prăznuiește îngroparea lui Hristos cu trupul și pogorârea la Iad cu dumnezeirea, pentru a ridica din stricăciune la viața veșnică pe cei din veac adormiți. Sâmbăta Mare este cea a pregătirii pentru bucuria Învierii, care se săvârșește la miezul nopții. Mâncarea a fost preparată în această zi. Ciorba de miel gătită acum se mai numește și „ciorbă de bureți”, ea fiind făcută din măruntaiele animalului. Rânduiala Bisericii Ortodoxe era ca, după ce fusese prohodit în cântec Mântuitorul, imediat după aceea se pomenea și Învierea. După ce se lua Paști, credincioșii erau miruiți și ciocneau ouăle roșii, luate de-acasă, mai întâi cu preotul, apoi cu familia. După Înviere se mergea acasă cu lumânarea aprinsă și se așeza pe prispa casei. Nimeni nu intra în casă până nu își ștergea picioarele pe o brazdă de iarbă verde, pregătită din timp de gospodina casei. După masa de Paște se mergea la hora satului.

Bibliografie:

- Ghinoiu Ion, *Sărbători și obiceiuri românești*, Editura Elion, 2002
- Gorovei Artur, *Credinți și superstiții ale poporului român*, editura "Grai și Suflet – Cultura Națională", București, 1995
- Niculiță-Voronca Elena, *Datinele și credințele poporului român adunate și așezate în ordine mitologică*, vol. I, II, Editura Polirom, Iași, 1998

CUPRINS:

1. TRADIȚII DE PAȘTE ÎN ANOTIMPUL RENAȘTERII - Prof. Popescu Gabriela & Prof. Alexandrescu Gabriela, Colegiul Național de Informatică "Matei Basarab", Rm. Vâlcea	p. 1
2. OBICEIURI ȘI TRADIȚII STRĂVECHI DE SĂRBĂTOAREA DRAGOBETELUI - Prof. Popescu Natalia, C.N.I. „Matei Basarab”, Rm. Vâlcea	p. 2
3. CAPRA - UN ALAI CARNAVALESC DE ANUL NOU - Prof. Neagoie Mădălina-Gabriela, Liceul Tehnologic "Astra", Pitești	p. 4
4. CEREMONIILE PRIMĂVERII ÎN BIHOR - Prof. Klementina Ardelean, Liceul Teoretic „Ady Endre”, Oradea	p. 6
5. DRAGOBETE SAU VALENTINE’S DAY? - Prof. Ghițulescu Daniela, Liceul Tehnologic Costești, Argeș.....	p. 8
6. DATINI DE IARNĂ LA ROMÂNI - Obiceiuri din zona Cîmpulung-Muscel-Prof. Sanda Ana-Maria, Școala Gimnazială "Mircea Nedelciu", Fundulea, Călărași	p. 10
7. DATINI ȘI SĂRBĂTORI DE IARNĂ LA ROMÂNI - Prof. Înv. primar Moldoveanu Aurelia, Prof. Olteanu Loredana	p. 12
8. STUDIU DE SPECIALITATE-MĂRȚIȘORUL DE ASTĂZI - TRADIȚIE SAU AFACERE? - Prof. Neagoie Mădălina-Gabriela, Liceul Tehnologic "Astra" Pitești	p. 14
9. MOȘ CRĂCIUN – ÎNCEPUTURI - Prof. Popescu Cristina, Liceul Tehnologic "Dacia", Pitești	p. 16
10. MOȘ CRĂCIUN ÎN TRADIȚIA POPULARĂ ROMÂNEASCĂ - Prof. Neagoie Mădălina-Gabriela, Liceul Tehnologic "Astra" Pitești	p. 18
11. NUNTA ÎN ZONA FOLCLORICĂ TEIUȘ CU SATELE LIMITROFE – STREMT, BELDIU, MIHALȚ – Prof. Cetean Ioan Emil, Draschan Nicoleta, Colegiul Economic "D.P.M.", Alba-Iulia	p. 19
12. OBICEIURI DE IARNĂ ÎN JUDEȚUL VÂLCEA – Statie Daniela, Școala Gimnazială Nr. 4, Râmnicu Vâlcea	p. 26
13. OBICEIURI DE IARNĂ LA ROMÂNI - Prof. Înv. Primar: Manta Maria, Prof. Olteanu Lorian	p. 30
14. PLUGUȘORUL - OBICEI STRĂVECHI - Elev: Ninu Georgiana, clasa a XII-a B, Liceul Tehnologic "Astra", Pitești - Prof. coordonator Neagoie Mădălina-Gabriela ..	p. 33
15. TRADIȚII DE IARNĂ LA ROMÂNI - Prof. Cozlosche Claudia, Liceul Tehnologic Costești, Argeș	p. 34

16. TRADIȚII ȘI OBICEIURI DE IARNĂ - Prof. Popescu Cristina, Liceul Tehnologic Dacia, Pitești p. 36
17. JOCUL LIOARELOR - prof. Pruncuț Daniela, Liceul Tehnologic Sanitar *Vasile Voiculescu*, Oradea p. 38
18. SORCOVA - VECHI OBICEI ROMÂNEASC – Prof. Neagoie Mădălina – Gabriela, Liceul Tehnologic "Astra", Pitești p. 40
19. TRADIȚII ȘI OBICEIURI DE RUSALII - Prof. pt. înv. Primar: Gheorghe Sabina Prof. pt. înv. Primar: Frățilă Florentina p. 41
20. TRADIȚII DE CRĂCIUN - prof. Jucan Vasilica-Loredana, Colegiul *Vasile Lovinescu*, Fălticeni p. 44
21. TRADIȚII ȘI OBICEIURI DE PRIMĂVARA - Prof. Vișan Silvia p. 46
22. TRADIȚII ROMÂNEȘTI - STUDIU DE SPECIALITATE – Prof. Daniela Ghițulescu, Liceul Tehnologic Costești, Argeș p. 48
23. TRADIȚII ÎN SĂPTĂMÂNA LUMINATĂ ÎN JUDEȚUL VÂLCEA – Prof. Săliște Mihaela & Dragomirescu Emilia, C.N.I.M. Basarab-G.P.P. NORD 2, Rm. Vâlcea p. 50
24. TRADIȚII PASCALE VÂLCENE - Prof. Ivănuș Carmen & Duțu Gabriela, C.N.I. "M. Basarab" – G.P.P. NORD 2, Rm. Vâlcea p. 53